

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI**

**ŞİRKET BİRLEŞME BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİNİN
TÜRK VERGİ SİSTEMİNDEKİ YERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Nesrin ARSLAN**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mehmet KAHRAMAN**

İstanbul – 2015

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İşletme.....Anabilim/Anasanat Dalı Muhasebe ve Denetim Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi Nesrin ARSLAN tarafından hazırlanan
“Şirket Birleşme Bölünme ve Hisse Dağılımının Tekt Yeri Sistemindeki
Yeri”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 12./06/2017

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Ar. M. Mehmet KANERMAN
Danışman: İ. B. Fatma Ü. İ. Ü. ASD/ ABD Öğr. Üyesi

.....

Jüri Üyesi: Prof. Dr. M. Zeki AKSAN
.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi

.....

Jüri Üyesi: Prof. Dr. A. İ. T. Tehil
.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi

.....

Jüri Üyesi:
.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

.....

Jüri Üyesi:
.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

.....

ÖNSÖZ

Dünyada serbest piyasa ekonomisinin yaygınlaşması, küreselleşmenin tüm dünyaya hakim olması ile birlikte şirketlerin varlıklarını sürdürebilmesi için hem ulusal hem de uluslararası ölçekte birleşme ve bölünme önemli bir boyut kazanmıştır. Ülkeler tarafından, ülkede yerleşik şirketlerin rekabet gücünü ve o ülkenin dünya ekonomisinden aldığı payı arttırmak için ulusal mevzuatlarında bu konularda düzenlemeler yapılmıştır.

Tezimde şirketlerin birleşme, bölünme, hisse değişimi işlemlerine ilişkin Türk Vergi Hukukunda yer alan düzenlemeler, ticaret hukukunu ilgilendiren kısımlar ile şirketleri bu işlemleri yapmaya iten nedenler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tezimin bu aşamaya gelmesinde bana yardımcı olan hocam Yrd. Doç. Mehmet KAHRAMAN'a ve çalışmam boyunca benden desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkür ederim.

İstanbul, 2015

Nesrin ARSLAN

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	viii
TABLO LİSTESİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
GİRİŞ	1
1. ŞİRKET, BİRLEŞME, BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ KAVRAMLARI VE BİRLEŞME, BÖLÜNME NEDENLERİ VE TÜRLERİ .3	
1.1. Şirket Kavramı ve Şirket Türleri	3
1.1.1. Şirket Kavramı.....	3
1.1.2. Şirket Türleri	3
1.1.2.1. Borçlar Kanununa Göre Kurulan Şirketler	3
1.1.2.1.1. Adi Ortaklıklar	4
1.1.2.2. Türk Ticaret Kanununa Göre Kurulan Şirketler	4
1.1.2.2.1. Şahıs Şirketleri	4
1.1.2.2.1.1. Kollektif Şirket.....	5
1.1.2.2.1.2. Adi Komandit Şirket	5
1.1.2.2.2. Sermaye Şirketleri	6
1.1.2.2.2.1. Anonim Şirketler.....	6
1.1.2.2.2.2. Limited Şirket	7
1.1.2.2.2.3. Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket.....	7
1.2. Birleşme Nedenleri Ve Türleri	7
1.2.1. Birleşme Kavramı.....	8
1.2.2. Birleşme Nedenleri.....	9
1.2.2.1. Ölçek Ekonomilerinden Yararlanma	10
1.2.2.2. Birleşmenin İç Büyümeye Oranla Daha Üstün Yönlerinin Olması.....	10
1.2.2.3. Finansal Nedenler	11
1.2.2.4. Vergi Tasarrufu Sağlanması.....	12
1.2.2.5. Etkin Bir Yönetime Sahip Olmak	12
1.2.2.6. Psikolojik Nedenler.....	12
1.2.2.7. Teknolojik Gelişmelerden Yararlanma	13
1.2.2.8. Rekabet Gücünün Arttırılması	13
1.2.2.9. Çeşitlendirme	13
1.2.2.10. Değerli Sınai Haklara Sahip Olma.....	14
1.2.3. İşletme Birleşmelerinin Sınıflandırılması	14
1.2.3.1. Ekonomik Faaliyet Alanlarına Göre İşletme Birleşmeleri.....	14
1.2.3.1.1. Yatay Birleşmeler (Horizontal Merger)	14
1.2.3.1.2. Dikey Birleşmeler (Vertical Merger)	15
1.2.3.1.3. Karma Birleşmeler	15
1.2.3.2. Hukuksal Açıdan Birleşmelerin Tasnifi.....	16
1.2.3.2.1. Şekilsel Birleşmeler	16
1.2.3.2.1.1. Tröst	16
1.2.3.2.1.2. Holding	16
1.2.3.2.1.3. Konsorsiyum	17
1.2.3.2.1.4. İş Ortaklıkları (Jont Venture).....	17
1.2.3.2.1.5. Birleşme (combination)	17

1.2.3.2.1.6. Ele Geçirme (Take Over).....	17
1.2.3.2.2. Şekilsel Olmayan Birleşmeler	18
1.2.3.2.2.1. Centilmenlik Anlaşmaları	18
1.2.3.2.2.2. Kartel.....	18
1.2.3.2.2.3. Çıkar Grupları	19
1.3. Bölünme Nedenleri Ve Türleri	19
1.3.1. Bölünmenin Nedenleri	19
1.3.1.1. İktisadi Nedenler	20
1.3.1.2. Mali Nedenler	21
1.3.1.3. Teknik Nedenler.....	21
1.3.3. Bölünmenin Türleri	21
1.3.3.1. Malvarlığı Devirleri Kriterlerine Göre Bölünme.....	21
1.3.2.1.1. Tam Bölünme	22
1.3.2.1.2. Kısmi Bölünme	22
1.3.2.2. Bölünme Usulüne Göre Yapılacak Ayrım.....	22
1.3.2.2.1. Devralma Yolu ile Bölünme	22
1.3.2.2.2. Yeni Şirket Kurulması Yolu ile Bölünme	22
1.3.2.2.3. Karma Şirketlere Bölünme	22
1.3.2.3. Bölünen Ortaklık Ortaklarına Dağıtılan Hisselerin Oranına Göre	23
1.3.2.3.1. Oranların Korunduğu (Simetrik) Bölünme	23
1.3.2.3.2. Oranların Korunmadığı (Asimetrik) Bölünme	23
1.4. Hisse Değişimi.....	23

2. 6102 TÜRK TİCARET KANUNUNA GÖRE ŞİRKETLERİN BİRLEŞMESİ, BÖLÜNMESİ VE TÜR DEĞİŞTİRMESİ..... 25

2.1. 6102 sayılı TTK' ya Göre Şirketlerin Birleşmesi.....	26
2.1.1. Genel Hükümler	26
2.1.1.1. Tanımlamalar	26
2.1.1.2. TTK'da Birleşmenin Tanımı Ve Sonuçları.....	27
2.1.1.3. Birleşme Türleri:	27
2.1.1.4. Geçerli Birleşmeler	28
2.1.1.5. Birleşme Yasakları.....	28
2.1.1.6. Tasfiye halinde olan şirketin birleşmeye katılması.....	29
2.1.1.7. Sermayesi Zararla Kayba Uğramış veya Borca Batık Bir Şirketin Birleşmesi	30
2.1.2. Ortaklık Payı ve Buna Bağlı Haklar	30
2.1.2.1. Ayrılma Akçesi	31
2.1.2.1.1. Seçim hakkı olarak Ayrılma Akçesi	31
2.1.2.1.2. Zorunlu Ayrılma Akçesi	31
2.1.3. Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço	32
2.1.3.1. Sermaye Artırımı	32
2.1.3.2. Yeni kuruluş.....	32
2.1.3.3. Ara Bilanço	32
2.1.4. Birleşme Sözleşmesi Ve Birleşme Raporu.....	33
2.1.4.1. Birleşme Sözleşmesi	33
2.1.4.2. Birleşme Sözleşmesinin İçermek Zorunda Olduğu Unsurlar	34
2.1.4.3. Birleşme Raporu	35
2.1.4.5. Birleşme Raporunda Yer Alması Gereken Hususlar	36
2.1.4.6. Birleşme Sözleşmesi Ve Birleşme Raporunun Denetlenmesi	36
2.1.5. İnceleme Hakkı Ve Malvarlığında Değişiklikler	37

2.1.5.1. İlgililerin İnceleme Hakkı	37
2.1.5.2. Mal Varlığında Meydana Gelen Değişikler	38
2.1.5.3. Birleşme Sözleşmesinin Genel Kurulca Kabulü	38
2.1.6. Birleşmenin Hüküm İfade Etmesi (Tescil ve İlan).....	40
2.1.7. Kolaylaştırılmış Birleşme	41
2.1.8. Alacaklıların Ve Çalışanların Korunması	42
2.1.8.1. Alacakların Teminat Altına Alınması	42
2.1.8.2. Ortakların Kişisel Sorumlulukları Ve İş İlişkilerinin Geçmesi.....	43
2.1.8.2.1. Ortakların Kişisel Sorumlulukları	43
2.1.8.2.2. İş İlişkilerinin Geçmesi	43
2.2. 6102 sayılı TTK'ya Göre Şirketlerin Bölünmesi.....	44
2.2.1.Genel Hükümler	44
2.2.1.1. Bölünme Türleri	44
2.2.1.1.1. Tam Ve Kısmi Bölünme	44
2.2.1.1.2. Oranların Korunduğu - Oranların Korunmadığı Bölünme	45
2.2.2. Geçerli Bölünmeler	46
2.2.3. Şirket Haklarının ve Paylarının Korunması	46
2.2.4. Bölünme Uygulamasına İlişkin Hükümler.....	47
2.2.4.1. Sermaye Artırımı	47
2.2.4.2. Sermaye Azaltımı.....	47
2.2.4.3. Yeni Kuruluş	48
2.2.4.4. Ara Bilanço	48
2.2.5. Bölünme Belgelerini İnceleme Hakkı	48
2.2.5.1. Bölünme Planı ve Sözleşmesi	49
2.2.5.2. Bölünme Planında ve Bölünme Sözleşmesinde Bulunması Gereken Hususlar	49
2.2.5.3. Tahsisi Yapılmayan Mal Varlığının Durumu	50
2.2.5.4. Bölünme Raporu	50
2.2.5.5. İnceleme Hakkı	52
2.2.5.6. Malvarlığındaki Değişikliklerle İlgili Bilgiler	52
2.2.6. Bölünme Kararı	53
2.2.7. Korunmaya İlişkin Hükümler.....	53
2.2.7.1. Alacaklıların Korunması	53
2.2.7.1.1. Sorumluluk	54
2.2.7.1.2. Ortakların Kişisel Sorumlulukları	55
2.2.7.2. İş İlişkilerinin Geçmesi	55
2.2.8. Bölünme Kararının Ticaret Siciline Tescili.....	57
2.3. 6102 sayılı TTK' ya Göre Şirketlerin Tür Değiştirmesi.....	57
2.3.1. Genel Hükümler	57
2.3.1.1. Geçerli Tür Değiştirmeler	57
2.3.1.1.1. Kollektif Ve Komandit Şirketlerin Tür Değiştirmelerine İlişkin Özel Düzenleme	58
2.3.2. Şirket Haklarının Ve Payının Korunması.....	58
2.3.3. Kuruluşa İlişkin Hükümlerin Uygulanması	58
2.3.4. Ara Bilanço.....	58
2.3.5. Tür Değiştirme İşlemleri	59
2.3.6. Tür Değiştirme Planı	59
2.3.7. Tür Değiştirme Raporu.....	59
2.3.8. İlgili Belgelerin Ortakların İncelemesine Sunulması	60
2.3.9. Tür Değiştirmede Genel Kurul Kararı.....	60

2.3.10. Tescil ve İlan	61
2.3.11. Alacaklıların ve Çalışanların Korunması	61
2.4. Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmeye İlişkin Ortak Düzenlemeler	61
2.4.1. Ortaklık Hakları ve Paylarının Korunması Amacıyla Denkleştirme Akçesi	62
2.4.2. Birleşme, Bölünme Ve Tür Değiştirmenin İptali Ve Eksikliklerin Sonuçları.....	63
2.4.3. Birleşme, Bölünme Veya Tür Değiştirme İşlemlerine Katılanların Sorumluluğu	63
2.4.4. Ticari İşletme ile Birleşme ve Tür Değiştirme	63
3. VERGİ KANUNLARINA GÖRE ŞİRKETLERİN BİRLEŞMESİ, BÖLÜNMESİ VE HİSSE DEĞİŞİMİ.....	65
3.1. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Birleşme, Bölünme Ve Hisse Değişimi.....	65
3.1.1 Birleşme.....	65
3.1.1.1. Birleşme (Vergiye Tabi Birleşmeler).....	65
3.1.1.1.1. Birleşme Dönemi	65
3.1.1.1.2. Birleşme Karı	67
3.1.1.1.3. Değiştirme Birimi	68
3.1.1.1.4. Birleşme Primi	69
3.1.1.1.5. Birleşen Şirketin Birleşilen Şirket Sermaye Payına Sahip Olması	69
3.1.1.1.6. Birleşilen Şirketin Birleşen Şirket Sermaye Payına Sahip Olması	69
3.1.1.1.7. Birleşme Kârının Beyanı Ve Ödenmesi	70
3.1.1.1.8. Birleşme Halinde Sorumluluk.....	70
3.1.1.1.9. Birleşen Kurumun Birleşme Öncesi Döneme İlişkin Olup Birleşmenin Gerçekleştiği Tarihten Sonra Verilmesi Gereken Beyannameleri	70
3.1.1.1.10. Birleşme İşlemlerinin İncelenmesi	71
3.1.1.1.11. Birleşme Beyannamesinin Yeminli Mali Müşavire Tasdik Ettirilmesi	71
3.1.1.1.12. İtirazlı tarhiyatlar için karşılık ayrılması ve tahakkuk etmiş olan vergilerin ödenmesi.....	71
3.1.1.1.13. Birleşme Öncesi Dönemlere İlişkin Yapılacak Tarhiyatların Muhatabı	72
3.1.1.1.14. Birleşme Halinde Geçici Vergi Uygulaması	72
3.1.1.1.15. Birleşen Kurumun Geçmiş Yıl Zararları	72
3.1.1.1.16. Taşınmaz, Kurucu Senetler, İştirak Hisseleri, Rüşhan Hakları ve İntifa Senetlerinin İktisap Tarihi	73
3.1.1.1.17. Birleşme Giderleri	73
3.1.1.2. Devir (Vergisiz Birleşme).....	73
3.1.1.2.1. Devir İçin Aranılan Şartlar	74
3.1.1.2.1.1. Birleşen ve Birleşilen Kurumun Tam Mükellef Kurum Olması....	74
3.1.1.2.1.2. Birleşilen Kurum Tarafından, Münfesihi Kurumun Devir Tarihindeki Bilanço Değerlerinin Kül Halinde Devir Alınması.....	75
3.1.1.2.2. Vergilendirilmemek İçin Aranılan Şartlar	75
3.1.1.2.2.1. Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Verilmesi	75
3.1.1.2.2.2. Taahhütname	76
3.1.1.2.3. Şartlara Uyulmaması Halinde Durum	76
3.1.1.2.4. Tahakkuk Eden Vergilerin Ödenmesi	76
3.1.1.2.5. Devir Tarihi	77

3.1.1.2.6. Alınan Hisselerin Durumu	77
3.1.1.2.7. Devir Sonucu Elde Edilen Hisselerin İktisap Tarihi	78
3.1.1.2.8. Devir Halinde Geçici Vergi Uygulaması	78
3.1.1.2.9. İştirak İlişkisi Bulunan Kurumlarda Devir Sonucu Oluşacak Sermaye Tutarı	78
3.1.1.2.10. Taşınmaz, Kurucu Senetler, İştirak Hisseleri, Rüçhan Hakları Ve İntifa Senetlerinin Satışından Doğan Kazanç İstisnası	79
3.1.1.2.11. Devir Halinde Zarar Mahsubu	79
3.1.1.2.11.1. Devrolunan Kurumun Öz Sermayesinin Pozitif Olması.....	79
3.1.1.2.11.2. Devralınan Kurumun Son 5 Yıla İlişkin Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Kanuni Süresinde Verilmiş Olması	79
3.1.1.2.11.3. Devralan Kurumun Aynı Faaliyete 5 Yıl Süreyle Devam Etmesi	80
3.1.1.2.12. Mahsup Şartlarının İhlal Edilmesi	80
3.1.1.2.13. Devir Halinde Zarar Mahsubunun Sırası	80
3.1.1.2.14. Devir Giderleri	80
3.1.1.2.15. Serbest Bölgelerde Devir Uygulaması	81
3.1.1.3. Birleşme İle İlgili Diğer Hususlar	81
3.1.1.3.1. Birleşen Şirketin Gayrimenkullerinin Birleşilen Şirkete İntikali	81
3.1.1.3.2. Birleşen Şirketin İş Ve Kredi Sözleşmeleri	81
3.1.1.3.3. Birleşen Şirketin Ruhsatları ve İmtiyaz Hakları	82
3.1.1.4. Şirketlerin Tür Değişikliği	82
3.1.2. Bölünme	82
3.1.2.1. Tam Bölünme.....	84
3.1.2.1.1. Değiştirme Biriminin Tespiti	84
3.1.2.1.2. Tam Bölünmenin Esasa İlişkin Şartları	85
3.1.2.1.2.1. Bölünecek Kurum Ve Devralacak Kurumların Tam Mükellef Kurum Olması.....	85
3.1.2.1.2.2. Bölünecek Kurum Ve Devralacak Kurumların Sermaye Şirketi Niteliğinde Olması	86
3.1.2.1.2.3. Tasfiyesiz Olarak İnfisah	86
3.1.2.1.2.4. Bütün Mal Varlıklarının, Alacakların Ve Borçların Kayıtlı Değerleri Üzerinden Devri.....	86
3.1.2.1.2.5. Yeni Kurulacak Veya Mevcut İki Veya Daha Fazla Tam Mükellef Sermaye Şirketi Olması	86
3.1.2.1.2.6. Ortaklarına, Devralan Sermaye Şirketinin Sermayesini Temsil Eden İştirak Hisseleri Verilmesi	87
3.1.2.1.2.7. Tam Bölünmede %10'luk Nakit Ödeme Sınırı.....	87
3.1.2.1.3. Tam Bölünmenin Şekle İlişkin Şartları	88
3.1.2.1.3.1. Bölünme Beyannamesinin Verilmesi	88
3.1.2.1.3.2. Taahhütname	88
3.1.2.1.4. Tam Bölünme İşlemlerinde Verginin Ödenmesi	88
3.1.2.1.5. Tam Bölünmede Sermaye Artırımı İhtiyacı	89
3.1.2.1.6. Tam Bölünmede Zarar Mahsubu	89
3.1.2.1.6.1. İndirim Konusu Yapılacak Olan Zarar Tutarının Öz Sermayeyi Geçmemesi.....	90
3.1.2.1.6.2. Son Beş Yıla İlişkin Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Kanuni Süresinde Verilmiş Olması	90
3.1.2.1.6.3. Devir Alınan Kurumun Faaliyetine Bölünmenin Meydana Geldiği Hesap Döneminden İtibaren Beş Yıl Süre İle Devam Edilmesi	90
3.1.2.1.7. Tam Bölünme Giderleri	91

3.1.2.1.8. Tam bölünme Sonucunda Elde Edilen Hisselerin İktisap Tarihi	91
3.1.2.1.9. Taşınmaz, Kurucu Senetler, İştirak Hisseleri, Rüçhan Hakları ve İntifa Senetlerinin İktisap Tarihi	91
3.1.2.2. Kısmi Bölünme	91
3.1.2.2.1. Kısmi Bölünmenin Unsurları	92
3.1.2.2.1.1. Bölünen Kurum Tam Mükellef Bir Sermaye Şirketi Veya Sermaye Şirketi Niteliğindeki Yabancı Bir Kurumun Türkiye'deki İşyeri Ya Da Daimi Temsilcisi Olmalı	92
3.1.2.2.1.2. Devralan Kurum Tam Mükellef Bir Sermaye Şirketi Olmalı	93
3.1.2.2.1.3. Devre Konu Edilen İktisadi Kıymetler İştirak Hissesi, Taşınmaz, Üretim Ve Hizmet İşletmesi Olmalı	93
3.1.2.2.1.4. İktisadi Kıymetler Kayıtlı Değerleri Üzerinden Ayni Sermaye Olarak Konulmalı	94
3.1.2.2.2. Hizmet Ve Üretim İşletmelerinin Ayni Sermaye Olarak Konulması	94
3.1.2.2.2.1. Hizmet Ve Üretim İşletmelerinin Belli Bir Kısmının Kısmi Bölünmeye Konu Edilmesi	95
3.1.2.2.2.2. Üretim ve hizmet işletmelerine bağlı taşınmazların durumu	95
3.1.2.2.2.3. Devredilen İktisadi Kıymetlerle Birlikte Bunlara Ait Borçların Da Devredilmesi Halinde Devre Konu Net Değerin Sıfır Veya Negatif Olması Durumu	95
3.1.2.2.3. Üst Hakkının Kısmi Bölünmeye Konu Edilmesi	95
3.1.2.2.4. Bölünen Varlıkların Değerinde Bölünmenin Gerçekleştiği Tarihe Kadar Meydana Gelecek Değişikliklerin Durumu	96
3.1.2.2.5. Bölünen Şirketin Ortaklarınca Yeni Şirketten Elde Edilecek Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi	96
3.1.2.2.6. Zarar Mahsubu	96
3.1.2.2.7. Sermaye Artırımı	96
3.1.2.2.8. Sermaye Azaltımı	96
3.1.2.2.9. Kısmi Bölünmede Vergilendirme	97
3.1.2.2.10. Devralan Şirketin Sorumluluğu	97
3.1.3. Hisse Değişimi	97
3.1.3.1. Hisse Değişiminin Şartları	98
3.1.3.1.1. Hisseleri Alacak Sermaye Şirketinin Tam Mükellef Bir Sermaye Şirketi Olması	98
3.1.3.1.2. Alınacak Hisselerin; Bu Şirketin Hisse Çoğunluğunu Ve Yönetimini Elde Edecek Boyutta Olması	98
3.1.3.1.3. Hisseleri Devralan Kurumun, Devreden Kurumun Ortaklarına Kendi Şirketinin Sermayesini Temsil Eden İştirak Hisselerinin Verilmesi	99
3.2. Diğer Vergi Kanunları Açısından Birleşme Bölünme Ve Hisse Değişimi	99
3.2.1. Gelir Vergisi Kanunu Açısından	99
3.2.2. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Açısından	100
3.2.3. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından	100
3.2.3.1. KVK 18 Kapsamında Birleşmelerin (Vergili Birleşme) Katma Değer Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu	100
3.2.3.2. Devir İşleminin Katma Değer Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu	101
3.2.3.3. Bölünme İşleminin Katma Değer Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu	101
3.2.4. Vergi Usul Kanunu Açısından	101
3.2.4.1. Amortisman Uygulaması	102
3.2.4.1.1. KVK 18 Kapsamında Birleşme Halinde Amortisman Uygulaması	102

3.2.4.1.2. Devir Halinde Amortisman Uygulaması	102
3.2.4.1.3. Tam Bölünmede Amortisman	102
3.2.4.1.4. Kısmi Bölünmede Amortisman Uygulaması	103
3.2.4.2. Yenileme Fonları	103
3.2.4.2.1. KVK 18 Kapsamında Birleşmelerde Devrolan Kurumun Ayırmış Olduğu Yenileme Fonları	103
3.2.4.2.2. Devir Halinde Devrolan Kurumun Ayırmış Olduğu Yenileme Fonları	103
3.2.4.2.3. Tam Bölünen Kurumun Ayırmış Olduğu Yenileme Fonları	104
3.2.4.3. Kuruluş Ve Örgütlenme Giderleri.....	104
3.2.5. Harçlar Kanunu Açısından	104
3.2.6. Gider Vergileri Kanunu Açısından.....	105
3.2.7. Damga Vergisi Kanununu Açısından.....	105
3.2.8. Özel Tüketim Vergisi Kanunu Açısından	105
3.3. 2014 Yılında Türkiye’de Gerçekleşen Satın Alma Ve Birleşmeler	106
SONUÇ.....	109
KAYNAKLAR	112
ÖZGEÇMİŞ.....	125

KISALTMALAR

AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
DVK	: Damga Vergisi Kanunu
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
HK	: Harçlar Kanunu
KDVK	: Katma Değer Vergisi Kanunu
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
Md.	: Madde
ÖTVK	: Özel Tüketim Vergisi Kanunu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
VUK	: Vergi Usul Kanunu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1 : Türkiye'de Gerçekleşen İşlem Değerine Göre Birleşme Ve Satın Almalar.....	107
Tablo 1.2 : Türkiye'de Gerçekleşen İşlem Değerine Göre Birleşme Ve Satın Almalar.....	108

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Nesrin ARSLAN
Anabilim Dalı : İşletme
Programı : Muhasebe Denetim
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Mehmet KAHRAMAN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Mayıs 2015

ŞİRKET BİRLEŞME BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİNİN TÜRK VERGİ SİSTEMİNDEKİ YERİ

ÖZET

Bu çalışmanın konusu; şirketlerin birleşme, bölünme ve hisse değişimi süreçleri ve vergilendirilmesidir. Bu çalışmanın yapılmasındaki amaç şirketlerin birleşme, bölünme ve hisse değişimi işlemlerinin ülkemizdeki vergi kanunları açısından incelenmesi ve var olan yasal düzenlemeler hakkındaki sorunların ortaya konmasıdır.

Tez kısa bir girişin ardından temel olarak 3 ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümü, şirket, birleşme bölünme ve hisse değişimi kavramlarına ayrılmış, bu bölümde şirketler, birleşme bölünme ve hisse değişimi tanımı, birleşme ve bölünme nedenleri ile türleri incelenmiştir.

İkinci bölümde, şirketlerde birleşme bölünme ve tür değiştirme işlemlerinin ticaret hukukundaki boyutu ele alınmış, bu kapsamda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan düzenlemelere yer verilmiştir.

Üçüncü son bölümde ise, birleşme bölünme ve hisse değişimi yürürlükteki Vergi Mevzuatında yer alan düzenlemeler ışığında incelenmiştir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Nesrin ARSLAN
Field : Business Administration
Program : Audit
Supervisor : Assistant Professor Mehmet KAHRAMAN
Degree Awarded and Date : MA- May 2015

THE PLACE OF COMBINATION, DIVISION, AND SHARE EXCHANGE OF COMPANIES IN TURKISH TAX SYSTEM

ABSTRACT

The subject of this study is the processes of companies' combination, division, share exchange, and the taxation. The aim to do this study is searching the processes of companies' combination, division, and share exchange in terms of tax laws in our country and bringing up the problems of existing lawful regulations.

The thesis consists of three main parts after a short entrance. The first part of our study includes the terms of company, combination, division, and definition of share exchange. In this part, companies, combination, division, and the definition of share exchange; the reasons and types of combination and division were examined.

In the second part, the processes of combination, division and change type in companies were taken up in terms of trade law. In this context, it includes the regulations in the 6102 Turkish Trade Law.

In the third, final part; combination, division, and share exchange were researched in terms of the regulations in the current tax legislation.

GİRİŞ

1990 yılların başından itibaren “küreselleşme” sözcüğünün dünya gündeme oturmasıyla birlikte ülkeler arası etkileşim önemli derecede artmış, bu artışla birlikte işletmeler arasındaki ilişkilerde ülke sınırlarını aşarak ülkeler arası bir nitelik kazanmaya başlamıştır. Küreselleşme olgusuyla birlikte şirketler, yoğun rekabetin olduğu ve sürekli arttığı piyasa koşulları ile karşı karşıya kalmıştır. Bu rekabet ortamında şirketlerin varlıklarını devam ettirebilmeleri için teknoloji ağırlıklı yatırımlar yapmaları, maliyetleri azaltıcı önlemler almaları, araştırma-geliştirme faaliyetlerine ağırlık vermeleri zorunluluk haline gelmiştir.

Dünyada sermaye birikimi ve sınır ötesi sermaye hareketliliğinin çok üst seviyelere çıkması şirketlerin küresel ölçekte örgütlenmesi ve girift yapılar oluşturmasını beraberinde getirmiştir. İktisadi yapıdaki bu trendin kaçınılmaz olarak şirketler hukuku, rekabet hukuku, vergi hukuku gibi farklı hukuk dallarında yansımaları olmuştur. Küresel ekonomiye entegrasyon bakımından Türkiye hukuk alanında gelişmiş ülkeleri takip etmektedir. Ekonomide rekabetin küresel ölçüğe taşınması ve bu sürecin doğal bir uzantısı olarak yabancı yatırımları çekmeye yönelik vergisel teşvikler alanında da ülkeler arasında yoğun bir rekabetin yaşanması, modern anlamda vergi sistemlerine sahip ülkelerin büyük çoğunluğunda devir, bölünme ve hisse değişimi işlemleri, şirketler topluluklarının yeniden yapılanması (business restructuring veya business reorganisation) başlığı altında özel vergileme rejimine tabi tutulmasına neden olmuştur. (Sarı, 2009)

Küreselleşmeyle birlikte şirketlerin yeniden yapılandırma yöntemlerini sıklıkla kullanmaya başlanması ülkelerin; şirketler arası rekabetin yoğun olduğu ve şirketlerin varlıklarını sürdürmelerin zor olduğu bu koşullarda, şirketlerinin rekabet gücünü arttırmak, ülkeye sermaye girişini sağlamak ve vergi kaybını minimize etmek amacıyla mevzuatlarında çeşitli düzenlemeler yapma yoluna gitmelerine neden olmuştur.

Ülkemizde şirket yeniden yapılandırmalarına ilişkin çeşitli kanunlarda düzenlemeler yapılmakla birlikte, bunlar özel nitelikli hükümler olup kanundaki düzenlemelerle ilgilidir. Şirket yeniden yapılandırmalarının özel ve genel esasların düzenlenmesi TTK’da, vergilendirilmesine ilişkin düzenlemeleri KVK’da yapılmıştır.

Bu çalışmanın amacı Dünyada dolayısıyla da ülkemizde önem kazanan şirket birleşme ve bölünmeleri ile hisse değişimlerinin Türk vergi kanunları açısından irdelenmesi ve varsa yasal düzenlemeler hakkında sorunların ortaya konulmasıdır.

Çalışmada birleşme, bölünme ve hisse değişiminin vergisel anlamdaki hukuki boyutuna ilişkin literatür taraması yapılmış ve sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Birleşme, bölünme hisse değişimi müesseselerini düzenlemek, vergi hukukunun konusu değildir. Vergi hukuku, bölünmenin bizatihi kendisi ile değil, yaratacağı sonuçların vergisel boyutu ile ilgilenmek durumundadır. Bu nedenle çalışmada birleşme, bölünme işlemlerine ilişkin özel hukuk yönünden yasal prosedürlerini anlatan Türk Ticaret Kanun'undaki ilgili hükümleri detaylandırılmadan, temel esasları irdelenmiştir.

Çalışmamamızın birinci bölümünde; şirket kavramının tanımı, şirket türleri, birleşme kavramı, birleşme nedenleri ve türleri, bölünme kavramı, bölünme nedenleri ve türleri, hisse değişimi kavramına yer verilmiştir.

İkinci bölümde; birleşme, bölünme ve tür değiştirme Ticaret Kanunu açısından ele alınmış, birleşme, bölünme ve tür değiştirme halinde yapılacak işlemlerin neler olduğuna genel hatlarıyla değinilmiştir.

Üçüncü bölümde; Kurumlar Vergisi Kanunu'nda ve diğer vergi kanunlarında yapılan birleşme, bölünme ve hisse değişimine ilişkin yasal düzenlemelere yer verilmiştir.

1. ŞİRKET, BİRLEŞME, BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ KAVRAMLARI VE BİRLEŞME, BÖLÜNME NEDENLERİ VE TÜRLERİ

1.1. Şirket Kavramı ve Şirket Türleri

1.1.1.Şirket Kavramı

İnsanların ortak ekonomik amaçlarını gerçekleştirmek için, emek ve sermayelerini bir sözleşme ile birleştirmelerine şirket denilmektedir. (Özcan, 2009:1)

Şirketlerin temel amacı ekonomik olup bu amaç ise kâr elde etme ve işletmenin piyasa değerini artırarak sürekliliğini sağlamaktır. Hemen her şirket türünde ortak olan diğer bir nokta ise, işletme riskinin ortaklara dağıtılması ve ekonomik güçlerin birleştirilmesidir. (Erhan, 2006:4)

Şirket kavramının, kapsam yönünden iki kullanılma şekli vardır. Bunlar dar ve geniş anlamdır. (Nazalı, 2013:32)

Dar Anlamda Şirket; kazanç sağlamak hedef edinen mal ve kişi topluluklarına denilmektedir. Dar anlamıyla şirketten bahsedebilmek için amacın kazanç sağlamak olması gereklidir. (Nazalı, 2013:32) Geniş anlamıyla şirket; sözlükte yer alan anlamdır. Bu şekilde, bir girişimde, hukuki veya fiili bir durumda, bir faaliyette, bir den çok kişinin bir araya gelmesi anlatılmak istenmektedir. (Arslan, 2005:3) Şirket ifadesi geniş anlamıyla kullanıldığı zaman, önemli olan husus, çok sayıda kişinin bir araya gelmesidir. Bir araya gelenlerin, bir araya gelme sebeplerinin önemi bulunmamaktadır. (Nazalı, 2013:32)

Genel tanım olarak şirket iki veya ikiden daha çok kişinin ortak bir amaca ulaşmak için emeklerini ve mallarını (sermayelerini) birleştirmeyi üstlendikleri bir sözleşme olarak tanımlanabilir. (Bahtiyar, 2015:16)

1.1.2. Şirket Türleri

1.1.2.1. Borçlar Kanununa Göre Kurulan Şirketler

1.1.2.1.1. Adi Ortaklıklar

Türk hukukunda adi ortaklıklar 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ("TBK") 620-645 maddelerinde düzenlenmiştir.

TBK'nın 620'nci maddesi adi ortaklığı: *"Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir. Bir ortaklık, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşıyorsa, bu bölüm hükümlerine tabi adi ortaklık sayılır."* şeklinde tanımlamaktadır.

Adi ortaklık gerçek şahıslar, tüzel kişiler arasında veya her ikisinin karışımıyla herhangi bir şekil şartına bağlı olmadan kurulabilir. (Mutlu, -)

Adi ortaklıkların kuruluşları bir şekle tabi değildir. Ortaklar yazılı olarak sözleşme yapabilecekleri gibi sözlü olarak da aralarında anlaşarak adi şirket kurabilirler. Adi ortaklıklara, ticaret şirketlerinde olduğu gibi şahsi emek, ticari itibar, para, kıymetli evrak, imtiyaz ve ihtira beratları, sınai haklar, taşınır ve taşınmaz mallar sermaye olarak konulabilir. Adi şirketlerin tüzel kişilikleri olmadığı için belli bir unvanları yoktur. Bu nedenle Ticaret Siciline kaydolmak gibi bir sorumlulukları yoktur. Şirketlerin aktifleri (varlıkları), ortaklığa değil ortaklara aittir. Borçları da ortakların tek başına veya birlikte ödemek zorunda oldukları şahsi borçlardır. Adi ortaklıkta kar/zarar sözleşmede hüküm varsa ona göre yoksa eşit olarak ortaklara dağıtılır. Adi ortaklıkta ortak diğer ortakların rızası olmadan paylarını devredemez, bir üçüncü şahıs şirkete ortak olamaz. (Demir, 2014)

1.1.2.2. Türk Ticaret Kanununa Göre Kurulan Şirketler

Türk Ticaret Kanununun 124'ncü maddesinde, ticaret şirketlerinin; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketler olduğu, kollektif ile komandit şirketlerin şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin sermaye şirketi sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

1.1.2.2.1. Şahıs Şirketleri

Şahıs Şirketlerine ilişkin düzenlemeler TTK'nın 211 ila 328'nci maddelerinde yapılmıştır. Şahıs şirketleri birbirini yakından tanıyan ve güvenen kişiler tarafından kurulur.

1.1.2.2.1.1. Kollektif Şirket

TTK'nın 211'inci maddesi, ticari bir işletmenin bir ticaret unvanı altında işletilmesi maksadıyla, gerçek kişilerce kurulan ve şirket alacaklılarına karşı ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu sınırlanmamış olan şirketi kollektif şirket olarak tanımlanmıştır.

Kollektif şirketin unsurları şu şekilde sıralanabilir. (Bahtiyar, 2015:77-78)

-Mutlaka bir ticari işletmeyi çalıştırmak amacıyla kurulmaları gerekir. Yani bir esnaf işletmesi çapında olmaması gerekir.

-Ortaklarının mutlaka gerçek kişi olması gerekir.

-Şirket borçlarından dolayı ortaklar sınırsız sorumludurlar.

-Tüzel kişiliğe sahip olması nedeniyle ayrı bir ticari unvanı vardır.

Ortakların sınırsız sorumluluğu şirket alacaklıları tarafından yeterli güvence sayıldığından anonim şirket ve limited şirket gibi asgari bir kuruluş sermayesi şartı getirilmemiştir.

1.1.2.2.1.2. Adi Komandit Şirket

TTK'nın 304'üncü maddesinde Komandit şirket, bir ticari işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek maksadıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirket olarak tanımlanmıştır. Sorumluluğu sınırlı olmayan ortaklara komandite, sorumluluğu sınırlı olanlara komanditer denir.

Öğretide ve uygulamada türü belirtilmeyen komandit şirket adi komandit şirketi ifade etmektedir. (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, 2010:187)

Komandit şirketin unsurları şu şekilde sıralanabilir. (Bahtiyar, 2015:97-98)

-Mutlaka bir ticari işletmeyi çalıştırmak amacıyla kurulmaları gerekir. Yani bir esnaf işletmesi çapında olamazlar.

- Tüzel kişiliği olması nedeniyle ortaklarından ayrı bir ticari unvanı vardır.

Unvan komandite ortaklardan en az birinin "adı ve soyadı" ile şirket türünü gösteren ibarelerden oluşmaktadır. Unvanda komanditer ortağın adı ve soyadının bulunması yasak olup unvanda komanditer ortağın adına yer verilmesi halinde bu ortaklar 3'üncü kişilere karşı komandite ortaklar gibi sorumlu olurlar.

-Şirkette sorumluk açısından farklı durumda olan iki ortak bulunması şarttır. Bu nedenle en az iki ortakla (komandite ve komanditer) ortakla kurulması mümkündür. Komandite ortağın gerçek kişi olması şarttır. Komanditer ortağın ise gerçek ya da tüzel kişi olması fark etmez.

1.1.2.2.2. Sermaye Şirketleri

Sermaye Şirketi; şirket ortaklarının sorumlulukları koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlandırılmış olan tüzel kişiliğe haiz şirketlere denilmektedir. Ortaklık ve yönetim daha profesyonelleştiğinden şahıs şirketlerinden bu yönüyle ayrılır. Temeli sermayedir. (Özcan:2013:278)

1.1.2.2.2.1. Anonim Şirketler

Sermaye şirketlerinden biri olan anonim şirket Türk Ticaret Kanunu'nun 329 ila 562'nci maddelerinde düzenlenmiştir.

Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirket olarak tanımlanmıştır. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur. (TTK Md. 329/1)

Anonim şirketlerin tanımı, Türk Ticaret Kanunu'nun 329'uncu maddesinde şu şekilde yapılmıştır: “ *Anonim şirket, bir unvana sahip esas sermayesi belli ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnızca malvarlığıyla sorumlu olan şirkettir. Ortakların sorumluluğu ise taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile sınırlıdır.*”

Anonim Şirketlerin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz: (Kavak:2009:11)

- a) Bir ticaret unvanı bulunmalıdır.
- b) Ortaklığın esas sermayesi belirli olacaktır.
- c) Ortaklığın esas sermayesi paylara bölünmüş olacaktır.
- d) Şirketin borçlarından dolayı yalnızca şirket sorumlu olacaktır.
- e) Bu sorumluluk ortaklığın malvarlığı ile sınırlı kalacaktır.
- f) Ortakların sorumlulukları ortaklığa koymayı yükledikleri sermaye ile sınırlı bulunacaktır.
- g) Ortaklıktan alacaklı olanların, ortakların kişisel malvarlıklarından alacaklarını istemeye hakları olmayacaktır.

f) Ortak sayısı en az bir kişi olup, ortak veya ortaklar gerçek veya tüzel kişiden oluşabilir.

1.1.2.2.2.2. Limited Şirket

Limited şirket, bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulmaktadır. Esas sermayesi belirli olup bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşmaktadır. (TTK Md 573)

Sermaye şirketlerinden biri olan limited şirket Türk Ticaret Kanunu'nun 573 ila 644'üncü maddelerinde düzenlenmiştir.

Limited şirketin, bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulması, bir ticaret unvanının ve esas sermayesinin belirli olması gerekmektedir. Bu sermaye (TTK'nın 580'nci maddesine göre en az on bin TL), esas sermaye paylarının toplamından oluşmaktadır. Şirket ortakları, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlü olup şirket borçlarından sorumlu değildirler. Limited şirket, kanunlarda yasak olmadığı sürece her çeşit ekonomik konu ve amaç için kurulabilecektir. Bu şirketler bir ortakla kurulabilir ve ortakların sayısı elliye geçemez. (Özcan, 2013:279)

1.1.2.2.2.3. Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket

Sermaye şirketlerinden biri olan Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket TTK'nın 564 ila 572'üncü maddelerinde düzenlenmiştir.

TTK'nın 564'üncü maddesinde sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket; *“sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklılarına karşı bir kolektif şirket ortağı, diğerleri bir anonim şirket pay sahibi gibi sorumlu olan şirkettir.”* şeklinde tanımlanmıştır.

Komandit şirketin, Sermayesi, paylara bölünmeden, sermayesinin yalnızca birden fazla komanditerin sermayeye katılma oranlarını göstermek maksadıyla kısımlara ayrılmışsa adi komandit şirketlerine uygulanan hükümler uygulanacaktır. (Özcan, 2013:280)

1.2. Birleşme Nedenleri Ve Türleri

1.2.1. Birleşme Kavramı

Şirketler normal faaliyet süreçleri içinde oluşturdukları ya da dışarıdan sağladıkları fonları yeni projelere yatırarak kendi olanakları ile gerçekleştirdikleri içsel büyüme, bir şirketin diğer bir şirket veya şirketlerin tamamı veya bir bölümünün ele geçirerek ya da yönetimlerini denetim altına alarak büyüme şeklinde ifade edilecek dışsal büyüme olmak üzere iki türde büyüme stratejisi izleyebilirler. Şirketlerin dışsal büyüme yöntemlerinden biri birleşmedir. (Göktuna, 2013:3) Sözlük anlamıyla birleşme iki şirketin, hukuki varlıklarına son vererek, yeni bir unvan altında bir araya gelmeleri sonucunda, bütün yükümlülükleri ve varlıklarının yeni kurulan şirkete devredilmesi veya iki şirketten birinin diğerine katılmasına denir. (Türk Dil Kurumu)

Birleşmeye ilişkin çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Arslan'a göre birleşme, birden çok şirketin varlıklarını ve güçlerini yeni bir şirket kurarak bir araya getirmesine denir. (Arslan, 2001:45) Kılıç'a göre birleşme çeşitli işletmelerin tek bir işletme yararına ekonomik ve hukuki bağımsızlıklarını yitirmelerine denilmektedir. (Kılıç, 2009:8) Atamana göre birleşme, kurumların iş birliği yapmak üzere, tüzel kişiliğe sahip başka bir şirket kurmaları ya da bir veya birkaç kurumun diğer kuruma katılmasıdır. (Ataman, 1997:317)

En genel tanımlama ile birleşme, hukuki ve teknik anlamıyla birleşme, bir ya da birden fazla şirketin mal varlığını tasfiye etmeksizin, birleşmeye katılanlardan birine ya da yeni kurulmuş olan bir şirkete külli halefiyet yoluyla ve kendiliğinden geçmesi, böylece mal varlıklarının birleşmesi, intikal eden malvarlığına karşılık olarak, sona eren şirketin ortaklarının, belirlenen bir değiş tokuş birimine göre birleşilen şirkette kendiliğinden ortaklık payı kazanmasına denir. (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, 2010:90)

İşletmelerin birleşmeleri çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Örneğin; (Karapınar, 2003:84)

-Farklı iki işletme birleşerek, yeni bir işletme oluşturabilir. Bu birleşmede birleşen işletmeler tüzel kişiliklerini kaybederler ve yeni bir tüzel kişilik ortaya çıkar.

- Bir işletme diğer işletmenin hisselerini satın alır. Bu birleşmede şeklinde birleşen işletmelerin tüzel kişilikleri devam eder.

- Bir işletme, bir diğer işletmeyi bir bütün halinde satın alır. Bu durumda satın alan işletmenin tüzel kişiliği devam eder satın alınan işletmenin tüzel kişiliği sona erer.

- İşletmeler hisse senedi değişimi yaparlar. Bu durumda işletmeler birbirine ortağı olurlar.

1.2.2. Birleşme Nedenleri

Çağımızda ekonomik faaliyetlerin çok çeşitli ve karmaşık olması, müşteri tatmini ve kalitenin öne çıkması, ürün yaşam seyrinin kısılması, rekabetin sertleşmesi ve küresel platforma taşınması vb. sebepler işletmelerin güç birliği yaparak pazardan en yüksek seviyede pay almalarını zorunlu kılmaktadır. Küçük ölçekli işletmelerin küresel pazarlarda rekabet etmesi bir yana ulusal pazarlarda avantaj sağlaması bile çok güçtür. (Sumer ve Perntener, 2004:329)

Çağımız, ilişkilerin evrenselleştiği ekonomik gücün merkezîleştiği ve yoğunlaştığı bilgi çağıdır. Büyük işletmelerin bile güçlkle barınabildiği küresel rekabet ortamında, ancak süper işletmeler varlıklarını devam ettirebilmektedirler. (Yasaman, 1987:44)

Şirketlerin birleşmek istemelerinin temel sebebi büyüme isteğidir. (Yıldırım ve Kolotoğlu, 2003:202) Birleşmenin temel maksadı büyümek olmakla beraber büyümeyi gerçekleştirirken farklı amaçlara da ulaşılabilir. Birleşmenin neticesinde elde edilen ekonomik güç, birleşmeye katılan şirketlerin ekonomik varlıklarının tek tek toplanmasından daha fazladır. Diğer bir şekilde anlatılacak olursa, birleşme sonucunda, işletmelerin tek tek pazarlama, üretim ve yatırım güçlerinden daha fazla bir değer ortaya çıkar. Bu durum (2+2=5) “Synergy” etkisiyle açıklanmaktadır. Bu bütünün kendini meydana getiren parçalarının toplamından daha fazla bir değere sahip olacağını anlatmaktadır. (Nazalı, 2013:41)

Şirketlerin büyüme gerekçeleri konusunda literatürde pek çok sebep sayılmaktadır. Ülkelerin sosyoekonomik koşulları, işletmenin özellikleri, içinde yer alınan toplumun özellikleri ve zamana göre bu sebeplerin sayısı ve önem dereceleri de çeşitlilik gösterir. (Karacan ve Aslanoğlu,2007)

Genel olarak şirketleri birleşmeye yönelten sebepler şu şekilde sıralanabilir;

- Ölçek ekonomilerinden yararlanma,
- Profesyonel yönetime sahip olma,

- Birleşmenin iç büyümeye göre avantajlarının olması,
- Finansal Nedenler,
- Vergi avantajı,
- Değerli sınai haklara sahip olma,
- Rekabet gücünün arttırılması,
- Çeşitlendirme
- Teknolojik Gelişmelerden Yararlanma
- Psikolojik nedenler

1.2.2.1. Ölçek Ekonomilerinden Yararlanma

İşletmenin üretim hacmi ya da işletme büyüklüğünde meydana gelen artış nedeniyle şirketler tarafından kendi içlerinde yaşanan olumlu etkilere ölçek ekonomisi denilir. (Özbingöl, 2008:60) Bir şirketin işletme giderlerindeki artış üretim hacmindeki artışa oranla daha düşüğe ve üretim arttıkça ortalama birim maliyeti azalıyor ise şirketin ölçek ekonomisi ile çalıştığını söylemek mümkündür. Ölçek ekonomisinin etkisi ile maliyetler düşürülerek üretim hacmi büyümekte ve pazar etkinliği artmaktadır. (Altınel ve İnelli, 2011:101)

Büyük ölçekte faaliyette bulunmanın sağlayacağı yararlar, en fazla yatay birleşmelerde gözlenir. Yatay birleşme ile işletmeler rekabetin azaltılması ve pazar paylarının arttırılmasının yanında satın alınan şirketin makine, araç ve gereçlerini piyasadakinden daha ucuza mal etmiş olacaktır. Diğer yandan hazır kapasitelerin satın alınması, bu kapasitelerin kurulmasından daha kısa zamanda gerçekleşmiş olacaktır. (Aydın, 1990:15) Büyük ölçekte faaliyet göstermenin sağlayacağı en önemli yarar girdi maliyetlerinin düşürülmesidir. Birleşme, var olan donanımın daha verimli kullanılması ile atıl kaynakların üretim sürecine kazandırılmasına, şirketler arasında teknik bilgi akışının kolaylaşmasına ve araştırma-geliştirme faaliyetlerinin daha düşük maliyetle yapılmasına imkân sağlar. (Akşit Aşık, 2008)

1.2.2.2. Birleşmenin İç Büyümeye Oranla Daha Üstün Yönlerinin Olması

İşletmelerin kendi olanaklarıyla, faaliyetlerinin sonucu yarattıkları kaynakları ya da sağladıkları yabancı kaynakları ile yeni yatırımlar yaparak büyümeleri iç büyümedir. Birleşme yoluyla, yeni ürünleri, yeni üretim araçlarının, yeni üretim teknolojilerini, üretim organizasyonunu çalışır durumda dengeli bir şekilde ve daha

kısa sürede elde edilme olanağı vardır. İç büyümeyle de üretim kapasitesi artırabilir, yeni üretim teknolojileri, yeni ürünler geliştirebilir; ancak iç büyüme birleşmelere kıyasla daha uzun zaman alır. Hız faktörü, üretim kapasitesinin süratle büyütülmesinin gerekli olduğu dönemlerde ayrıca daha da önem taşır. Talebin ani artış gösterdiği dönemlerde, üretim kapasitesi eşzamanlı olarak genişletilemezse, pazardaki elverişli durum kaybedilebilir ve rakiplerin pazar paylarının artırmaları tehlikesi ortaya çıkar. (Bütüner, 2014)

İç büyümeye göre daha tasarruflu olduğundan birleşme daha cazip gelmektedir. Birleşmenin iç büyümeden üstün yönlerinden biri personel temininde meydana çıkmaktadır. Personel temini iç büyümede zor ve pahalıya gelebilir. Personel transferini sağlamak için yüksek ücret teklifi gerekli olabilir. Birleşmede, üretim araçlarıyla birlikte personel de otomatik bir şekilde sağlanmış olmaktadır. Diğer üstün bir yönü de birleşmeyle üretime daha ucuza yeni araçlar dâhil edilebilir. Diğer taraftan üretim miktarı fazlaştıkça ürünün birim maliyeti azalır, sabit giderlerde daha geniş bir üretim hacmine dağılır. Şunun da belirtmesi gerekmektedir ki; büyümenin birleşme yoluyla gerçekleştirilmesi halinde, maliyet yönünden iç büyümeye göre avantaj sağlanması, birleşilecek işletmeye ödenecek bedel ile ilgilidir. (Nazalı, 2013:41, 42)

1.2.2.3. Finansal Nedenler

Hızlı şekilde büyüyen işletmeler büyümelerini gerçekleştirmek için lazım olan finansal kaynakları sağlamakta güçlüklerle karşılaşabilirler. Şirketlerin böyle zamanlarda büyüme hızını düşürmek yerine büyümeyi finanse edecek, likidite oranı yüksek işletmeler ile birleşerek sağlamaları iyi bir çözüm olur. Birleşen işletmeler tek başlarına sağlayabilecekleri finansman imkânlarını birleştirmek suretiyle daha uygun şartlarla ve daha büyük miktarlarda ve daha kolay fon sağlama imkânına sahip olur. İyi yatırım olanağı bulunmayan ve nakit fazlasına sahip işletmeler sermayesini yeniden kullanma bilmek için birleşme yolunu seçmektedir. Büyük işletmeler küçük işletmeler ile birleşmek suretiyle, öz sermayesinin verimliliğini artırmada kaldıraç etkisinden faydalanabilirler. Küçük işletme sahipleri genellikle finansmanını borçlanarak sağlamayı tercih etmediklerinden borç oranları da düşük olur. Öz sermayelerinin verimliliğini borçlardan daha fazla yararlanarak artırmayı düşünen

büyük işletmelerde, bu tür işletmeler ile birleşmek suretiyle borç alma kapasitelerini artırabilirler. (Büyükipekci, 2012:74,75)

1.2.2.4. Vergi Tasarrufu Sağlanması

Özellikle artan oranlı vergiye tabi ve büyük gelir elde etme durumunda olan bir şirket, zarar eden bir şirketle birleşerek vergi tasarrufu sağlayabilir. Verginin kurumlar vergisi açısından artan oranlı olmadığı ülkemizde de aynı vergi avantajı sağlanabilir. Bu avantaj zararların vergi koruyuculuğu özelliğinden kaynaklanır. Ayrıca hedef şirketin sahip olduğu bazı vergi bağışıklıkları birleşmeden sonra oluşan şirketin vergi yükünü azaltabilir. Daha az vergi, vergi sonrası karı arttırarak şirketin pazar değerinin yükselmesi sonucunu verir. (Sarıkamış, 2003:14)

1.2.2.5. Etkin Bir Yönetime Sahip Olmak

Şirketler etkin bir yönetime sahip olmak için başka şirketler ile birleşme yoluna gidebilir. Şirketlerin etkin bir yönetimi yoksa alanlarında uzman ve deneyimli yöneticilerin bulunduğu şirketler ile birleşerek yönetimlerini etkin hale getirebilirler. Birleşme ile finans, uluslararası işlemler, pazarlama ve benzeri alanlarda ihtiyaç duyulan, alanında uzman ve deneyimli yöneticiler şirkete kazandırılmış olur. (Yıldırım ve Kolotoğlu, 2003:204).

1.2.2.6. Psikolojik Nedenler

Şirket birleşmelerinin en önemli nedeni ekonomik nedenlerdir. Bununla birlikte, psikolojik nedenler de birleşmelerin gerçekleştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. (Yıldırım ve Kolotoğlu, 2003:181) Şirketin piyasadaki yerini koruma arzusu, piyasada hâkim olma isteği, demode olma veya geri kalma kaygıları şirketleri birleşme ye zorlar. Büyüme gerçekleştirilemeyen şirketlerin, rakiplerince yok edileceğini düşünmesi, şirketin girişim gücünün ve piyasaya uyum yeteneğinin azalması da diğer psikolojik nedenler olarak sayılabilir. Son yıllarda oluşan birleşmelerin neticesinde, pazarda üstünlük elde eden mega taşıyıcıların olması, birleşme dışında kalan şirketleri güç durumda bırakmakta, rekabetin yarattığı yok olma kaygısı ile şirketler birleşmeye giderek güçlü bir yapı oluşturmaya çalışmaktadır. (Akşit Aşık, 2008)

1.2.2.7. Teknolojik Gelişmelerden Yararlanma

İşletmelerin birçoğunun kendilerinin bulunduğu pazarda etkin olarak rekabet etmek için ihtiyaçları olan teknolojiye kendi imkânları dâhilinde sahip olmaları mümkün değildir. Bu nedenle bu tür işletmeler, kendilerine bu teknolojiyi sağlayabilecek kaynakları olan işletmelerle beraber hareket ederler veya işletmeler ihtiyaç duydukları teknolojiyi sağlamak ve kaynaklarını arttırmak için birleşirler. Birleşmeyle oluşturulacak bu şirket her iki ortağada yarar sağlamaktadır. Özetle, teknolojiyi ve bilgiyi paylaşmak isteği ve birleşen işletmelerin üretmiş oldukları teknolojilerini birleştirmek suretiyle daha ileri aşamaya götürerek ortak kullanıma sunma isteği birleşmenin nedenlerinden biridir. (Çolak, 2006:38)

1.2.2.8. Rekabet Gücünün Arttırılması

Birleşme bir şirketin rakip bir şirketi bünyesine katarak pazar payı artırması şirketin rekabet gücünü arttırır. Ya da iki şirket güçlerini birleştirerek daha büyük pazar payına sahip olurlar bu da yeni kurulan şirketin rekabet gücünün artmasına neden olur. (Sarıkamış, 2003:20) Aynı endüstri dalında faaliyet gösteren firmaların birleşmeleri durumunda aralarındaki rekabet ortadan kalkacağından, koordine edilmiş üretim ve fiyat politikası izlenme olanağı elde edileceği gibi bu şirketlerin piyasa üzerindeki denetimleri artmaktadır. (Bütüner, 2014)

1.2.2.9. Çeşitlendirme

Çeşitlendirme, herhangi bir işletmenin faaliyette bulunduğu endüstrilerin sayısını arttırma anlamına gelmektedir. İşletme birleşmelerinde çeşitlendirme, kazançlardaki ya da satışlardaki istikrarsızlığı azaltmada bir araç olarak kullanılır. (Akçay, 2000:11) Düşük ya da durgun büyüme hızı olan bir iş kolu ya da sektördeki işletmeler, daha hızlı büyüme gösteren ve büyüme potansiyeline sahip, kar oranı daha yüksek sektörlere yatırım yapmak suretiyle faaliyet alanlarında çeşitlendirmeye gidebilirler. (Civan ve Ekşi, 2001: 410)

Birleşmeyle çeşitlendirmenin yapılmasını motive eden sebeplerden biride şirket satış ve karları üzerinde etkili olan ekonomik ve mevsimlik (konjektürel) dalgalanmaların etkisini azaltabilmektir. Ekonomik ve/veya mevsimlik dalgalanmaların karşısında faaliyetleri ve buna bağlı olarakta gelirleri pozitif ve

negatif kolerasyonlu olan iki şirket birleşerek, oluşturdukları şirketin mevsimlik dalgalanmalardan etkilenme derecesini düşürürler. (Sarıkamış, 2003: 16).

Çeşitlendirmeye gidilmesinin bir nedeni de riskin paylaşılmasıdır. Küçük bir işletmenin yeni bir ürünün üretimine başlamasının riski fazladır. (Akçay, 2000:11) İşletme başka bir şirketle birleşerek riski dağıtabilir.

1.2.2.10. Değerli Sınai Haklara Sahip Olma

Firmalar, değerli sınai haklara sahip firmalarla birleşmek suretiyle bu haklardan faydalanabilir; yeni buluş kapasitelerini genişletebilir ya da patent yönünden gelecekte sorun yaratabilecek firmalarla birleşerek patent durumlarını güçlendirebilir, böylece olası bir rekabeti önüne geçebilirler. (Bütüner, 2014)

1.2.3. İşletme Birleşmelerinin Sınıflandırılması

1.2.3.1. Ekonomik Faaliyet Alanlarına Göre İşletme Birleşmeleri

Ekonomik faaliyet alanlarına göre şirket birleşmeleri yatay, dikey ve karma birleşmeler olarak 3 şekilde sınıflandırılmıştır. (Büker, Aşıkoğlu ve Sevil, 2009:51)

1.2.3.1.1. Yatay Birleşmeler (Horizontal Merger)

Yatay birleşmeler aynı faaliyet alanında çalışan, bir diğer ifade ile aynı sektörde faaliyet gösteren ve üretim süreçleri birbirine benzeyen firmalar arasındaki birleşmeleri ifade eder. Yatay birleşme, rakip firmanın piyasadan yok edilmesi ve pazar payının artırılması maksadıyla yapılır. Yatay birleşmeyle pazarlama ve üretim faaliyetlerinde etkinlik sağlanır. Ayrıca firmalar ölçek ekonomileri nedeniyle de yatay birleşmelere yönelmektedir. (Sarica, 2012)

Bir araya gelen şirketlerin pazarda önemli bir güç haline gelmeleri ve rekabeti engelleyici etkilere neden olmalarından dolayı bu tür birleşmeler “antitrust” (tekelleşmenin önüne geçmek için) kanunlarla engellenmeye çalışılmaktadır. Şirketlerin bu tür birleşmelere yönelmelerinin nedenleri, üretimde uzmanlaşma, ölçek ekonomilerinden faydalanma, daha fazla pazar payına sahip olma, coğrafi olarak genişleme, etkin kaynak kullanımı, mal ve hizmet dağıtımı ve pazarlama kanallarında avantaj sağlamak vb. olarak sayılabilir. Bu tür birleşmeyle, hizmet veya

ürünleri rekabet içinde olan şirketler, maliyetlerin azaltılması, fiyat belirleme gücünün ve verimliliğin artması gibi avantajlardan yararlanabilir. (Ceylan, 2001:60)

20. yüzyılın başlangıcındaki birleşmeler genellikle yatay birleşme şeklindedir. Son zamanlarda ülkemizde gerçekleşen Aria-Aycell, Arçelik-Grundig, Teb-Fortis birleşmeleri güncel yatay birleşme örnek olarak gösterilebilir. (Eyceyurt ve Serçemeli, 2013)

1.2.3.1.2. Dikey Birleşmeler (Vertical Merger)

Üretim zincirinin farklı halkalarında yer alan firmaların birleşmesi dikey birleşme olarak adlandırılır. Bu tür birleşmelerde, birleşen işletmeler birbirinin tedarikçisi veya müşterisi konumundadır. Dikey birleşmenin pazarda satış gücünü artırıcı, araştırma, reklam, iletişim ve üretim koordinasyonu masraflarını azaltma gibi etkileri vardır. (Eyceyurt ve Serçemeli, 2013)

Bu şekilde yapılan birleşmelerde temel maksat, üretim sürecinde ortaya çıkabilecek aksaklıkları gidermek ve stok masraflarını ve buna bağlı olarak ta maliyetleri düşürmektir.

Bu şekilde birleşme yoluyla şirketler üretimini yaptıkları ürünün tedarik, üretim veya pazarlama kaynaklarının kontrolünü sağlarlar ve neticesinde de girdi ve çıktı alışverişleri piyasada değil firma içinde gerçekleşir. (Büker, Aşıkoğlu ve Sevil, 2009:51)

1.2.3.1.3. Karma Birleşmeler

Bu tür birleşmeler birden çok şekilde tanımlanmakta olduğundan dolayı 3 alt gruba ayrılmıştır. (Mühim, 2012:32)

- **Ürünleri Artırıcı Birleşmeler:** Ürettikleri ürün piyasaları birbirine benzeyen şirketler tarafından yapılan birleşmeye denir. Bu birleşmelerin amacı şirket tarafından üretim yapılan piyasalara yakın piyasalardaki hizmet ve ürünleri kapsamına almaktır.

- **Piyasa Genişletici Birleşmeler:** Ürün piyasası aynı olanı, ancak ayrı coğrafyalarda faaliyet gösteren şirket birleşmelerine denir.

- **Karma Birleşmeleri:** Hem coğrafyaları hem de ürün pazarları ile ürettikleri ürünleri farklı olan şirketlerin birleşmesidir.

1.2.3.2. Hukuksal Açıdan Birleşmelerin Tasnifi

1.2.3.2.1. Şekilsel Birleşmeler

Belirli bir şekle yani biçime uygun olarak gerçekleştirilen birleşme türleridir. Bunlar da, bağımsız birimlerin bağımsızlıklarını koruyarak oluşturdukları birleşmeler ve bağımsız birimlerin bağımsızlıklarını ortadan kaldırarak oluşturdukları birleşmeler şeklinde sınıflandırılabilir. (Yücebaş, 2005:15,16)

1.2.3.2.1.1. Tröst

Tröst kelimesi İngiliz dilinde güven, güvenilir kişi ve kuruluş için kullanılan Trust kelimesinden dilimize geçmiş olup günümüzde en az kullanılan işletmeler arası bir birleşme şeklidir. Tröst; iki veya daha fazla sayıda işletmenin üretim veya pazarlama konularında birlikte hareket amacıyla bir araya gelmeleriyle oluşan ekonomik birliğe denilmektedir. Bu birleşme şeklinde birleşen işletmeler hukuki ve ekonomik bağımsızlıklarını kaybederler. Tröstlerin yönetimin tek elde toplanarak pazarlara hakim olmak temel amacını oluşturur. (Dalay, 2014)

İşletmelerin birleşmesiyle oluşan tröstün, sermaye yapısı güçlenir, yönetim tek elden yapılır, rekabet büyük ölçüde ortadan kalkar ve karı artırır, yönetim masrafları ve bürokrasisi fazladır, politik baskı aracı olma özelliği mevcuttur. (Şahin, 1989:36).

1.2.3.2.1.2. Holding

Ticari hayatın içinde avantaj sağlamak amacıyla bir araya gelen şirketler topluluğuna holding denilmektedir. Şirketlerin ekonomik ve ticari olarak bir araya gelmeleri esnasında, bir ya da bir kaç şirket, diğer şirketlerin hisse senetlerini almak suretiyle, bu şirketlerin yönetimlerini ve denetimlerini ele geçirirler. Başka ifadeyle öteki şirketlerin hisse senetlerini elde etmek suretiyle, onları kontrol eden bir şirket bünyesinde ki çeşitli şirketler topluluğu holdingi oluşturmaktadır. (Büyükışık, 2000)

Şirketlerin holding bünyesinde toplanmalarının amacı yönetim, sermaye ve denetim açısından birleşmek suretiyle, hem finans ve yönetim yapılarını güçlendirmek hem de bu suretle ticari hayat ve ticari organizasyonlara daha güçlü katılmaktır. (Kızılot, 1996)

1.2.3.2.1.3. Konsorsiyum

Konsorsiyum kelime olarak tek yönetim altında toplanma anlamına gelmektedir. İki veya daha fazla işletmenin hukuksal ve ekonomik bağımsızlıklarını kaybetmeksizin geçici olarak aralarında yapmış oldukları anlaşmalara konsorsiyum denir. İşletmeler tek başlarına yapmaları mümkün olmayan büyük işleri yapmak, riski dağıtmak için konsorsiyum oluştururlar. Birlikte yapılan projenin bitmesiyle anlaşma kendiliğinden sona bulur. (Dalay, 2014)

1.2.3.2.1.4. İş Ortaklıkları (Jont Venture)

Dünyada yaşanan ekonomik gelişmeler ve bunlara dayalı hızla büyüyen küreselleşmenin, rekabet gücü ve yaşanabilir ekonomik zenginliğe ulaşmayı zorlaştırması işletmelerin, yatırım faaliyetlerinde yerli veya yabancı yatırımcılar ile stratejik ittifak yapmaya itmektedir. Bu nedenlerle şirketler sermayesini ve bilgisini birleştirerek ortak bir ekonomik amaç için bir araya gelmekte ve Joint Venture adı altında bir ortaklık oluşturmaktadır. Joint Venture, büyük sermayeli projelerin uygulanması için kullanılan bir yöntem olmanın yanı sıra yeni pazarlara girmek, rekabet üstünlüğü sağlamak isteyen firmalar tarafından da sık kullanılan bir ortaklık yapısıdır. Joint Venture teriminin Türkiye’ de kullanımına en uygun yaklaşım ise Campaud tarafından yapılan “ *İki veya daha çok ortağın, kendi faaliyetlerini sürdürürken, belli bir işi görmek üzere sürekli veya geçici olarak bir şirket kurup bu şirkete kendi işletmelerinden teknik, mali ve ticari destek sağlamaları üzerinde anlaşmalarıdır*” şeklindeki tanımdır. (Menter, 2007)

1.2.3.2.1.5. Birleşme (combination)

Birleşme iki şirketin faaliyetlerinin birleştirilmesine verilen genel addır.

1.2.3.2.1.6. Ele Geçirme (Take Over)

Ele geçirme; bir şirketin, başka bir şirketin yönetiminin ya da bazı ortaklarının isteği dışında sahiplik veya kontrol elde etmek amacıyla hisse senetlerinin satın alınmasına denir. (Uysal, 2010:16)

Ele geçirme girişimlerinde kontrolü ele geçirilmek istenen ya da ele geçirilen hedef şirket, hedef şirketi ele geçirme girişiminde bulunan alıcı şirket olmak üzere iki

taraf şirket vardır. Şirket ele geçirmeleri; yönetim etkinliği, faaliyet etkinliği ve finansal etkinlik sağlama, büyüme, piyasa gücünü artırma, markalaşmayı güçlendirme ve ölçek ekonomisinden yararlanma, sektördeki rekabeti düşürme ya da ortadan kaldırma, uluslararası iş alanlarına girme ve yeni pazarlara nüfuz etme, güçsüz şirketleri ele geçirmek ve rakip şirketleri zarara uğratmak suretiyle rekabet avantajı sağlama, mevcut yönetime duyulan güvensizlikten dolayı yönetimi değiştirme aracı olarak kullanılmaktadır. (Dağlı ve Ayaydın, 2012:2)

1.2.3.2.2. Şekilsel Olmayan Birleşmeler

Şirketler arasındaki rekabeti sınırlandırmak ya da başkaca bir konu için işbirliği yapmak amacıyla oluşan ve belirli şekli bulunmayan birleşmelerdir. Birleşmenin bu şeklinde, işletmelerin hukuki varlıkları korunur. (Uysal, 2010:17)

1.2.3.2.2.1. Centilmenlik Anlaşmaları

Centilmenlik anlaşmaları, karşılıklı söz vermeye dayalı, tarafların çıkarlarının karşılıklı olarak korunduğu ve tarafların veya bunlardan birinin anlaşmadan vazgeçmesi durumunda hiçbir yaptırımın bulunmadığı anlaşmadır. Yazılı veya sözlü olarak yapılabilirler. Centilmenlik anlaşmalarının temel amacı, içinde bulunulan şartları, anlaşmaya katılan işletmelerin lehine değiştirerek fayda sağlamaktır. (Tutar,_)

1.2.3.2.2.2. Kartel

Kartel; fiyat tespiti, müşterilerin, sağlayıcıların, bölgelerin ya da ticaret kanallarının paylaşılması, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, ihalelerde danışıklı hareket konularında, rakipler arasında gerçekleşen, aralarındaki rekabetin sınırlandırılmasına yönelik anlaşma ve/veya uyumlu eylemler olarak tanımlanmıştır. (Erdem&Erdem Ortak Avukatlık Bürosu)

Kartel aynı alanda faaliyette bulunan iki ya da daha fazla şirketin rekabeti azaltmak veya yok etmek amacıyla, hukuksal bağımsızlıklarını yitirmeden gerçekleştirdikleri bir anlaşma ile oluşturdukları tekeli birliktir (Mucuk, 1996:50).

1.2.3.2.2.3. Çıkar Grupları

Çıkar gruplarında, farklı şirketlerin pay senetleri belli bir grubun elinde toplanmaktadır. Bu grup genellikle birbirine çok yakın kişiler ya da aile üyelerinden oluşmaktadır. Çıkar grubu farklı farklı şirketleri bir tek amaç doğrultusunda yönetebilir. (Uysal, 2010:18)

1.3. Bölünme Nedenleri Ve Türleri

Bölünme; bir ortaklığın bir veya bazı kısımlarını bir bütün halinde mevcut veya kurulacak şirketlere devredip karşılığında bu şirketlerin paylarını ya kendisinin ya da ortaklıklarının iktisap etmesine denir. (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, 2010:90)

Helvacı'ya göre bölünme; bir sermaye şirketinin bir ya da daha çok sermaye şirketine malvarlığının bağımsız bölümlerini devretmeleri karşılığında malvarlığı devredilen şirketin pay sahiplerinin/ortaklarının, devralan şirketlerde pay sahibi/ortak olmaları ve devreden şirketin bütün malvarlığını devretmesi halinde tasfiyesiz olarak infisah etmesi şeklinde tanımlanması gerekmektedir. (Helvacı, 2004:36)

Kavak'a göre bölünme, kaynak ve imkanların daha verimli kullanılması amacını gerçekleştirmek üzere, kurumların bünyesindeki birden fazla faaliyet konularını ayırarak her birini kendi alanında ve bu alanın özelliklerini içeren donanımları ile birlikte ayrı işletmeler haline dönüştürülmeleridir. (Kavak, 2009: 63).

Güneş'e göre bölünme şirketin bünyesinde olan birden fazla mal/hizmet ya da üretim faaliyetinin ayrıştırılmak suretiyle faaliyetin devam ettirilmesi işlemine denir. Bölünme ihtiyacını belirleyen faktörler arasına, bölünme işlemi ile işletmenin hantal yapıdan kurtarılması, görüş farklılığı olan ortakların şirketten ayrıştırılması, uzmanlaşılacak alanlara yoğunlaşan ortaklık yapıları oluşturularak ölçek ekonomisi yaratmak ve karlı hale gelme isteği sayılabilir. (Güneş, 2008:30)

1.3.1. Bölünmenin Nedenleri

Literatürde bölünme şeklinde yeniden yapılandırılmaya ihtiyaç duyulmasının nedenleri genel olarak şu şekilde özetlenmektedir: (Şen, 2014:41)

✓ Zamanında yerinde ve doğru kararlar ile kurulmuş şirketin enflasyon süresince verimliliğini kaybetmesi ve optimum ölçekten uzaklaşarak verimsiz bir yapıya dönüşmesi,

✓ Bir şirketin bünyesinde yürütülen birden fazla üretim ya da hizmet faaliyetinin ayrıştırılmak suretiyle, işletmenin mevcut hantal yapıdan kurtarılması,

✓ Yeni oluşturulacak hizmet ve üretim işletmelerinin belli alanlara yoğunlaştırılarak ve bu alanda uzmanlaşması,

✓ Ölçek ekonomilerinden yararlanmak suretiyle kârlı ve verimli kuruluşlar haline dönüştürülebilmesi

1.3.1.1. İktisadi Nedenler

Şirketlerin bölünmesine ilişkin İktisadi nedenler aşağıdaki yer almaktadır. (Nazalı, 2013:51,52)

-Şirketlerin bulunduğu sektördeki gelişmeler nedeniyle şirketin faaliyetlerinin yer aldığı pazarların ayrışmasının gerekmesi durumunda, her ayrı Pazara daha verimli hizmet ve üretim sunabilmek maksadıyla,

- Şirketin faaliyetini sürdürdüğü hizmet ya da üretim pazarının coğrafi olarak yer değiştirmesi nedeniyle, şirketler, pazara daha yakın üretim veya hizmet sunmak amacıyla

- Tek şirketin bünyesindeki birden fazla çok faaliyet alanını maliyet değerleri daha düşük ve daha verimli bir şekilde yönetebilmek gayesiyle.

- Şirketin faaliyette bulunduğu pazarda ürün taleplerinin değişmesi, her ürünün veya ürün grubunun farklı şirketler tarafından daha az maliyet ile üretilmesi ihtiyacının doğması nedeniyle,

- Şirket tarafından faaliyet gösterilen alandaki sorumluluğu ve riskini bölerek birden çok şirkete paylaşmak maksadıyla

- Daha önce gerçekleştirilen birleşmeden beklenen amaç ve faydaların sağlamaması durumunda

Şirketler bölünebilir veya bölünmeyi tercih edebilir.

1.3.1.2. Mali Nedenler

Ölçek ekonomisi yaratma isteği her zaman birleşmeyle sağlanmaz. Büyük hantal ve verimsiz işletmelerin bölünmesi yoluyla da ölçek ekonomisi yaratılabilir. (Güneş, 2008:30)

Pazarın bölünmesi sonucunda her pazar için ayrı bir kurum oluşturma veya pazara yakın olma isteği, ürünlerin farklılaşması, teknolojik sebepler ve her ürünün üretimi veya hizmeti için ayrı kurum kurma gereği, yatırımların yeterli düzeyde olmaması, şirketin belli bir bölümünü kendinden ayırarak yeni şirketler bünyesinde gelişmek istemesi, yine aynı yöntem ile risk ve sorumluluklarının kat sayısını azaltmak isteği, sonucunda şirketler bölünmeye başvurabilir. (Ertem, 2013:5,6)

1.3.1.3. Teknik Nedenler

Şirketlerin bölünmesine ilişkin teknik nedenler aşağıda değinilmiştir. (Nazalı, 2013:52)

-Şirketin varlıklarının teknik bütünlüğünü kaybetmesi, hizmet ya da üretim araçlarının, bu faaliyetlerini yapma yeterliliğini yerine getiremeyecek derecede vasfını kaybetmesi halinde bu varlıkları, başka şirketlerle birleşmesini sağlamak amacıyla

- Şirket yapısının profesyonel ve sağlıklı anlamda gelişiminin sağlanamaması ve faaliyet alanlarının çok kısa zamanda kontrolsüz ve hızlı olarak büyümesi sebebiyle şirketin bölünmek suretiyle daha küçük ve kontrollü şekilde büyümesini sağlamak maksadıyla

-Şirketin coğrafi olarak uzak yerlerde faaliyetine devam etmesini gerektiren, bölgesel hammaddenin elde edildiği yerde değerlendirilmesi, çevre kirliliği gibi sebeplerle mevcut yapılarının değıştirilmek istenmesi nedenleriyle şirketler bölünebilirler.

1.3.3. Bölünmenin Türleri

1.3.3.1. Malvarlığı Devirleri Kriterlerine Göre Bölünme

1.3.2.1.1. Tam Bölünme

Tam bölünme bir şirketinin tasfiye edilmeksizin sona ermek suretiyle tüm mal varlığının, borçlarının ve alacaklarının kayıtlı değerleriyle yeni kurulacak ya da var olan iki yada daha fazla şirkete devredilmesi ve karşılık olarak devreden şirketin ortaklarına devir alan şirket tarafından sermayesini temsil eden iştirak hisselerinin verilmesidir.

1.3.2.1.2. Kısmi Bölünme

Bir şirketin infisah etmeksizin malvarlığının aktif ve pasiflerden oluşan bir bölümünü, bir diğer şirkete devretmesi kısmi bölünmedir. Kısmi bölünme sonucunda mal varlığını devreden şirket ve mal varlığını devralan şirket faaliyetine devam eder.

1.3.2.2. Bölünme Usulüne Göre Yapılacak Ayrım

1.3.2.2.1. Devralma Yolu ile Bölünme

Bu bölünme türüne göre bölünme sonucunda bölünen şirketin malvarlığını devralacak şirket önceden var olan bir şirkettir. Bölünen şirketin tasfiyesiz infisah ederek aktif ve pasifiyle var olan yani daha önceki bir tarihte kurulmuş birden çok şirkete devredilmesi, karşılığında bölünen şirket ortaklarına devir alan şirketler tarafından ortaklık payları verilmesi söz konusudur. Yeni bir kuruluş yoktur. (Helvacı, 2004:13,18)

1.3.2.2.2. Yeni Şirket Kurulması Yolu ile Bölünme

Bu tür bölünmede, bölünen şirket malvarlığının tamamını veya bir bölümünü yeni kurulacak şirkete veya şirketlere devretmektedir. Devralan şirket veya şirketler, bölünme öncesinde mevcut olmayıp bölünme işlemi için kurulmaktadır. Devralma yolu ile bölünmede devralan şirketin sermayesinin arttırılması gerekmekte, yeni şirket kurulması yolu ile bölünmede kuruluşa ilişkin hükümler uygulanmaktadır. (Kağıtçıoğlu, 2007:28)

1.3.2.2.3. Karma Şirketlere Bölünme

Karma bölünme, yeni kuruluş suretiyle bölünme ve devralma suretiyle bölünmenin bir arada uygulanması şeklinde gerçekleşen bölünmedir. Karma

bölünmede, bölünen şirket malvarlığının tamamı veya bir kısmını aynı işlemle bölünmeden önce mevcut olan ve bölünmeyle yeni kurulan şirket veya şirketlere birlikte devretmektedir.

1.3.2.3. Bölünen Ortaklık Ortaklarına Dağıtılan Hisselerin Oranına Göre

1.3.2.3.1. Oranların Korunduğu (Simetrik) Bölünme

Bölünen şirket ortaklarının, devrettikleri malvarlığı değeri oranında ve tam ve eşit olarak tüm haklarını karşılayan pay sahipliği haklarını elde etmesi şeklinde gerçekleştirilen bölünme işlemlerine “simetrik bölünme” denilmektedir. (Akuğur, 2005:17-18)

1.3.2.3.2. Oranların Korunmadığı (Asimetrik) Bölünme

Bölünen şirketin ortaklarına bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilmesi şeklinde gerçekleşen bölünmedir.

1.4. Hisse Değişimi

Günümüzde firmalar çeşitli nedenlerle organizasyon yapılarını değiştirmeye ihtiyaç duymaktadır. Reorganizasyon süreci; satın alma, devir veya birleşme şeklinde olabileceği gibi bunlara alternatif olarak “hisse değişimi” de son yıllarda firmalar tarafından tercih edilen bir yöntemdir. Hisse değişimi düzenlemesi, Avrupa Birliği mevzuatına uyum kapsamında, 5422 sayılı (mülga) KVK'nın 38'inci maddesinde değişiklik yapan 4684 sayılı kanunla mevzuatımıza girmiştir. 4684 sayılı kanunun gerekçesinde hisse değişiminin amacı olarak firmaların mevcut ortaklık yapılarını değiştirmede kolaylık, ölçek ekonomisinden yararlanma, istenen alanda uzmanlaşma, verimlilik ve karlılığın artırılması gibi hususlar sayılmıştır. (Ülüs, 2012:147)

Hisse senetlerinin “devri” ancak teslim ile hüküm ifade etmektedir. Ticaret Kanunu'nda hisse değişimine yer verilmemiş yalnızca “devir” işlemi kuralla bağlanmıştır. Hisse değişimi işlemi sadece KVK'nın 19'uncu maddesinin 3. fıkrasının (c) bendinde yer almıştır. (Özel, 2009)

Madde metni; hisse değişimini, tam mükellef olan sermaye şirketinin başka bir sermaye şirketinin hisse çoğunluğunu ve yönetimini elde edecek şekilde

hisselerini devralmasına ve karşılık olarak bu şirket ortaklarına hisselerini vermesini hisse değişimi olarak tanımlamıştır. Hisseleri devir alınan şirketin ortaklarına verilecek olan iştirak hisselerinin itibari değerinin yüzde 10'una kadar olan kısmı nakit olarak ödenebilir. Bu işlemin hisse değişimi sayılmasına engel teşkil etmez.

Tanımdan anlaşılacağı üzere hisse değişimi, esas olarak bir şirketin yönetiminin ve hisse senedi çoğunluğunun elde edilmesi anlamına gelmektedir. İki şirket arasında hisse değişimi işlemi ile iştirak ilişkisi kurulmaktadır. Yönetimi ve hisse senedi çoğunluğunu devreden şirket, diğer şirketin bağlı ortaklığı haline gelmekte, hisselerini devreden şirket ortaklarına ise devralan şirketin sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilmektedir. (Göktuna,2013:16)

Hisse değişimi “satış hükmünde”dir. Ancak, Kurumlar Vergisi Kanunu “hisse değişim işlemi” bir satış işlemi olarak kabul etmemiş satış sonucu kâr edilip edilmediğine bakılmaksızın “vergi” kapsamına sokmamış ve belli koşulları taşıyan hisse değişimi için kurumlar vergisinden “özel istisna” getirmiştir. (Özel, 2009)

2. 6102 TÜRK TİCARET KANUNUNA GÖRE ŞİRKETLERİN BİRLEŞMESİ, BÖLÜNMESİ VE TÜR DEĞİŞTİRMESİ

6762 sayılı (Mülga) Türk Ticaret Kanunu (Mülga TTK olarak anılacaktır) 01.01.1957 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 55 yıldan uzun süre ticaret hayatına yön vermiştir. Bu süre içinde günümüzün çağdaş, teknolojik ihtiyaçlarına, uluslararası gelişmelere, ulusal ve uluslararası sermaye ilişkilerine tam anlamıyla uyum sağlamaz hale gelmiştir. Hem bu sebeplerden hem de Avrupa Birliği mevzuatına uyum sağlamak amacıyla yeni bir ticaret kanununa ihtiyaç doğmuştur. Adalet Bakanlığı tarafında 1999 yılında oluşturulan komisyonun uzun süren çalışmalarının sonucu olarak ortaya çıkan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK olarak anılacaktır) Türkiye Büyük Millet Meclisinin 13.01.2011 tarihli oturumunda kabul edilerek, 01.07.2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere 14.02.2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

TTK’da şirketlerin birleşmesi, bölünmesi ve tür değişikliği konuları ticaret şirketlerini düzenleyen ikinci kitabında “genel hükümler” başlıklı birincinin “F” başlığı altında birlikte ele alınmıştır. TTK 136-158 hükümlerinde birleşme, TTK 159-179 hükümlerinde bölünme, TTK 180-190 hükümlerinde tür değişikliği, TTK 191-193 hükümlerinde “ortak hükümler” düzenlenmiştir. Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeleri ayrıntılı bir şekilde AB’nin birleşmelere ilişkin 78/855 ve bölünmeler hakkındaki 82/891 sayılı yönergelerine uygun olarak düzenlenmiş, ayrıca TTK 134-194 hükümleri, birçok noktada farklılıklar içermekle birlikte, “İsviçre’nin 30/10/2003 tarihli, “Birleşme, Bölünme, Tür Değişikliği ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun” (İBirK/FusG)’dan yararlanılarak kaleme alınmıştır. (TTK 134’üncü madde gerekçesi) (Alp, 2012:52)

Diğer taraftan TTK 134/2 hükmü ile “diğer bütün kanunların TTK’nın 135 ile 194’üncü maddelerine aykırı olmayan hükümleri” saklı tutulmuştur. Bu fıkra ile birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin düzenlemelerde öncelik ticaret kanunundaki hükümlere verilmiştir. (Ağaoğlu, 2012)

2.1. 6102 sayılı TTK' ya Göre Şirketlerin Birleşmesi

Birleşme TTK'da 136 ile 158'nci maddelerinde; 1-Genel Hükümler, 2-Ortaklık Payları ve Hakları, 3-Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço, 4-Birleşme Sözleşmesi ve Birleşme Raporu, 5-İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler, 6-KesinleŐmeye İlişkin Hükümler, 7- Sermaye Şirketlerinin Kolaylaştırılmış Biçimde Birleşmesi, 8- Alacaklıların ve Çalışanların Korunması ana başlık altında düzenlenmiştir.

2.1.1. Genel Hükümler

2.1.1.1. Tanımlamalar

6102 sayılı TTK'nın Kanunu kapsamında gerçekleştirilecek Şirket birleşme, bölünme ve tür değiştirmeleri uygulamasında geçen terimlerin tanımları 135'nci maddede yapılmıştır.

Şirket; ticaret Şirketlerini ifade eder. (TTK Md. 135/I). Anonim, limited, kooperatif, kolektif ve komandit Şirketler, ticaret Őirketleridir. (TTK Md. 124/1).

Ortak; anonim Şirketlerde pay sahiplerini, kooperatifler, limited Şirketler ile Şahıs Şirketlerinin ortaklarını ifade eder. Ticaret Şirketlerindeki farklı kavram tercihleri yapılması nedeniyle, ortağın neyi ifade ettiğine ilişkin yasal bir sayım yapılmıştır. (TTK Md. 124/2)

Ancak TTK'ya göre sermaye Şirketi olan Sermayesi paylara bölünmüş komandit Şirket ortakları sayılmamıŐtır. Ancak sermayesi paylara bölünmüş Şirket ortaklarının sehven sayım dıŐı bırakıldığının ve ortak kavramıyla aynı zamanda bu Şirket ortaklarının kastedildiğinin kabul edilmesi gerekir. (Göktürk, 2013)

Ortaklık payı; sermayesi paylara bölünmüş komandit Şirketteki ortaklık payını, limited Şirketteki esas sermaye payını, anonim Şirketteki payı, Şahıs Şirketlerindeki ortaklık payını ifade eder.

Yönetim organı; Şahıs Şirketleriyle sermayesi paylara bölünmüş komandit Şirketlerde yöneticiyi, limited Şirketlerde müdürü veya müdürleri, anonim Şirketler ve kooperatiflerde yönetim kurulunu ifade etmektedir. (TTK, md.135/1)

Genel Kurul; Sermayesi paylara bölünmüş komandit, limited ve anonim şirketlerle kooperatiflerdeki genel kurulu, şahıs şirketlerindeki ortaklar kurulunu ve gereğinde ortakların tümünü ifade etmektedir. (TTK, md.135/1)

Şirket sözleşmesi; limited şirketlerle, şahıs şirketlerinde şirket sözleşmesini ve kooperatifte ana sözleşmeyi, anonim şirketlerde esas sözleşmeyi ifade etmektedir. (TTK, md.135/1)

2.1.1.2. TTK'da Birleşmenin Tanımı Ve Sonuçları

TTK'da birleşmenin tanımı 136'ncı maddenin 3'üncü fıkrasında yapılmış olup bu fıkra hükmüne göre;

Birleşme, devir olan şirketin malvarlığının karşılığında, bir değişim oranına göre devir alan şirket paylarının, devir olan şirket ortakları tarafından kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşmektedir. Birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesi (141'inci maddenin ikinci fıkrası anlamında) öngörülebilir.

Birleşmenin sonuçları ise aynı maddenin 4'üncü fıkrasında düzenlemiştir. 4'üncü fıkra hükmüne göre, birleşme ile devir alan şirket devir olan şirketin malvarlığını bütün hâlinde devralmaktadır. Birleşme ile devir olan şirket sona ermiş olur ve ticaret sicilden de silinir. (Kolotoğlu, 2012:55)

2.1.1.3. Birleşme Türleri

6102 sayılı TTK'ya göre şirket birleşmeleri 2 türdür.

- 1- Devralma şeklinde birleşme: Bir şirketin diğerini devralması,
- 2- Yeni kuruluş şeklinde birleşme: Şirketlerin yeni bir şirket içinde bir araya gelmesi şeklinde birleşmedir.

Devralma şeklinde birleşme, bir veya daha çok ticaret şirketinin ya da bir ticaret işletmesinin diğer bir ticaret şirketine bütün mal varlığı ile katılması veya bir ticaret şirketi tarafından devralınmasıdır. (Albayrak Zinciroğlu, 2014) Bu tür birleşmede iki şirket vardır. Birinci şirket, bünyesinde birleşme gerçekleşecek olandır. Bu şirket eskiden beri mevcuttur. İkincisi ise iltihak edecek şirkettir. İltihak edecek şirket birden fazlada olabilir. (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, 2010:96) Birleşme devir alan şirket yapısı içinde gerçekleşir. Devir alan şirket varlığını devam ettirir. Devir edilen şirket devralanın bünyesine katılır ve işlemler bitince tüzel

kişiliği sona erer. (Koç, 2013) Devir olan şirket infisah eder fakat tasfiye olunmaz. (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, 2010:96)

Yeni kuruluş şeklinde birleşmede ise şirketler birleşerek yeni bir ticaret şirketi oluşturur ve infisah ederler. Böylece yeni bir şirket tüzel kişiliği oluşurken birleşen şirketlerin tüzel kişilikleri birleşme tamamlandığında ticaret sicilinden silinir. (Koç, 2013) Birleşen şirketler infisah eder fakat tasfiye olunmazlar. (Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, 2010:96)

2.1.1.4. Geçerli Birleşmeler

Geçerli birleşmeler tek tek sayılmıştır. Kanununun 137'nci maddesi hükmüne göre geçerli birleşmeler aşağıda yer almaktadır.

Sahıs Şirketleri

- Devir olan şirket olmaları kaydıyla Sermaye şirketleri ile
- Devir olan şirket olmaları kaydıyla Kooperatiflerle
- Şahıs şirketleri ile

Sermaye Şirketleri

- Devir alan şirket olmaları kaydıyla, kollektif ve komandit şirketlerle
- Sermaye şirketleri ile
- Kooperatiflerle

Kooperatifler

- Sermaye şirketleri
- Devir alan şirket olmaları kaydıyla şahıs şirketleri ile
- Kooperatifler ile

birleşebilir. (Kolotoğlu, 2012:55)

2.1.1.5. Birleşme Yasakları

Şahıs şirketleri olan kollektif veya komandit şirketlerin devralan şirket olarak sermaye şirketleri ve kooperatiflerle birleşmeleri yasaklanmıştır. Sermaye şirketleri ve kooperatifler, sermaye şirketleri ve kooperatiflerle hem devralan hem de devrolan şirket olarak birleşebilirken, şahıs şirketleri ile muhakkak devralan şirket olarak birleşebilirler. Bu düzenlemeye göre kişisel olarak şirket borçlarından sorumlu tutulan ortakların, şirket borçlarından sorumlu olmayan ortaklara dönüşmesi uygun görülürken, şirket borçlarından sorumlu tutulmayan ortakların

borçlardan sınırsız sorumlu ortaklara dönüşmeleri uygun görülmemiştir. (Öztürk, 2012) Yapılan bu düzenlemeden, yasa koyucunun, kural olarak sermaye ile sınırlı sorumluluğun olduğu şirketlerde sermayenin alacaklıları açısından teminat oluşturduğu hususu dikkate alınarak bu teminatın kaybolmasına neden olabilecek birleşmeye cevaz vermediği kanaati oluşmaktadır. (Göktürk, 2013)

2.1.1.6. Tasfiye halinde olan şirketin birleşmeye katılması

Tasfiye halinde olan bir şirket, malvarlığını dağıtmaya başlamadıysa ve devir olan şirket olması kadıyla birleşmeye katılabilecektir. (TTK, Md. 138)

Bu uygulamada amaç tasfiye halindeki şirketi fiilen sona erdirmek yerine, başka bir kurum bünyesine katarak kısmide olsa varlığını sürdürmesini sağlamaktır. Temel şart henüz mal varlığının dağıtımına başlanılmamış olmasıdır. (Nazalı, 2013:124)

Mal varlığı dağıtımına başlanması, şirketin mal varlığının paraya çevrilmesi, şirketin borçlarının ödenmesi ve pay bedellerinin geri verilmesinden sonra yapılan bir tasfiye işlemidir. (Kocaer, 2013:52) Mal varlığı dağıtımına başlanılmamış olmasından tasfiye kararının henüz dağıtımının yapılmamış olması anlaşılmalıdır. (Nazalı, 2013:124) Bu şartlara uyulduğu, devir alan şirketin merkezinin olduğu yer ticaret sicili müdürlüğüne sunulan belgeler ile ispatlanmalıdır. (Ünlü, 2015)

Tasfiye halindeki şirketin bu sürece hangi sona erme sebebi ile girdiği burdaki hükmün uygulanması açısından önem arz etmektedir. Şirket hakkında iflas kararı verilmiş olması halinde şirket tarafından mal varlığı üzerindeki tasarruf imkanı kaybedilmiş olacağından bu suretle tasfiyeye giren şirketlerin birleşmeye katılamayacağına kabulü gerekir. Sona ermenin mahkeme kararına dayalı olduğu durumlarda da tasfiye halinde şirketin birleşmeye katılamaması gerekir. Bunun tersini kabul etmek biçimlendirici niteliğe haiz mahkeme kararının amacıyla uyumsuzdur. (Göktürk, 2013)

Aksi yönde ki görüşte; tasfiye halindeki şirketlere, tasfiye paylarının dağıtılmasına başlanmaması, devrolunan şirket olmaları ve bu şartların sağlandığının belgelerle ispatlanması şartlarıyla birleşme ehliyeti tanınması nedeniyle iflas tasfiyesi devam eden şirket de iflasın kapanmasına kadar devrolunan taraf olarak birleşmeye katılabilirler denilmektedir. (Kocaer, 2013:56)

2.1.1.7. Sermayesi Zararla Kayba Uğramış veya Borca Batık Bir Şirketin Birleşmesi

Kanuni yedek akçeleriyle sermaye toplamının yarısı zararla kaybolan veya borca batık durumda bulunan bir şirket, ancak kaybolan sermayeyi veya gerekiyorsa borca batıklık durumunu karşılayabilecek tutarda serbestçe tasarruf edilebilen özvarlığa sahip bulunan bir şirketle birleşmesi mümkündür. (TTK, Md. 139). Bilânço zararlarıyla, kanunî yedek akçeler ile sermaye toplamının yarısı yitirilmişse eksi bilânço; bilanço zararları bundan fazlaysa borca batıklık durumu, teknik ifadeyle kırmızı bilânço vardır. (Arek, 2012)

Bu madde ile sermaye kaybı veya borca bataklık hallerinde bulunan şirketlerin, devrolunan veya devralan şirket olarak birleşmeye taraf olmalarına izin verilmiş olmaktadır. (Göktürk, 2013) Ancak, sermaye kaybı veya borca batıklık halinde olan iki şirket birleşemez. (Pulaşlı, 2011:171.)

Borca batıklık; şirket aktiflerinin muhtemel satış fiyatlarıyla değerlemeye tabi tutulsalar dahi şirketin borç ve taahhütlerini karşılayamaması anlamına gelmektedir. (Kocaer,2013:54)

Serbestçe tasarruf edilebilir özvarlıktan, sermaye ve belli bir harcanma amacına bağlanmamış yedek akçeler anlaşılır. Bir diğer ifadeyle, bütün öz varlıktan, işçi ve müstahdemler için ayrılan yedek akçeler gibi bir amaca bağlanan ihtiyarî yedek akçeler ve genel kanunî yedek akçenin harcamalar için kanunen tahsisli kısmı çıkarıldıktan sonra kalan kısmı üzerinde serbestçe tasarruf edilebilir. Tahsis amacı genel kurul tarafından kaldırılan ihtiyarî bir yedek akçe de serbest özvarlığa eklenir. (Ünlü, 2015)

2.1.2. Ortaklık Payı ve Buna Bağlı Haklar

Devir olan şirket ortakları, var olan ortaklık haklarını ve paylarını karşılayacak değerde, devir alan şirketin paylarının ve haklarının üzerinde istemde bulunma hakkına sahiptirler. Bu istem hakkının, birleşmeye katılan şirketlerin oy haklarının dağılımı, mal varlıklarının değeri ve önemi bulunan diğer hususların dikkate alınarak hesaplanması gerekmektedir. Ortaklık paylarına ilişkin değişim oranları tespit edilirken, devir olan şirket ortaklarına tahsis edilen ortaklık paylarının gerçek değerlerinin 1/10'unu aşmaması kaydıyla, bir denkleştirme ödenmesi öngörülebilecektir. (TTK Md. 140/1,2)

Buradaki ortaklık payları ve haklarıyla kast edilen, devir olan şirketteki şirkete katılma payı, paya bağlı malvarlığı, denetim, inceleme ve yönetim haklarıdır. Bu terim, azlık haklarını kapsamaz çünkü devir olunan şirkette azlık haklarına sahip bir ortak, oransal eşitlik nedeniyle devir alan şirkette azlık hakkını taşımayabilir. Denkleştirme akçesi, malvarlıklarının değerlendirilmesinde hemen hemen her zaman ortaya çıkan küsuratın kaldırılmasına karşılık verilecek nakdi ifade etmektedir. Bu şekilde denkleştirme akçesi birleşmenin uygulanmasını kolaylaştıran bir araç olup birleşmenin kavramsal bir ögesi değildir. (Vanlı ve Akın, 2011)

Devir olan şirketin oydan yoksun paylarına sahip ortaklarına değeri aynı oydan yoksun veya oy hakkını haiz paylar verilebilecektir. Devir olan şirkette var olan paylara bağlı imtiyaz hakları karşılığında, devir alan şirkette uygun bir karşılık veya eş değerde haklar verilecektir. Devir alan şirket, devir olan şirkete ait intifa senedi sahiplerinin, intifa senetlerini, birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak veya bunlara eş değerde haklar tanımak mecburiyetindedir. (TTK Md. 140/3,4,5)

2.1.2.1. Ayrılma Akçesi

2.1.2.1.1. Seçim hakkı olarak Ayrılma Akçesi

Birleşmeye iştirak eden şirketler tarafından, birleşme sözleşmesinde, ortaklarına, devir alan şirketin, pay ve ortaklık haklarının iktisabıyla, iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk olan bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanınabilir. (TTK Md. 141/1)

Bu hükme göre ortaklar isterlerse, ortak olma durumlarını genel ilke gereği devir olan şirkette devam ettirebilecekler isterlerse de birleşme sözleşmesinde öngörülen ayrılma akçesini alarak şirketten ayrılacaklardır. (Çeker, 2012)

2.1.2.1.2. Zorunlu Ayrılma Akçesi

Birleşmeye katılan şirketler tarafından birleşme sözleşmesinde, yalnızca ayrılma akçesinin verilmesi de öngörebilir. (TTK Md. 141/2)

Bu hükme göre birleşmeye katılan şirketler tarafından birleşme sözleşmesinde, yalnızca ayrılma akçesi verilmesi öngörülmüşse, ortaklar yeni şirketten pay alamazlar, ayrılma akçesi verilerek şirketten çıkarılmış olurlar. (Çeker,

2012) Bu şekilde çoğunluk pay sahibine, istenmeyen, devamlı sorun çıkartan azınlığı veya ortağı, ya da her ikisini, ayrılma akçesini ödemek suretiyle şirketten çıkarma hakkı verilmiş olmaktadır. Birleşme sözleşmesi sadece ayrılma akçesinin ödenmesinin öngörüyorsa birleşme sözleşmesine konulacak bu hükmün, devir eden şirket şahıs şirketi ise oy hakkına sahip ortaklarının, sermaye şirketi ise şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanı tarafından olumlu oyla onaylanması şarttır. (Öztürk, 2012)

Ayrılma akçesine karşılık olarak başka bir şirketin pay/pay senedi veya başka bir diğer menkul değeri verilebilir, nakit olarak ödenmesi şart değildir. (Çeker, 2012)

2.1.3. Sermaye Artırımı, Yeni Kuruluş ve Ara Bilanço

2.1.3.1. Sermaye Artırımı

Birleşmenin devir alma yoluyla gerçekleşmesi halinde, devir olan şirketin ortaklarının haklarının korunabilmesi için devir alan şirket tarafından, sermayesinin, gerekli olan düzeyde, artırılması zorunludur. (TTK 142) Devralan şirkette gerekli olan düzeyde sermaye artırımının yapılması hükmü emredici niteliğe haizdir. (Öztürk, 2012)

2.1.3.2. Yeni kuruluş

Bu tür birleşmelerde; TTK ile 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda yer alan, asgari ortak sayısına ilişkin hükümler ve aynı sermaye konulmasına ilişkin düzenlemeler uygulanmayacak diğer maddeleri yeni şirketin kuruluşuna uygulanacaktır. (TTK 143)

Bu maddeye göre yeni kuruluş yoluyla birleşmede, birleşme suretiyle kurulmuş olan şirketin türü neyse o türün kurulmasına ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir. (Ulusoy, 2012:168)

2.1.3.3. Ara Bilanço

Bilanço günü ile birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih arasında geçen süre altı aydan çok ise veya son bilançonun çıkarıldığı tarihten sonra, birleşecek olan

şirketlerin mal varlıklarında önemli değişiklikler olmuşsa, birleşmeye katılan şirketlerin ara bir bilanço çıkarmaları zorunludur. (TTK Md.144)

Devir olan ve devir alan şirketlerin hepsi açısından birleşmeye esas bilançoların ayrı ayrı hazırlanması gerekmektedir. Birleşme kararı ve sözleşmesinin tarihinden önceki dönemin sonu itibari ile düzenlenmiş bilançolar tercih edilebilir. Ancak, birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarılmasından sonra, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmişse, birleşmeye katılan şirketlerin bir ara bilanço çıkarmaları gerekmektedir. (Güçlü, 2014:22)

Yıllık bilançoya ilişkin ilke ve hükümlerin ara bilançoya uygulanması gerekmektedir. Ancak ara bilanço için fiziki envanter çıkarılmasına gerek bulunmadığı gibi son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilecek; amortismanlar, karşılıklar ve değer düzeltmeleri ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınacaktır.(İneli, 2012:117)

2.1.4. Birleşme Sözleşmesi Ve Birleşme Raporu

Birleşme; aşağıdaki işlemlerin sırasıyla, yerine getirilmesi suretiyle yapılacaktır: (Yerci, 2011a)

- Birleşme Sözleşmesi Yapılması (TTK Md. 145).
- Birleşme Raporu Düzenlenmesi (TTK Md. 147)
- İlgililerin ve Ortakların İncelemesine İlgili Belgelerin Sunulması (TTK Md. 149).
- Birleşme Sözleşmesinin Genel Kurul Onayına Sunulması (Birleşme Kararı) (TTK Md. 151).
- Ticaret Siciline Birleşme Kararının Tescil edilmesi (TTK Md. 152).
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde Birleşme Kararının İlan olunması (TTK Md. 154).

2.1.4.1. Birleşme Sözleşmesi

Birleşme sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması, sözleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından imzalanması ve genel kurullarınca onaylanması gerekmektedir. (TTK Md.145)

Ticaret şirketlerinin birleşmeleri, birleşmeye ilişkin temel esaslarını belirleyen, yazılı geçerlilik şartına tabi olan bir sözleşmeyle gerçekleşir. Birleşme sözleşmesi, sürecin başlaması için gereklidir ancak tek başına birleşmenin gerçekleşmesi (hükümlerini doğurması) sonucunu doğurmamaktadır. Sözleşmenin ayrıca genel kurul tarafından onaylanması şarttır. Bu bakımdan birleşme sözleşmesi, birleşmenin hukuki sebebi olarak nitelendirilebilir. Hüküm ifade edebilmesi için genel kurul onayı şartı arandığından onay aşamasına kadar birleşme sözleşmesinin geçerliğinin askıda olduğunu kabul etmek gerekmektedir. (Göktürk, 2013) Bunun tek istisnası TTK'nın 156'ncı maddesinde yer almaktadır. (Ulusoy, 2012:168)

Birleşme sözleşmesi birleşecek şirketlerin yönetim organları tarafından imzalanır. Her türlü birleşmede, birleşmeye katılan şirketler bu sözleşmeye taraf olması gerekir. Ancak yeni kuruluş şeklinde birleşmede, devir alan şirketin sözleşmeye taraf olması beklenilemez. Çünkü sözleşmenin akdi sırasında bu şirketin tüzel kişiliği yoktur. (Göktürk, 2013)

Sözleşmeyi akdetme yönetim organına verilmiş bir yetkidir. Yönetim organı tarafından bu yetki başkasına devredilemez. (Dinç, 2011:256)

Birleşme kararları kural olarak birleşme sözleşmesinin birleşmeye katılan tüm şirketlerin genel kurullarında onaylanması suretiyle alınmaktadır. Birleşmenin şirket yapılarında önemli değişikliklere yol açması nedeniyle bu kararı alma yetkisi genel kurula tanınmıştır. Birleşme kararı alınması genel kurulun yönetim organına devredilemez nitelikteki yetkilerindedir. (Çoştan, 2013:22,23)

2.1.4.2. Birleşme Sözleşmesinin İçermek Zorunda Olduğu Unsurlar

1- Birleşmeye katılan şirketlerin, merkezleri, hukuki türleri, ticaret unvanları; yeni kuruluş yolu ile birleşme hâlinde, yeni şirketin türü, merkezi, ticaret unvanı

2- Devir alan şirketin, oydan yoksun ve imtiyazlı payların sahipleri ile intifa senedi sahiplerine tanımı olduğu hakları,

3- Öngörülümüşse denkleştirme tutarı, şirket paylarının değişim oranı; devir olan şirketin ortaklarının, devir alan şirketteki haklarına ve paylarına ilişkin açıklamaları,

4-Şirket paylarının değiştirilmesinin şekli,

5- Gereğinde ayrılma akçesini,

6- Birleşme ile iktisap olunan payların, devir alan veya yeni kurulan şirketin bilanço kârına hak kazandığı tarihi ve bu isteme ilişkin bütün özellikleri,

7- Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararları

8- Devrolunan şirketin işlem ve eylemlerinin devralan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarihi,

9-Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerini.

(TTK Md.146)

Yasal düzenlemede yer verilen unsurlar her sözleşmede bulunması gereken asgari içeriği göstermekte olup tipik içeriği belirlememektedir. Somut olayda hükmün göndermede bulunduğu olgu varsa birleşme sözleşmesinde o olguya ilişkin hüküm yer almak zorundadır. Mesela devralan şirket bazı paylara özel hak tanıyorsa bunlar hakkında birleşme sözleşmesinde hüküm olması gerekmekte, imtiyazlı pay yoksa buna ilişkin hüküm olmasına gerek bulunmamaktadır. Yasal düzenleme ile içeriğin asgarisi gösterildiğinden düzenlemede bulunmayan kayıtlara da sözleşmede yer verilebilir. (Dinç, 2011:257)

2.1.4.3. Birleşme Raporu

Birleşen şirketlerin yönetim organlarının, birlikte ya da ayrı ayrı, birleşmeye ilişkin bir rapor hazırlamaları gerekmektedir. (TTK Md. 147/1)

Bu maddenin gerekçesine göre birleşme raporunun amacı, birleşmeye katılan şirketlerin ortaklarına somut olaydaki birleşmeye ilişkin ve bu birleşmeyi tanımlayan bilgi verilmesidir. (Dinç, 2011:258)

Küçük ve orta ölçekli şirketler, bütün ortakların onaylaması hâlinde, birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebileceklerdir. (TTK Md. 147/4) Kanunda açıkça genel kurul kararından bahsedilmediğinden kanunda öngörülen genel kurul toplantı usulüne uyulması ve onayın bir genel kurul sözleşmesi şeklinde yapılması gerekmez. Bütün ortakların onay iradesinin yer aldığı bir belge tanzim edilmesi yeterli olacaktır. (Göktürk, 2013)

Birleşmeye taraf olan tüm şirketlerin yönetim organları tarafından beraber veya ayrı ayrı düzenlenen birleşme raporları Ticaret Sicil Yönetmeliğinin 126/7 maddesine göre şirketlerin kayıtlı olduğu müdürlüklere verilir. Küçük ve orta ölçekli şirketler tarafından birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçilmesi halinde bu

hususun ortaklar tarafından onaylandığına ilişkin belgenin Ticaret Sicil Müdürlüğüne verilmesi gerekir. (Kocaer, 2013:84)

2.1.4.5. Birleşme Raporunda Yer Alması Gereken Hususlar

Birleşme Raporunda;

-Birleşme sözleşmesi,

-Birleşmenin amacı ve sonuçları,

-Değişim oranının belirlenmesi yönünden payların değerlemesine ilişkin özellikler,

-Şirket paylarının değişim oranı ve öngörülümüşse denkleştirme akçesi; devrolunan şirketlerin ortaklarına devralan şirket nezdinde tanınan ortaklık hakları,

-Gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı,

-Gereğinde ayrılma akçesinin tutarı ve şirket pay ve ortaklık hakları yerine ayrılma akçesi verilmesinin sebepleri,

-Öngörülümüşse, devrolunan şirketin ortaklarına, birleşme dolayısıyla yüklenecek olan, ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlülükleri ile kişisel sorumluluklar hakkında bilgi,

-Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriği,

- Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri,

-Değişik türdeki şirketlerin birleşmelerinde, yeni tür dolayısıyla ortaklara düşen yükümlülükler,

-Gerekliyse, ilgili makamlardan alınan onaylar,

hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri belirtilir. (TKK Md.147/2)

Yeni kuruluş yoluyla birleşmede devir alan şirket tüzel kişiliğini birleşmeyle kazanacağından, rapor hazırlamasına gerek bulunmamaktadır. Bu tür birleşmelerde, yeni kurulacak şirketin esas sözleşmesinin birleşme raporuna eklenmesi gerekmektedir. (Göktürk, 2013)

2.1.4.6. Birleşme Sözleşmesi Ve Birleşme Raporunun Denetlenmesi

TTK'nın 148'inci maddesindeki birleşme sözleşmesini, birleşme raporunu ve birleşmeye esas teşkil eden bilançonun uzman olan bir işlem denetçisine

denetlettirilmesi hükmü kaldırılmış olmakla beraber birleşmeye katılan şirketlerin sermayelerine karşılıksız kalıp kalmadığının, şirket özvarlıklarının tespitinin ve şayet devrolunan şirketin tapu, gemi, fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı mal varlığının bulunması halinde bunların gerçeğe uygun değerlerinin tespitinin yapıldığı yeminli mali müşavir ve serbest muhasebeci mali müşavir ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporunu Ticaret Sicil Müdürlüğüne sunmaları gerekmektedir. Raporu düzenleyen bu kişiler raporda yer alan bilgilerin doğruluğundan sorumludur. (TTK Md. 193) (Kocaer, 2013:84)

2.1.5. İnceleme Hakkı Ve Malvarlığında Değişiklikler

2.1.5.1. İlgililerin İnceleme Hakkı

Birleşmeye katılmış olan şirketlerin her biri, merkezlerinde ve şubelerinde, halka açık anonim şirketlerse SPK'nın belirleyeceği yerlerde, genel kurul kararından önceki otuz gün içinde; birleşme sözleşmesini, yönetim Kurulu'nun hazırladığı birleşme raporunu, son üç yılın yılsonu yıllık faaliyet raporlarıyla finansal tablolarını, gereğinde ara bilançolarını; ortakların, intifa senedi sahipleriyle şirket tarafından ihraç edilmiş bulunan menkul kıymet hamillerinin, menfaati bulunan kişilerin ve diğer ilgililerin incelemesine sunmakla yükümlüdürler. (TTK Md.149/1)

Bu düzenleme, şirketin ortaklarına, intifa senedi hamillerini, menfaat veya menkul değer sahiplerini ve diğer ilgilileri bilgilendirmek; böylece haksız menfaat sağlanmasının ve kaybının önüne geçmek; şeffaflık sağlamak ve oy hakkını haiz olanlarına bu hakkını bilinçli şekilde kullanmasına yardımcı olmak adına yapılmıştır. (Vanlı ve Akın, 2011) Ortaklar ile diğer ilgili bulunan kişiler, bahsi geçen belge suretlerini ve mevcutsa basılı şekillerinin kendisine verilmesini isteyebilir. Bu belgeler için, hiçbir bedel talep edilemez.(TTK Md.149/2)

Öte yandan, birleşmeye katılan şirketlerin her birinin, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanan ve internet sitesine de konulan ilanda, inceleme yapma hakkına işaret edilmesi gerekir. Keza, birleşmeye katılan her şirketin, maddenin birinci fıkrasında belirtilen belgelerin nerelerde incelemeye hazır tutulduklarını ve nereye tevdi edildiklerini teviden en az üç iş günü öncesinde, şirket sözleşmesinde öngörülen gazeteler ile Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve sermaye şirketlerinin de internet sitelerin de ilan etmesi gerekmektedir. Bu amaçla, ilgili Ticaret Sicil

Müdürlüğüne dilekçe ile müracaat edilmesinin gerekeceği tabiidir. (Güçlü, 2014:23,24)

Küçük ve orta ölçekli şirketler bütün ortaklarının onaylaması hâlinde, inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçebilecektir. (TTK Md.149/5) Bu durumda ortakların tamamının inceleme hakkından vazgeçtiğine dair belgenin Ticaret Sicil Müdürlüğüne verilmesi gerekir.

2.1.5.2. Mal Varlığında Meydana Gelen Değişikler

Birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarihle genel kurulda bu sözleşmenin onaya sunulacağı tarih arasında, birleşmeye katılan şirketlerden birinin aktif veya pasif varlıklarında, önemli değişiklikler meydana gelmiş ise yönetim organının, bunu birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına ve kendi genel kuruluna yazılı şekilde bildirmesi gerekmektedir. (TTK Md. 150/1)

Bu düzenlemeyle birleşme sözleşmesinin imzalanması ile genel kurul kararı arasında malvarlığında önemli değişiklik olan şirket yönetim organına bir bildirim borcu yüklenmektedir. Hem kendi genel kuruluna hem de birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına yapılan iki yönlü bir bildirimdir. Dürüstlük kuralına göre bildirim; incelemenin yapılması ve gerekli önlemin alınmasına olanak sağlayacak zaman ve şekil de yapılması gerekmektedir. (Vanlı ve Akın, 2011)

Yönetim organları mal varlığında meydana gelen değişikliklerin yeni bir sözleşme hazırlanmasını ya da birleşmeden vazgeçilmesi gerektirip gerektirmediğini incelemelidir. Mal varlığında meydana gelen önemli değişiklikler konusunda bilgilendirme birleşme kararının alınacağı genel kurulda değil ayrı bir genel kurulda yapılmalıdır. (Çoştan:2013:29)

2.1.5.3. Birleşme Sözleşmesinin Genel Kurulca Kabulü

Birleşme sözleşmesi yönetim organınca, genel kurula sunulacaktır. (TTK Md.151)

Birleşmeye ilişkin sözleşmenin genel kurulda;

- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ile anonim şirketler de TTK'nın 421' inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi saklı kalmak üzere, çıkarılmış veya esas sermayesinin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda var olan oyların dörtte üçüyle,

TTK'nın 421'inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendinde pay senetleri menkul kıymetler borsasında işlem gören şirketlerde birleşme konusunda kararın alınabilmesi için yapılan genel kurul toplantılarının da esas sözleşmede aksi bir hüküm bulunmuyorsa TTK'nın 418'deki toplantı nisabının uygulanacağı yer almaktadır. TTK TTK'nın 418'de genel kurulun sermayenin dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığı ile toplanacağı, söz konusu nisabın toplantı süresince korunmasının şart olduğu, ilk toplantıda bu nisaba ulaşılmaması halinde ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmayacağı hükme bağlanmıştır. Toplantıda olan oyların çoğunluğu karar yeter sayısı olarak belirlenmiştir. Bu hüküm yalnızca yukarıda yer alan genel nisaba istisna teşkil etmektedir. Aşağıda yer alan diğer hükümlerde ön görülen yeter sayıları pay senetleri menkul kıymetler borsasında işlem gören şirketler için de geçerlidir. (Çoştan, 2013:79)

-Limited şirketlerin tür değiştirmesinde, sermayenin en az dörtte üçüne sahip bütün ortakların dörtte üçünün oylarıyla,

- Kooperatifler de, kullanılan oyların üçte ikisinin çoğunluğu ile; ana sözleşmede ek ödeme ve başka edim yükümlülükleri ya da sınırsız sorumluluk kabul edilmiş veya bunlar mevcut olup da genişletilmişse kooperatife kayıtlı tüm ortakların dörtte üçünün kararıyla,

onaylanması gerekir.

Komandit ve kollektif şirketlerde birleşme sözleşmesi oybirliğiyle onaylanmalıdır. Birleşme sözleşmesinin bütün ortakların dörtte üçünün kararıyla onaylanması, şirket sözleşmesinde öngörülebilir.

Bir sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket tarafından, başka bir şirketin devir alınması hâlinde, bu şirketler için belirlenen nisaba ek olarak, komanditelerin hepsinin birleşmeyi yazılı şekilde onaylaması gerekmektedir.

Sermayesi paylara bölünmüş komandit ve anonim şirketin bir limited şirket tarafından devralınması durumunda, bu şirketlerde devir alma ile ek yükümlülük ve kişisel edim yükümlülükleri de öngörülüyorsa veya bunlar var olup da genişletiliyorsa, bütün ortakların oybirliği gereklidir. Buradaki "bütün ortakların oy birliği" koşulunun, TTK 607'nci maddesindeki yan edinim yükümlülükleri öngören veya mevcut yükümleri arttıran genel kurul kararlarının ilgili ortakların onayıyla alınabileceğine ilişkin düzenlemeye uygun olarak, birleşme nedeniyle kendisine ek

yüküm veya yan edim yükümü yüklenen “ilgili bütün ortakların oybirliği” şeklinde yorumlanması gerekmektedir. (Çoştan, 2013:86,87)

Birleşme sözleşmesinde bir ayrılma akçesi öngörülüyorsa bunun, devir eden şirket sermaye şirketi ise var olan oy haklarının, şahıs şirketi ise oy hakkını haiz ortaklarının, yüzde doksanın olumlu oyları ile onaylanması gerekir.

Devir olunan şirketin işletme konusunda birleşme sözleşmesinde değişiklik öngörülmüş ise, birleşme sözleşmesinin, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için gerekli nisaplarla onaylanması zorunludur.

TTK'nın birleşme kararları için gerekli nisapları düzenleyen hükmünde TTK'nın şirkete türlerine göre ortaklar kurulu/ genel kurul nisaplarını düzenleyen genel hükümlerinden farklı olarak, sermaye şirketlerinin birleşme kararı için esas sözleşmede farklı bir nisabın uygulanmasının mümkün olup olmadığı belirtilmemekle birlikte birleşme kararları için geçerli kılınan nisaplar, ortakların ve özellikle azınlıkların korunması amacı taşıdığından bu nisapların esas sözleşmeyle ağırlaştırılabileceği ancak hafifletilemeyeceği kabul edilmelidir. (Çoştan,2013:69)

2.1.6. Birleşmenin Hüküm İfade Etmesi (Tescil ve İlan)

Birleşme kararı, birleşmeye katılan şirketler tarafından alınır alınmaz, yönetim organlarının, birleşmeyi tescil ettirmek için ticaret siciline başvurmaları gerekmektedir. (TTK Md.152/1) Genel kurul kararları ilgili bütün şirketler tarafından henüz alınmamışsa, diğer şirket veya şirketler, genel kurullarında aldıkları kararın tescilini yaptırmak için ticaret siciline başvuramazlar. (Arek, 2012) Devir alan şirket, birleşmenin gereği olarak sermaye artırımını yapmışsa, diğer kararların yanı sıra esas sözleşme değişikliklerine ilişkin genel kurul kararlarını da ticaret siciline tescil ettirir. (TTK Md.152/2)

Birleşmenin ticaret siciline tescil edilmesiyle birleşme geçerlilik kazanır. Devir olan şirket birleşmenin ticaret siciline tesciliyle sona ermiş olur. (TTK Md.152/3) Tescil anında devir olan şirketin bütün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan şirkete geçer. (TTK Md.153/1) Devir olan şirketin ortakları devir alan şirketin ortağı olur. Ancak bu sonuç, devralan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar ile devrolunan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar için

doğmaz. (TTK Md.153/1) Birleşme kararı, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur. (TTK Md.154)

Devir olan şirketin birleşme kararını tescil ettirmesi birleşmeyi hukuken geçerli kılar. Bu tescil kurucu etkiyi haizdir. Devir alan şirketin birleşme kararında, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur, ancak bu ilan açıklayıcı mahiyette olup kurucu etkiye haiz değildir. (Arek, 2012)

Birleşme katılan şirketler farklı tarihlerde birleşme kararı alabilirler. Ancak ticaret siciline tescilde bir öncelik sırası öngörülmemiştir. Ticaret Sicil Yönetmeliğinin 127'nci maddesine göre devrolunan şirketin birleşme kararı öncelikle tescil olunmalıdır. Buna göre devralan şirket birleşme kararını, devrolunan şirketin birleşme kararından önce tescil ettiremez. Devrolunan şirketin kayıtlı olduğu Ticaret Sicil Müdürlüğü birleşmenin tescilini devralan şirketin kayıtlı olduğu Ticaret Sicil Müdürlüğüne derhal bildirir. Aynı şekilde devralan şirketin birleşme kararının tescili devrolunan şirketin kayıtlı bulunduğu Ticaret Sicil Müdürlüğüne bildirilir. Bu bildirim üzerine birleşme nedeniyle infisah eden şirketin unvanı resen silinir. (Kocaer, 2013:95)

2.1.7. Kolaylaştırılmış Birleşme

TTK'nın 155'nci ve 156'ncı maddelerinde sermaye şirketleri açısından kolaylaştırılmış prosedüre, uygulama alanına ve kolaylıklara yer verilmiştir. Şirket birleşmelerinde şartların mevcudiyeti halinde, söz konusu hükümlerden yararlanılabilecektir. (Güçlü, 2014:24)

Devir alan sermaye şirketi devir olan sermaye şirketinin oy hakkı veren bütün paylarına ya da bir gerçek kişi veya bir şirket ya da sözleşme yahut kanun dolayısıyla bağlı bulunan kişi grupları birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren tüm paylarına sahip iseler sermaye şirketleri kolaylaştırılmış düzene göre birleşebileceklerdir. (Kolotoğlu, 2012:60)

Devir alan şirketin, devir olan sermaye şirketinin tüm paylarına değilse bile oy hakkı veren payların yüzde doksanına sahip olması ve azınlıkta kalan pay sahiplerinin korunması şartıyla kolay birleşme yolunu seçebileceklerdir. (Coşar, 2013)

Birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin tüm paylarının bir kişi veya kişi grubuna ait olması durumunda (%100'e sahip olma), birleşme sözleşmesinde,

birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanları, hukuki türleri, merkezleri; yeni kuruluş yolu ile birleşme hâlinde, yeni şirketin türü, ticaret unvanı ve merkezi, varsa ayrılma akçesine, yönetici ortaklara ve yönetim organlarına tanınan özel yararlarla, devir olan şirketin eylem ve işlemlerinin devir alan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarihe, varsa sınırsız sorumlu ortakların adlarına yer verirler. (Yerci, 2011a)

Yukarıda yer alan şartların sağlanmış olması halinde bu sermaye şirketleri, birleşme raporunu düzenlemeye bilirler. Bu şirketler birleşme sözleşmesini denetleme hakkı tanınması ile inceleme hakkını sağlamakla yükümlü değillerdir. Ayrıca birleşme sözleşmesini genel kurulun onayına da sunmayabilirler. (Arek, 2012)

Birleşmeye katılan şirketlerin paylarının %90'nın bir gruba ait olması durumunda birleşme sözleşmesinde, birleşmenin amacı ve sonuçları, devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı ve birleşen şirketlerin işçileri üzerindeki etkilerine ve mümkün olması halinde bir sosyal planın içeriğine yer verirler. (Nazalı, 2013:71) Bu sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesini genel kurula sunmak ve birleşme raporunu düzenlemek zorunda değildir. Bununla birlikte TTK'nın 149'ncu maddesinde öngörülen inceleme hakkının, birleşmenin tescili için ticaret siciline yapılan başvurudan otuz gün önce sağlanması gerekmektedir. (Arek, 2012)

2.1.8. Alacaklıların Ve Çalışanların Korunması

2.1.8.1. Alacakların Teminat Altına Alınması

TTK'nın 157'nci maddesiyle, birleşmenin hukukî geçerlik kazanmasından itibaren üç ay içinde birleşmeye katılan şirketlerin alacaklılarına alacaklarının güvence altına alınmasını isteme hakkı verilmiştir. Devralan şirkete bu alacakları teminat altına alma, birleşmeye katılan şirketlere de Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yedişer gün aralıklarla üç defa yapacakları ilanla ve ayrıca internet sitelerine konulacak ilanla alacaklılarına haklarını bildirme yükümlülüğü getirilmiştir. Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması durumunda, devir alan şirket tarafından, teminat gösterilmeden onun yerine alacaklılarına alacakları ödenebilecektir. (Öztürk, 2012)

2.1.8.2. Ortakların Kişisel Sorumlulukları Ve İş İlişkilerinin Geçmesi

2.1.8.2.1. Ortakların Kişisel Sorumlulukları

TTK'nın 158'nci maddesinde devir olan şirketin birleşmeden önce borçlarından sorumlu olan ortaklarının birleşme sonrasında da sorumluluklarının devam edeceği hükmü yer almaktadır. Bu sorumluluğun devam etmesi, borçların birleşme kararının ilanından önce doğmuş olmasına ya da borçları doğuran sebeplerin bu tarihten önce oluşmuş bulunması şartına bağlanmıştır. Bu sorumluluğa, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıllık özel bir zamanaşımı süresi getirilmiştir. Alacağın muaccel olması ilan tarihinden sonra ise muacceliyet tarihi itibarıyla zamanaşımı süresi başlar. Devir alan şirketin borçlarından dolayı şahsen sorumlu olan ortaklarının sorumluluklarında bu sınırlama uygulanmayacaktır. İzahnamede başka bir düzenleme olmadığı sürece kamuya arz edilmiş olan tahvil ve diğer borç senetlerinde sorumluluk itfa tarihine kadar devam eder.

Bu düzenlemeye göre haksız fiillerde ve sözleşme ihlallerinde zararı meydana getiren fiilin birleşme kararının ilân edildiği tarihten önce gerçekleşmiş olması yeterli olup bu tarihten önce zararın ortaya çıkmış olması gerekmez. Hüküm kişisel sorumluluklarla ilgilidir, ek yükümlere, kişisel taahhütlere (kefalet ve garanti gibi) uygulanamaz. Keza bu sınırlama, devralan şirketin borçları dolayısıyla şahsen sorumlu olan ortakların sorumlulukları içinde uygulanamaz. Diğer bir ifadeyle devralan şirkette, şirketin borçları sebebiyle şahsen sorumlu tutulması kabil bir ortak mevcutsa (Örneğin sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketteki komandite gibi), zamanaşımı süresine yönelik bu düzenleme anılan kişi hakkında uygulanmayacaktır. (Vanlı ve Akın, 2011)

2.1.8.2.2. İş İlişkilerinin Geçmesi

TTK'nın 158'nci maddesi uyarınca birleşmeye katılan şirketlerin iş ilişkilerinin geçmesinde aynı Kanunun bölünmede iş ilişkilerinin geçmesini düzenleyen 178'inci maddesi kıyas yoluyla uygulanacaktır. Birleşmede iş ilişkilerinin geçmesinde 178'nci madde hükümleri geçerli olacaktır.

2.2. 6102 sayılı TTK'ya Göre Şirketlerin Bölünmesi

Bölünme müessesesinin işlerlik kazanması ve uygulamada ortaya çıkabilecek sorunların çözümü için ortaklıklar hukuku alanında Ticaret Kanunu'nda düzenlenmesinin gerekliliği nedeniyle, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ikinci kitabında 159 ile 179'uncu maddeler arasında bölünmeye ilişkin maddi kurallara yer verilmiştir. İsviçre'nin 30/10/2003 tarihli, "Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun" ve 82/891/AET sayılı Yönergesi model alınarak hazırlanmış olan bu bölüm ile kooperatiflerin ve sermaye şirketlerinin kısmi ve tam bölünmeleri ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. (Erdem, 2012a:62)

Birleşme TTK'da 159 ila 179'uncu maddelerinde; 1-Genel Hükümler, 2-Bölünmenin Uygulanmasına İlişkin Hükümler 3- Bölünme Belgelerini İnceleme Hakkı 4-Bölünme Kararı 5-İnceleme Hakkı ve Malvarlığında Değişiklikler, 6- Korunmaya İlişkin Hükümler 7- İş İlişkilerinin Geçmesi 8- Ticaret Siciline Tescil ve Geçerlilik ana başlık altında düzenlenmiştir.

2.2.1. Genel Hükümler

2.2.1.1. Bölünme Türleri

TTK'da bölünme bir açıdan, tam ve kısmi bölünme, bir diğer açıdan; simetrik (oranların korunduğu) ve asimetrik (oranların korunmadığı) bölünme, başka bir açıdan da, ortakların bölünen şirkette ortak oldukları veya yavru ortak oluşturan bölünme diye türlere ayrılmıştır. (Tekinalp,2011)

2.2.1.1.1. Tam Ve Kısmi Bölünme

Bir şirket tam veya kısmi bölünebilecektir. (TTK Md. 159)

Tam bölünme; şirket tarafından bütün mal varlığının bölümlere ayrıldığı ve diğer şirketlere devir olduğu, bölünen şirket ortakları tarafından, devir alan şirketlerin payları ve haklarının iktisap edildiği, tam bölünerek devir olan şirketin infisah ettiği ve ticaret sicilinden unvanının silindiği bölünme şeklindedir. Bir diğer ifade ile bu bölünme şeklinde bölünen şirket malvarlığının tamamı bölünerek var olan ya da yeni kurulacak birden fazla şirkete geçmektedir. Bölünen şirket infisah eder ve ortakları da devir alan şirketin ortakları olur. (Nacar, 2012a)

Kısmi bölünme; bir şirketin malvarlığının bölümlere ayrılıp, bunun bir bölümünün bölünen şirkette kalması, diğer bölümünün veya bölümlerinin yeni veya mevcut şirketlere devredilmesi, bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde pay ve hak elde etmesi, bölünen şirketin kendisinde kalan bölümle yaşaması şeklinde yapılan bölünmedir. Tam bölünmede bölünen kurum tasfiyesiz olarak infisah etmekte (ettikten sonra da tüzel kişiliğini kaybetmekte), kısmi bölünmede bölünen şirket bölünme sonrasında da hukuki varlığını, tüzel kişiliğini sürdürmektedir. (Tekinalp, 2011)

Bu bölünme şeklinde devir edilen varlıklara karşılık devir alan şirket hisseleri devir eden şirketin mevcut ortaklarına verilebileceği gibi şirket hisseleri devir eden şirkette kalabilir. Bu nedenle Kısmi bölünme ortaklık yapısı yönünden iki şekilde yapılabilmektedir.

Yavru Şirket Modeli (İştirak ilişkisi modeli): Bölünen şirketin, bölünen malvarlığı parçasını başka bir şirkete aynî sermaye olarak koyması şeklinde yapılan bölünmedir. Bir diğer ifadeyle geçiş, küllî halefiyet yoluyla gerçekleşmeyecektir. (Erdem, 2012a:64) Bu tür bölünmede, bölünen şirketin devredilen malvarlığının net aktif değeri kadar tutar İştirakler Hesabında yer alır ve devreden şirket devralan şirketin ortaklarından birisi olur. Bu durumda bölünen şirketin aktif toplamı değişmez. Dolayısıyla mal varlığında bir azalma meydana gelmediğinden sermaye azaltımı veya şirket fonlarının işletmeden çekilmesi gibi bir durum da söz konusu olmaz. (Şeker, 2011)

Bağımsız Şirket Modeli (Hisselerin mevcut ortaklara verilmesi): Devralan şirket hisseleri bölünen şirketin ortaklarına hisseleri oranında verilir. (Şeker, 2011) Şirketin kendisi değil bölünen şirket ortakları devir alan şirket ya da şirketlerde ortak olurlar. Bu şekil kısmi bölünmede şirketin malvarlığında azalma meydana gelir, bu azalma şirket sermayesinin azaltılması suretiyle dengelenir. (Uluslan ve Koçsoy, 2013:260, 261)

2.2.1.1.2. Oranların Korunduğu - Oranların Korunmadığı Bölünme

Bölünen şirketin pay sahiplerine devralan veya yeni kurulan şirketlerin pay sahipliği haklarının tahsis ediliş şekline göre bölünme, oranların korunduğu ve

oranların korunmadığı bölünme olarak ayrılmıştır. (Durgut, 2012) Bu bölünme türü TTK'nın 161'nci maddesinde düzenlenmiştir.

Oranların korunduğu bölünme; Bölünen şirket ortaklarına bölünmeye katılan bütün şirketlerde mevcut payları oranında şirket payları tahsis edilir. (Ulusan ve Koçsoy, 2013:260, 261)

Oranların korunmadığı bölünme; Bölünen şirketin ortaklarına bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilir. (Ulusan ve Koçsoy, 2013:260, 261)

2.2.2. Geçerli Bölünmeler

Kooperatifler ve sermaye şirketleri, kooperatiflere ve sermaye şirketlerine bölünebilirler. (TTK Md. 160)

Bölünebilecek şirketler kanunda sınırlayıcı bir tarzda belirlenmiştir. Bu hüküm her sermaye şirketi ve kooperatifin kendi genel türü içinde bölüneceği şeklinde yorumlanmamalıdır. Bir limited şirketin, bir sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkete, kooperatife ve anonim şirkete, bölünebilmesi, bunun gibi bir kooperatifinde bir limited şirkete ve/veya anonim şirkete bölünebilmesi mümkündür. Buna karşılık kanunda yer alan açık hükümden dolayı bir sermaye şirketi ve kooperatif, şahıs şirketlerine bölünemez ve aynı şekilde şahıs şirketleri de sermaye şirketine ve kooperatife bölünmez. (Koçak, 2013:110,111)

2.2.3. Şirket Haklarının ve Paylarının Korunması

TTK'nın 161'inci maddesinde şirket haklarının ve paylarının korunması düzenlenmiştir. Buna göre, kısmi ve tam bölünmede şirket hakları ve payları TTK'nın 140'inci maddesi uyarınca korunacaktır. Bu madde, ortak sıfatının korunmasını, bir diğer ifadeyle ortak olma durumunun devamlılığı ilkesini net bir şekilde hükme bağlamıştır. Bu ilke çerçevesinde bölünen şirketin ortakları bölünmeye katılan devralan şirketlerin bazılarında ya da tümünde ortak olabilir veya bölünen şirkette paylarını artırabilirler. Yine bu ilkeye göre bölünen şirket ortakları mutabakat olması halinde bölünen şirketten ayrılacaklar, ancak ihraç edilemeyeceklerdir. (Erdem, 2012a:66)

2.2.4. Bölünme Uygulamasına İlişkin Hükümler

2.2.4.1. Sermaye Artırımı

TTK'nın 163'üncü maddesine göre bölünen şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda devir alan şirket sermayesini artırır. Bu artırımın düzeyini, bölünen şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktar ölçüsü yanında, bölen şirketin elinde kendi paylarının bulunup bulunmaması ile şirketler arasında iştirak ilişkisinin olup olmadığı da belirlemektedir. (Kaplan, 2012:155) Bölünüp devreden şirket ortaklarının, devir alan şirketin/ şirketlerin paylarını iktisap edebilmelerini sağlamak için, devir alan şirketlerin sermayelerinin artırılması çoğunlukla gerekmektedir. Bu, devreden şirketin ortaklarının haklarının korunabilmesi için ortaya çıkan bir yükümlülüktür. (Koçak, 2013:112)

Bölünmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.(TTK Md. 163/2) Çünkü normal durumda aynı sermaye konulması esnasında uygulanmak için getirilmiş olan düzenlemeler bölünmeyle ilgili getirilen özel hükümlerle kanun koyucu tarafından ikame edilmiştir. (Vanlı ve Akin, 2011)

2.2.4.2. Sermaye Azaltımı

Bölünme nedeniyle devreden şirket tarafından sermaye azaltımına gidilmesi hâlinde TTK'nın 473, 474 ve 592'nci maddeleri ile kooperatiflerde Kooperatifler Kanunu'nun 98'inci maddesine dayanılarak TTK'nın 473 ve 474'üncü maddeleri uygulanmayacaktır. (TTK Md. 162)

Tam bölünmede bölünen şirket sona ererek, ticaret sicilinden silindiğinden, sermaye azalması söz konusu olmayacaktır. Kısmi bölünmede ise sadece devralan şirketin payları devreden şirkete değil onun hissedarlarına veriliyorsa sermaye azaltımı gerekir, çünkü burada devreden şirketten bir değer çıkmakta ama onun yerine bir değer girmemektedir. Devredilen malvarlığı karşılığında oluşan hisseler devreden şirketin kendisine değil onun ortaklarına verildiğinden şirketin eksilen malvarlığı ölçüsünde sermaye azaltımı yapması gerekmektedir. Devreden şirketin sermaye azaltımı yapması ekonomik ve iktisadi olarak gerekli olacaktır. TTK'nın 162'nci maddesinde kısmi bölünmede sermaye azaltımına gidilmesi halinde alacaklıların korunmasına ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı düzenlenmiştir. (Oral Hukuk Bürosu)

2.2.4.3. Yeni Kuruluş

Yeni bir şirketin bölünme çerçevesinde kurulmasında TTK'nın kuruluşla ilişkin hükümleri uygulanacak, sermaye şirketleri kurulurken uygulanan, aynı sermaye konulması ve kurucuların asgari sayısına ilişkin hükümleri ise uygulanmayacaktır. (İneli, 2012:121)

2.2.4.4. Ara Bilanço

Bölünme planının düzenlendiği veya bölünme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında, altı aydan fazla bir zaman bulunuyorsa ya da bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında son bilançonun çıkarılmasından itibaren önemli değişiklikler meydana gelmişse, ara bir bilanço çıkarılacak, ara bilançoya yıllık bilançoya uygulanan hükümler ve standartlar uygulanacaktır. Ara bilanço için fiziki envanter çıkarılması gerekli olmakla birlikte; son bilançoda kabul edilmiş olan değerlemeler, yalnızca ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilecek, değer düzeltmeleri, karşılıklar ve amortismanlar ile ticari defterlerden anlaşılabilen işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınacaktır. (TTK Md.165)

2.2.5. Bölünme Belgelerini İnceleme Hakkı

Bölünme; aşağıdaki işlemlerin sırasıyla, yerine getirilmesi suretiyle yapılacaktır: (Yerci, 2011b)

- Bölünme sözleşmesinin yapılması ya da bölünme planının hazırlanması (TTK Md. 166).
- Bölünme raporunun hazırlanması (TTK Md. 169)
- Bölünme sözleşmesinin ya da bölünme planının ve bölünme raporunun denetlenmesi (TTK Md. 170).
- İlgili belgelerin ortakların incelemesine sunulması (TTK Md.171).
- Bölünme sözleşmesinin ya da bölünme planının genel kurul onayına sunulması (TTK Md. 173).
- Bölünmenin ticaret siciline tescili (TTK Md. 179).

2.2.5.1. Bölünme Planı ve Sözleşmesi

Bir şirket, bölünme yoluyla malvarlığının bölümlerini;

- Yeni kurulacak şirketlere devredecek ise yönetim organınca bir bölünme planı

- Var olan şirketlere devredecek ise bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organlarınınca bölünme sözleşmesi düzenlenir.

Bu iki belgede en az yer alması gereken hususlar Kanunda tespit etmiştir. (Koçak, 2013:113)

Bölünme sözleşmesi bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından yapılır. Bölünme planı ise devreden şirketin yönetim organı tarafından hazırlanır. Her ikisinin de yazılı şekilde yapılması ve genel kurul tarafından onaylanması şarttır.

Bölünme sözleşmesi; hem bölünen şirketin hem de bölünmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarınınca imzalanacağından iki veya çok taraflı bir hukuki işlem olarak nitelendirilmektedir. Bölünme planı ise henüz bölünen şirketin malvarlığını devralacak şirketler hukuken var olmadığı için tek taraflı bir hukuki işlemdir. (Helvacı, 2004:4) TTK'nın 166'ncı madde gerekçesi uyarınca bölünen şirket malvarlığı bölümlerini bölünme sürecinde yeni kurulacak şirkete devredecekse, kurulacak şirketler bölünmenin düzenlenmesi aşamasında hukuken henüz var olmadıklarından bu şirketlerle sözleşme yapılamaz. (Oral Hukuk Bürosu)

2.2.5.2. Bölünme Planında ve Bölünme Sözleşmesinde Bulunması Gereken Hususlar

Bölünme sözleşmesinin ve bölünme planı asgari olarak aşağıdaki unsurları içermesi gerekmektedir. (TTK Md. 167)

- Bölünen ve devir alan şirketlerin türlerini, merkezlerini ve ticaret unvanlarını

- Devir eden şirketin ortaklarının devir alan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları, payların değişim oranı ile gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını

- Pasif ve Aktif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlama ile bu bölümlere ilişkin envanteri; kıymetli evrakı maddi olmayan malvarlığını ve taşınmazları teker teker gösteren listeyi,

- Şirket paylarının değişim tarzlarını
- Şirket paylarının bilanço kârına hangi tarihten itibaren hak kazanmış olacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini,
- Yönetim hakkına sahip kişilere, denetçilere, yönetim organlarının üyelerine, müdürlere tanınan özel menfaatleri,
- Bölünmenin sonucunda devir alan şirketlere geçen iş ilişkilerinin listesini.
- Yönetim hakkına sahip kişilere, denetçilere, yönetim organlarının üyelerine, müdürlere tanınan özel menfaatleri,
- Devir alan şirketin; özel hak, intifa senedi ve oydan yoksun pay sahiplerine tahsis edilen hakları,
- Devir eden şirketin işlemlerinin hangi tarih itibariyle devir alan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini,

2.2.5.3. Tahsisi Yapılmayan Mal Varlığının Durumu

Bölünme planında veya bölünme sözleşmesinde tahsisi yapılmayan malvarlığı konuları üzerinde; tam bölünmede, devralan tüm şirketlerin, bölünme planı veya sözleşmesine göre kendilerine intikal eden net aktif malvarlığının oranına göre tüm devralan şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşer. Kısmi bölünmede ise söz konusu mal varlığı, devreden şirkette kalır. Bu hüküm kıyas yoluyla maddi olmayan malvarlığı haklarına ve alacaklara da uygulanır. (TTK Md. 168)

Bölünme planı veya bölünme sözleşmesine göre herhangi bir şirkete tahsis edilmeyen borçlardan tam bölünmeye katılan şirketler müteselsilen sorumludurlar. (Erdem, 2012a:68,69)

2.2.5.4. Bölünme Raporu

Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organlarının, bölünme hakkında ayrı ya da ortak rapor hazırlamaları gerekmektedir. (TTK Md. 169)

Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organlarınca, hukuk güvenliğini sağlayan, şeffaf ve aydınlatıcı bölünme raporu hazırlaması gerekmektedir. Yeni şirket kuruluyor ise onun şirket sözleşmesinin de bölünme planına eklenmesi gerekir.

Bölünme sözleşmesi veya planı haricinde, kanunda bir de bölünme raporunun düzenlenmesine ilişkin hüküm getirilmesinin amacı, ortakların şirketin bölünmesinde daha bilinçli hareket etmelerini sağlamaktır. (Pulaşlı, 2012:170) Bölünme sözleşmesi

veya bölünme planında yer alan bilgiler ve düzenlemeler bölünme işlemine ilişkin kısa ve öz bilgileri içermektedir. Bölünme raporunda, kısa ve öz bilgilerin yanı sıra neden ve gerekçelerin açıklanması da ayrıntılı olarak yer alacaktır. Bölünme raporunun birçok ayrıntıya yer verilmesi pay sahiplerinin haklarının korunması için bu pay sahiplerinin bilgi alma haklarının kapsamını genişletmektedir. (Kaya, 2001:193)

Şirketin büyüklüğü açısından küçük ve orta ölçekli şirketler tüm ortaklarının onayı ile bölünme raporu hazırlamaktan vazgeçebileceklerdir. Bu ölçekte ki şirketlerin ortak sayılarının az olması ve sermaye değerleri açısından çok yüksek bir kazanç döngüsü olmaması nedeniyle ortaklar kendi aralarında durumları belirleyebilip, sonuçlarını daha net öngörebilirler. Bu sebeple de TTK. 169'uncu maddesi uyarınca bölünme raporundan vazgeçmeleri söz konusu olabilecektir. Bölünmeye katılacak olan ortakların tamamının noter onaylı muvafakati ile bölünme raporu hazırlanmayacaktır. (Oral Hukuk Bürosu)

Rapor

-Bölünmenin ne amaçla yapıldığını ve sonuçları,

-Bölünme planını/ sözleşmesini

-Devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları, payların değişim oranlarını ve gerektiğinde ödenecek denkleştirme tutarını

-Bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriğini; varsa sosyal planın içeriğini,

-Gerektiğinde, bölünme nedeniyle ortaklar için doğacak olan ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlülüklerini ve sınırsız sorumluluğu,

-Değişim oranının belirlenmesinde, payların değerlemesine ilişkin özellikleri,

-Bölünen şirket ve devir alan şirketlerin türlerinin farklı olması hâlinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan yükümlülüklerini,

-Bölünmenin, bölünen ve devir alan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkilerini ekonomik ve hukuki yönleri ile açıklamak ve gerekçelerini göstermek zorundadır. (TTK Md. 169/2)

2.2.5.5. İnceleme Hakkı

Bölünen ve devri alan şirketlerin her birinin, genel kurulun kararından iki ay önce, merkezlerinde, halka açık anonim şirketler ayrıca SPK tarafından uygun görülen yerlerde; bölünme sözleşmesini/planını ve raporunu, son üç yıla ilişkin finansal tablolarıyla, faaliyet raporlarını ve varsa ara bilançolarını bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının incelemesine sunmaları gerekmektedir.

Bölünmeye katılan bölünen ve devir alan şirketlerden her birinin, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, sermaye şirketlerince ayrıca internet sitelerinde, inceleme yapma haklarına işaret eden bir ilan yayınlamaları gerekir.

Ortaklar, bölünmeye katılan şirketlerden, birinci fıkrada sayılan belge kopyalarının kendilerine verilmesini isteyebilir. Kopyalar için hiçbir sebeple bir bedel talep edilemez.

Küçük ve orta ölçekli şirketler, bütün ortakların onaylaması hâlinde birinci fıkrada öngörülen inceleme hakkından vazgeçebilirler. (TTK Md.171/1)

2.2.5.6. Malvarlığındaki Değişikliklerle İlgili Bilgiler

TTK'nın 172'nci maddesi uyarınca bölünmeye katılan şirketlerin mal varlıklarında meydana gelen değişikliklere aynı Kanunun 150'nci maddesi kıyas yoluyla uygulanacaktır. TTK'nın 172'nci maddesinde öngörülen kıyas hükmü nedeniyle bölünme uygulamasında da 150'nci madde hükmü geçerli olacağından, bölünme sözleşmesinin imzalandığı tarihle bölünme sözleşmesinin genel kurul onayına onaya sunulacağı tarih arasında, bölünmeye katılan şirketlerden birinin pasif veya aktif varlıklarında, önemli değişiklikler meydana gelmiş ise yönetim organının, bunu birleşmeye katılan diğer şirketlerin yönetim organlarına ve kendi genel kuruluna yazılı şekilde bildirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, bölünme işlemine katılan bütün şirketlerin yönetim organlarıncaya, bu durumda bölünme işleminden vazgeçilmesinin veya bölünme sözleşmesinin değiştirilmesinin gerekip gerekmediği incelenir. Bölünme işleminden vazgeçilmesi veya bölünme sözleşmesinin değiştirilmesi sonucuna varılması halinde, onaya sunma önerisi geri çekilir. Aksi durumda yönetim organınca bölünme sözleşmesinin uyarlanmasına neden gerek bulunmadığının gerekçesi genel kurulda açıklanır.

2.2.6. Bölünme Kararı

Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı; TTK' nın 175' inci maddesinde öngörülen teminat sağlandıktan sonra, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından genel kurula sunulacaktır. Oranların korunduğu bölünmelerde, bölünme kararının TTK'nın 151'inci maddenin bir, üç, dört ve altıncı fıkralarında belirlenen nisaplara uyularak alınması gerekmektedir. TTK'nın 173/3'üncü maddesinde özel bir hüküm öngörülerek oranın korunmadığı bölünmede onama kararının, devreden şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksaniyle alınacağı hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm azlık hakkını koruyan özel bir hükümdür. Kanun, yüksek bir nisap getirerek, ortakların en az yüzde doksanının sahip buldukları oylarla kabul etmedikleri bir düzenin geçerli olmasını engellemek istemiştir. (TTK Md. 173). (Erdem, 2012a:71)

Maddedeki teminatın sağlanmasından sonra ifadesi ile kastedilen istemde bulunan alacaklıların alacaklarının teminata bağlanması ya da ifanın tehlikeye düşmediğinin ispatlanmasıdır. Bu maddenin amacı alacaklar güvence altına alınmadığı sürece bölünmeye izin verilmemesidir. Bu sebeple bu hükümdeki teminatın sağlanmasından sonra ibaresinden genel kurulun toplantıya daveti için değil bölünme kararı alınabilmesi için ön koşul olduğunun anlaşılması gerekmektedir. Bu hükümden çıkarılan diğer bir sonuç, bölünmede teminat göstermekle yükümlü olan şirketin teminatın gösterildiği hususunda bölünmeye katılan şirketlerin genel kurullarını bilgilendirmekle yükümlü olduğudur. Teminat göstermekle yükümlü olan şirket teminatı göstermedikçe bölünmeye katılan diğer şirketlerde bölünme kararı alamayacaklardır. (Çoştan, 2013:30)

2.2.7. Korunmaya İlişkin Hükümler

2.2.7.1. Alacaklıların Korunması

Bölünmeye katılan şirketler, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, yedişer gün aralıklarla üç defa yapılacak ilanla ve sermaye şirketlerinde ayrıca internet sitesine de konulacak ilanla, alacaklılarını, teminat verilmesi için istemde bulunmaya ve alacaklarını bildirmeye çağırmaları gerekmektedir. (TTK Md. 174)

Bölünmeye katılan şirketlerin, öngörülen ilanların yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde, istemde bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almaları

zorunludur. Bölünme ile alacaklıların alacaklarının tehlikeye düşmediğinin ispat edilmesi durumunda, teminat altına almak yükümü ortadan kalkar. Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, şirket, teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir. (TTK Md 175)

2.2.7.1.1. Sorumluluk

Bölünme planı veya sözleşmesiyle kendisine borç tahsisi yapılan (birinci derece sorumlu olan) şirket, alacaklılarına alacaklarını ödemezse, bölünmeye katılmış olan (ikinci derecede sorumlu) öteki şirketler müteselsilen sorumlu olacaktırlar. (TTK Md. 176/1)

TTK'nın 176'ncı maddesine göre bölünme planı/sözleşmesi ile yükümlülüğün devredildiği şirket birinci dereceden sorumlu, bu şirket dışında bölünmeye katılan diğer şirketler ikinci dereceden sorumlu şirkettir. Diğer bir ifadeyle tam bölünmede, yükümlülüğün devredildiği şirket dışındaki devralan/yeni kurulan şirketler, kısmi bölünmede ise kısmen bölünen şirket ile yükümlülüğün devredildiği şirket dışındaki devralan/yeni kurulan şirketler ikinci dereceden sorumludur. TTK'nın 176'ncı maddesinde müteselsil sorumluluk borcu devralan şirket dışındaki şirketler için öngörölmüştür. Dolayısıyla borcu devralan şirket ile diğer şirketler arasında müteselsil borçluluk ilişkisi yoktur. İkinci dereceden müteselsilen sorumlu tutulan şirketlerin bu sorumluluğu feri borç niteliği taşımaktadır. İkinci dereceden müteselsil sorumluluğa konu yükümlülüklerin bölünmenin ilanından önce doğmuş olması gerekmektedir. Alacaklının talebi sözleşmeden veya kanundan doğmuş olabilir ya da aynı nitelik taşıyabilir. Bu alacakların TTK'nın 175'inci maddesi uyarınca bildirilmiş olması da gerekmemektedir. TTK Md. 176 uyarınca ikinci dereceden müteselsil sorumluluğa zaman ve miktar itibariyle sınırlandırma getirilmemiştir. (Çoştan, 2012)

İkinci derecede sorumlu olan şirketlere başvurulabilmesi için, alacağın teminat altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin; konkordato süresi alması, iflas etmesi, merkezi yurt dışına taşınmış ve artık Türkiye'de takip edilemez duruma gelmiş veya yurt dışındaki merkezinin yeri değiştirilmiş ve bu nedenle hukuken takibinin önemli derecede güçleşmiş olması, aleyhinde yapılan bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartlarının doğması gerekmektedir. (TTK Md. 176/2)

2.2.7.1.2. Ortakların Kişisel Sorumlulukları

TTK'nın 177'nci maddesi uyarınca bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında meydana gelen değişikliklere aynı Kanunun 158'nci maddesi kıyas yoluyla uygulanacaktır. TTK'nın 177'nci maddesinde öngörülen kıyas hükmü nedeniyle bölünme uygulamasında da 158'nci madde hükmü geçerli olacağından bölünmede, bölünen şirketin bölünmeden önce borçlarından sorumlu olan ortaklarının bölünme sonrasında da sorumlulukları devam edecektir. Bu sorumluluğun devam edebilmesi için, borçların bölünme kararı ilan edilmeden önce doğması ya da borçların doğma nedenlerinin bu tarihten önce oluşmuş olması şartına bağlanmıştır. Bu sorumluğa, bölünme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıllık özel bir zamanaşımı süresi getirilmiştir. Alacağın muaccel olması ilan tarihinden sonra ise muacceliyet tarihi itibarıyla zamanaşımı süresi başlar. Devir alan şirketin borçlarından dolayı şahsen sorumlu bulunan ortakların sorumluluklarına bu sınırlama uygulanmayacaktır. Kamuya arz edilmiş olan tahvil ve diğer borç senetlerinde sorumluluk, izahnamede başka bir düzenleme olmadığı sürece itfa tarihine kadar devam eder.

2.2.7.2. İş İlişkilerinin Geçmesi

Kısmi veya tam bölünme işleminde, işçiler ile yapılmış olan hizmet sözleşmeleri, işçinin itiraz etmemesi halinde, devir gününe kadar bu sözleşmeye göre doğan bütün borç ve haklarla devir alana geçecektir. İşçinin itirazı halinde, kanuni işten çıkarma süresi sonunda hizmet sözleşmesi sona erecektir. İşçi ve devir alan sözleşmenin sona erdiği tarihe kadar sözleşme hükümlerini yapmakla yükümlüdür. Devir alan ile eski işveren, işçinin bölünme tarihinden önce muaccel hale gelen alacakları ile hizmet sözleşmesinin işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği veya normal olarak sona ereceği tarihe kadar geçen sürede muaccel hale gelecek alacaklarından müteselsilen sorumlu olacaklardır. İşveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları, aksi kararlaştırılmadığı sürece veya hâlin gereğinden anlaşılmadıkça, üçüncü bir kişiye devredemeyecektir. İşçiler birinci fıkrada öngörüldüğü şekilde muaccel olacak alacakları ile muaccel olan alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler. Bölünmeden önce devir eden şirketin borçlarından dolayı sorumlu olan şirket ortakları, işçinin itiraz etmesi nedeniyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar

doğacak olan veya hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan borçlar ile hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel hale gelecek olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmaya devam edeceklerdir. (TTK Md. 178)

Bu hüküm ile birleşme ve bölünmede işçinin çalışma hakkı ve kazanımları güvence altına alınmaktadır. İşçinin itiraz etmesi halinde, kanuni işten çıkarma süresinin sonunda hizmet sözleşmesi sona erecektir. (Öztürk, 2012)

Bu hak ile işçinin iş ilişkisinin karşı tarafını seçme, istemediği bir işveren ile çalışmama özgürlüğü korunmuş olmaktadır. Bir diğer ifadeyle işçiye devre itiraz hakkı tanınmaktadır. (Alp, 2012:61)

TTK'nın 178'nci maddesinde itirazın hangi süre içinde yapılacağına ve kime yöneltileceğine ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır. Hukuk sistemimizde işverenin bu konuda işçiyi bilgilendirme yükümlülüğü olmadığından, işçinin, devri öğrendiği ve öğrenmesi gereken andan itibaren dürüstlük kuralına uygun makul bir süre içinde bu hakkını devreden veya devralan işverene karşı kullanması gerekmektedir. (Süzek, 2013:327,328)

TTK'nın 178'inci maddesinde düzenlenen müteselsil sorumluluğun dar bir uygulama alanı vardır. Tür değiştirmede ve önceki işverenin infisah edip ortadan kalktığı birleşme ile tam bölünmede müteselsil sorumluluk söz konusu olamayacaktır. Sadece kısmi bölünme halinde devreden işverenin müteselsil sorumluluğu bir anlam ifade etmektedir. Bu durum dışında TTK'nın 178'inci maddesi ile sağlanan tek ek güvence, devreden bir şahıs şirketi ise bu şirketin ortaklarının kişisel sorumluluğunun işçilere karşı devralan işverenle birlikte müteselsil sorumluluk olarak sürdürülmesi olmaktadır. (Alp, 2012:59)

Diğer taraftan, birleşme ve tür değiştirme halinde işçilerin korunması konusunda TTK'nın 158 ve 190'ıncı maddelerinde TTK'nın 178'inci maddesine atıf yapılmıştır. Yapılan bu atıflarla TTK 178 hükmü, her türlü birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemlerinin iş ilişkileri bakımından sonuçlarını düzenleyen temel hüküm haline gelmiştir.

İşçinin itiraz etmesiyle şirketlerin yeniden yapılandırma işlemleri durmaz. Sadece iş akdinin devralana geçmesi önlenmiş olur. Böylece iş akdinin devri, işyeri devrine bağlı otomatik bir sonuç olmaktan çıkarak; işçinin onayına bağlı bir işleme dönüşmüş olur. (Süzek, 2013:327)

2.2.8. Bölünme Kararının Ticaret Siciline Tescili

Bölünmenin onaylanmasını müteakiben, yönetim organınca bölünmenin tescil edilmesini istenecektir. Kısmi bölünme nedeniyle devir eden şirketin sermayesini azaltması gerekiyorsa, sermaye azaltımına ilişkin ana sözleşme değişikliğinin de tescili gerekmektedir. Ticaret siciline tescille bölünme geçerlilik kazanacaktır. (TTK Md. 179)

Tescil, sırasıyla, tam bölünme durumunda, devreden şirketin tescille birlikte sona ermesine (infisahına) yol açan, bölünmeye geçerlilik kazandıran ve bölünen (devreden) şirketin envantere yer alan bütün aktiflerinin ve pasiflerinin, tescil anında, devralan şirketlere geçmesini sağlayan bir işlemdir. (Yerci, 2011b)

2.3. 6102 sayılı TTK' ya Göre Şirketlerin Tür Değiştirilmesi

Bir şirket hukuki şeklini değiştirebilir. Yeni türe dönüştürülen şirket eskisinin devamıdır. (TTK Md 180)

TTK'da biçim değiştirici tür değişikliği sistemi kabul edilmiştir. (İneli, 2012:123)

Biçim değiştirici tür değiştirme, bir şirket bazı işlemler sonucunda yeni bir türe haline dönüşmektedir. Aynı tüzel kişilik biçim değiştirdiğinden ortada tek bir tüzel kişilik vardır. (Alp, 2012:54)

Tür Değiştirme TTK'da 180 ila 190'nci maddelerinde düzenlenmiştir.

2.3.1. Genel Hükümler

2.3.1.1. Geçerli Tür Değiştirmeler

TTK'nın 181'nci maddesinde geçerli tür değiştirmeler sayma yöntemi ile belirleme altına alınmıştır. (İneli, 2012:123)

Bu maddeye göre şirketlerin tür değiştirmek suretiyle dönüşebilecekleri şirketler şöyledir.

Kooperatifler; sermaye şirketlerine

Komandit şirketler; Kollektif şirkete, sermaye şirketlerine, kooperatiflere

Kollektif şirketler; Komandit şirkete, sermaye şirketlerine, kooperatife

Sermaye şirketleri; Kooperatife ve başka türde bir sermaye şirketine

2.3.1.1.1. Kollektif Ve Komandit Şirketlerin Tür Değişikmelerine İlişkin Özel Düzenleme

TTK'nın 182'nci maddesiyle bir kollektif şirketin komandit şirkete ve bir komandit şirketin kollektif şirkete dönüşmesine ilişkin özel bir düzenleme yapılmıştır.

Komandit şirketin kollektif şirkete dönüşebilmesi; bütün komanditerlerin komandite olmasıyla veya bütün komanditerlerin şirketten ayrılmasıyla,

Kollektif şirketin bir komandit şirkete dönüşebilmesi; bir ortağının komanditer olmasıyla veya kollektif şirkete bir komanditerin girmesiyle,

olabilir.

Komandit şirketin, kollektif şirkete dönüşebileceği hükmü, sermaye şirketlerinin tür değişikmesini, başka türde bir sermaye şirketine, bir kooperatife, dönüşümle sınırlayan ve sermaye şirketlerinin şahıs şirketlerine dönüşmesine izin vermeyen hükümlerle birlikte değerlendirildiğinde, bu hükümlerde yer alan "*komandit şirket*" ifadesinin adi komandit şirketi anlattığı anlaşılmaktadır. Buna göre adi komandit şirketler kollektif şirkete dönüşebilecektir. (Yerci, 2011c)

2.3.2. Şirket Haklarının Ve Payının Korunması

Tür değişikliğinde ortakların şirket hakları ve paylar korunacak; imtiyazlı payların karşılığında uygun bir tazminat ödenecek veya aynı değerde paylar verilecek, oydan yoksun paylar için sahiplerine oy hakkını haiz paylar ya da eşit değerde paylar verilecek, intifa senetleri karşılığında tür değişikliği planının düzenlendiği tarihte gerçek değer ödenecek veya aynı değerde haklar verilecektir. (TTK Md.183)

2.3.3. Kuruluşa İlişkin Hükümlerin Uygulanması

Tür değişikliğinde, yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanacak; ancak, sermaye şirketlerinde ortakların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmayacaktır. (TTK Md. 184/1)

2.3.4. Ara Bilanço

Şirketin malvarlığında son bilançonun çıkarıldığı tarihten itibaren önemli değişiklikler meydana gelmiş ise ve tür değişikliği raporunun düzenlendiği tarih ile bilanço günü arasında altı aydan çok zaman varsa ara bilançonun çıkarılması gerekir.

Çıkarılacak; ara bilanço ya yıllık bilanço ya ilişkin hüküm ve standartlar uygulanacaktır. Ara bilanço için fiziki envanter çıkarılması gerekli olmamakla birlikte; son bilançoda kabul edilmiş bulunan değerlemeler, sadece ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilecek, ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri, değer düzeltmeleri, karşılıklar ve amortismanlar da dikkate alınacaktır. (TTK Md. 184/2-3).

2.3.5. Tür Değişirme İşlemleri

Tür değiştirme, aşağıdaki işlemlerin sırasıyla, yerine getirilmesi suretiyle yapılacaktır. (Yerci, 2011c)

- Tür değiştirme planının hazırlanması (TTK Md. 185).
- Tür değiştirme raporunun hazırlanması (TTK Md. 186).
- İlgili belgelerin ortakların incelemesine sunulması (TTK Md. 188).
- Tür değiştirme planının genel kurul onayına sunulması (TTK Md. 189).
- Tür değiştirmenin ticaret siciline tescili (TTK Md. 189).
- Tür değiştirmenin ilanı (TTK Md. 189).

2.3.6. Tür Değişirme Planı

Yönetim organını bir tür değiştirme planı düzenlemesi zorunludur. Plan yazılı şekle ve genel kurulun onayına tabidir.

Tür değiştirme planının:

-Şirketin tür değiştirmeden önceki ve sonraki ticaret unvanını, merkezini ve yeni türe ilişkin ibareyi,

-Yeni türün şirket sözleşmesini,

-Ortakların tür değiştirmeden sonra sahip olacakları payların sayısını, cinsini ve tutarını veya tür değiştirmeden sonra ortakların paylarına ilişkin açıklamaları içermesi gerekmektedir.(TTK Md. 185)

2.3.7. Tür Değişirme Raporu

Yönetim organı tarafından tür değiştirme hakkında yazılı bir rapor hazırlanacak ve raporda; tür değiştirmenin amacı ve sonuçları, yeni türe ilişkin kuruluş hükümlerinin yerine getirildiği, var ise ortaklar ile ilgili olarak tür değiştirilmesinden kaynaklanan ek ödeme ile diğer kişisel edim yükümlülükleri ve

kişisel sorumlulukları, yeni şirket sözleşmesi, tür değiştirilmesinden sonra ortakların sahip olacakları paylara dair değişim oranı, ortaklar için yeni tür nedeniyle doğan yükümlülükler hukuki ve ekonomik açıdan açıklanacak ve gerekçeleri gösterilecektir. (TTK Md. 186/2)

Küçük ve orta ölçekli şirketler bütün ortaklarının onaylaması hâlinde tür değiştirme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebileceklerdir. (TTK Md. 186/3)

2.3.8. İlgili Belgelerin Ortakların İncelemesine Sunulması

Şirket, tür değiştirmeyi onaylayan genel kurul kararından otuz gün önce, son üç yılın finansal tablolarını, varsa ara bilançoyu, tür değiştirme raporunu ve tür değiştirme planını, denetleme raporunu ortaklarının incelemesine sunar.

İnceleme hakkının kullanılabilmesi için yukarıda belirtilen belgelerin hazır bulundurulacağı yerler, tür değiştiren şirketin merkezleri, halka açık anonim şirketlerde ise, hem merkezleri hem de Sermaye Piyasası Kurulu'nun istediği yerlerdir. Ayrıca isteyen ortaklara söz konusu belgelerin kopyaları bedelsiz olarak verilecektir. Şirket, ortaklarını, uygun bir şekilde inceleme haklarının bulunduğu hususunda bilgilendirecektir. (TTK Md. 188)

2.3.9. Tür Değiştirmede Genel Kurul Kararı

Tür değiştirmeye ilişkin kararın aşağıda yer alan nisaplarla alınması gerekmektedir. (TTK Md. 189)

- Sermayesi paylara bölünmüş komandit ve anonim şirketlerin tür değiştirmesinde, TTK'nın 421'inci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendi hükmü saklı kalmak şartıyla esas veya çıkarılmış sermayenin üçte ikisini karşılama koşuluyla, genel kurulda var olan oyların üçte ikisi ile; limited şirkete dönüştürme hâlinde, ek ödeme veya kişisel edim yükümlülüğü doğacaksa tüm ortakların onayıyla;

- Limited şirketlerin tür değiştirmesinde, sermayenin en az dörtte üçüne sahip bulunmaları şartıyla, ortakların dörtte üçünün kararıyla;

- Bir sermaye şirketi bir kooperatife dönüşüyorsa bütün ortaklarının onayıyla

- Kooperatiflerde; ortakların en az üçte ikisi temsil edilmek şartıyla genel kurulda var olan oyların çoğunluğuyla, ek ödeme, diğer kişisel edim yükümlülüklerini ya da kişisel sorumluluk getiriyorsa veya bu yükümlülükleri veya

sorumlulukları genişletiyorsa, kooperatifte kayıtlı olan ortakların üçte ikisinin olumlu oyuyla,

- Komandit ve kollektif şirketler ise değiştirme planını tüm ortakların oybirliğiyle onaylamalıdır. Ancak, ortakların tamamının üçte ikisinin olumlu oyuyla bu kararın alınabileceği şirket sözleşmesinde öngörülebilir.

2.3.10. Tescil ve İlan

Tür değişikliğine ilişkin karar alınmasından sonra alınan kararın ve yeni şirket sözleşmesinin yönetim organı tarafından tescil ettirilmesi gerekmektedir. Tür değiştirme yapılan bu tescil işlemiyle hukuki geçerlilik kazanacaktır. Tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde de ilan edilmesi gerekmektedir. (Gülçiçek, 2012:80)

2.3.11. Alacaklıların ve Çalışanların Korunması

TTK'nın 190'ncı maddede tür değiştirmede ortakların kişisel sorumlulukları hakkında TTK'nın 158'nci, iş sözleşmelerinden doğan borçlar hakkında TTK'nın 178'inci madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. (Öztürk, 2012)

TTK'nın 190'ncü maddesinde öngörülen kıyas hükmü nedeniyle tür değiştirmelerin uygulamasında ortakların kişisel sorumlulukları için birleşmede ortakların kişisel sorumluluklarını düzenleyen TTK'nın 158'nci maddesi hükümler geçerli olacaktır.

Aynı şekilde TTK'nın 190'ncü maddesinde öngörülen kıyas hükmü nedeniyle tür değiştirme uygulamasında iş ilişkilerinin geçmesinde, bölünmede iş ilişkilerinin geçmesini düzenleyen TTK'nın 178'nci madde hükümler geçerli olacaktır.

2.4. Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmeye İlişkin Ortak Düzenlemeler

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun 191 ila 194'üncü maddeleri arasında; birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin ortak yasal düzenlemelere yer verilmiştir:

2.4.1. Ortaklık Hakları ve Paylarının Korunması Amacıyla Denkleştirme Akçesi

Birleşmede, bölünmede ve tür değiştirmede ortaklık haklarının ve ortaklık paylarının gereğince korunmamış ya da ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması halinde, her ortak, birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu işlemlere katılan şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilecektir.(TTK Md. 191/1) Madde gerekçesine göre bir zararın karşılığı olmayan, doğrudan mahkeme tarafından belirlenecek olan bu denkleştirme akçesinin hesaplanmasında TTK'nın 140'ncı maddesinin 2. fıkrası (değişim oranında ortaklık paylarının gerçek değerinin 1/10'unu aşamayacağı) hükmü uygulanmayacaktır. (Kendigelen, 2011:141)

Bu hak, hem devralan şirkette tahsis edilen payların, uygun yöntem kullanılmadığından devrolunan şirketteki paylara denk değerde olmaması hem de ayrılma akçesinin adil olarak hesaplanmaması halinde tanınmıştır. (Develi, 2013)

Davacıyla hukuki durumlarının aynı olması halinde, mahkeme kararı, birleşme, bölünme veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin bütün ortakları hakkında da hüküm doğuracaktır. Davaya ilişkin giderler devir alan şirkete ait olacak, mahkeme tarafından özel durumların haklı göstermesi hâlinde giderler kısmen veya tamamen davacıya yükletilebilecektir. (TTK Md. 191/2) Böylece Türk hukukunda ilk defa lehe sonuçlanan bir mahkeme kararının aynı konumda olan diğer kişilere yansıtan bir dava türü ortaya çıkmıştır. Bu dava türü madde gerekçesinde “grup davası” olarak nitelendirilmiştir. (Ağaoğlu, 2012)

Davanın giderleri devralan şirkete ait olacaktır. Özel durumların haklı göstermesi hâlinde, mahkeme giderleri kısmen veya tamamen davacıya yükletilebilir. Bu hüküm, bir yandan ortağın dava giderlerini karşılayamama kaygısıyla hakkını aramaktan vazgeçmesi ve haksızlığa karşı sessiz kalması olasılığını ortadan kaldırmakta, öte yandan da haksız, dayanaksız ve delilsiz davaların giderlerini devralan şirket tarafından karşılanıyor olması nedeniyle gereksiz davaların açılmasının önüne geçmektedir. (Nacar, 2012b:181, 182)

Denkleştirme talebine yönelik dava açılması birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının geçerliliğini etkilemez.

Bu dava hakkının sadece ortaklara tanındığı hükmün lafzına göre intifa senedi sahiplerinin bu tür davayı açmaları mümkün gözükmemektedir. (Ağaoğlu, 2012)

2.4.2. Birleşme, Bölünme Ve Tür Değiştirmenin İptali Ve Eksikliklerin Sonuçları

Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin yasal hükümlerin ihlali halinde, birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin ortakları; bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde iptal davası açabileceklerdir. Kararın bir yönetim organı tarafından verilmesi halinde de bu dava açılabilir. Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin işlemlerde herhangi bir eksikliğin varlığı halinde, mahkeme taraflara bunun giderilmesi için süre verecek, hukuki sakatlık, verilen süre içinde giderilemiyorsa veya giderilememişse mahkeme, kararı iptal edecek ve gerekli önlemleri alacaktır. (TTK Md. 192)

2.4.3. Birleşme, Bölünme Veya Tür Değiştirme İşlemlerine Katılanların Sorumluluğu

Birleşme, bölünme veya tür değiştirme işlemlerine herhangi bir şekilde katılmış bulunan bütün kişiler ortaklara, alacaklılara, ve şirketlere karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumlu olacaklardır. (TTK Md. 193)

Bu hak ile sadece ortakları değil aynı zamanda alacaklılarında korunması amaçlanmıştır. İlgililer ancak kusurları ile verdikleri zarardan sorumlu tutulacaklardır. (Ağaoğlu, 2012)

2.4.4. Ticari İşletme ile Birleşme ve Tür Değiştirme

TTK'nın 194'üncü maddesinin 1'inci fıkrasına göre ticari bir işletme bir ticaret şirketi ile onun tarafından devir alınmak suretiyle birleşebilecektir. Bu durumda devir alan ticaret şirketinin türüne göre Kanundaki ilgili bahislerdeki hükümlerin kıyas yoluyla tatbik edilmesi gerekmektedir. (Vanlı ve Akın, 2011)

TTK'nın 194'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasında yer alan hüküm uyarınca, bir ticaret şirketi belli koşullarla bir ticari işletmeye dönüştürülebilir. Buna göre, bir ticaret şirketinin bir ticari işletmeye dönüştürülebilmesinin temin edilebilmesi için,

ticaret şirketinin paylarının tamamının ticari işletmeyi işletecek kişi veya kişiler tarafından devir alınması ve ticaret siciline bu kişi veya kişiler adına tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir.

Bir kollektif veya komandit şirketin ticari işletmeye dönüştürülmüş olması durumunda, ticaret şirketinin eski ortakları ile ticari işletmeyi işletecek kişi ve kişiler, kanundaki zamanaşımı süresince, mezkûr ticaret şirketinin borçlarından müteselsilen sorumlu tutulurlar. (Vanlı ve Akın, 2011)

3. VERGİ KANUNLARINA GÖRE ŞİRKETLERİN BİRLEŞMESİ, BÖLÜNMESİ VE HİSSE DEĞİŞİMİ

3.1. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Birleşme, Bölünme Ve Hisse Değişimi

3.1.1. Birleşme

KVK'ya göre birleşme vergiye tabi olan ve olmayan birleşme olarak ikiye ayrılır. Vergiye tabi olan birleşme “birleşme”, vergi doğurmayan birleşme ise “devir” olarak adlandırılmıştır. (Maç, 1996:36.3)

3.1.1.1. Birleşme (Vergiye Tabi Birleşmeler)

Birleşmelerde vergilendirme yöntemi, KVK'nın 18'inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre bir ya da birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme nedeniyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmünde olup birleşmede, tasfiye karı yerine birleşme karı vergiye matrah olur. (Öncel, Kumrulu ve Çağan, 2013:344)

3.1.1.1.1. Birleşme Dönemi

Tasfiye halinde vergilendirme tasfiye dönemi itibariyle yapılır ve tasfiye karı da, tasfiye dönemi sonundaki servet değeri ile tasfiye dönemi başındaki servet değeri arasındaki olumlu farktan oluşmaktadır. Bu nedenle birleşme karı, birleşme dönemi itibariyle tespit edilerek vergilendirilecektir. (Ulusoy, 2004:93)

Birleşme nedeniyle sona eren birleşen kurumların vergilendirilmesinde hesap dönemi yerine tasfiye döneminin esas alınması buna karşılık birleşilen kurumların vergilendirilmesinde ise hesap döneminin esas alınması gerekmektedir. (Tekin ve Kartaloğlu, 2010:756)

Konuyla ilgilenenler arasında birleşme dönemi ve bu dönemin başlangıç ve bitiş tarihleri, üzerinde anlaşılmış konular değildir. Bu konuda iki görüş mevcuttur. (Tarakçı, 2003:140)

Birleşmede Bir Dönemden Değil de Birleşme Anından Bahsedilebileceğini Kabul Eden Görüşe Göre

Birleşmede, tasfiyede olduğu gibi belli tarihler arasındaki devreleri kapsayan dönem veya dönemler bulunmamaktadır. (Özbalcı, 2004:658)

Kurumların belli bir dönemdeki faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları vergiye tabi tutulmaktadır. Bu nedenle faaliyetlerin vergilendirilebilmesi için bu faaliyetlerin başlangıcı ve sonu belirli olan zaman dilimleri arasında değerlendirilmesi zorunludur. Ancak birleşme işlemlerinde gerçek anlamda bir faaliyet kârı ortaya çıkmamaktadır. Birleşmede infisah eden kurumun mevcutlarının başka bir kuruma devrinde yeni biçilen değerler dolayısıyla birleşen kurum bünyesinde kar veya zarar ortaya çıkar, buda birleşme ile tasfiye arasındaki farktır. (Sezgin, 2014:869)

Diğer taraftan, birleşmelerde birden fazla yıl süren tasfiyelerde olduğu gibi bağımsız birleşme dönemlerinin varlığından da söz etmek mümkün değildir. Nitekim birleşme müzakerelerinin yapılması, sözleşmenin hazırlanması, bilançoların hazırlanması genel kurul onayı ve diğer hazırlık işlemleri ve usuli işlemlerden birleşmenin tescil ve ilanına kadar geçen süre bir yıldan fazla olsa da ilgili yıllar itibarıyla bağımsız birleşme dönemlerinden bahsedilemez. (Göktuna, 2013:181)

Birleşme, birleşilen şirketin sermaye artırımına ilişkin kararın tescil ve ilanı tarihinde sonuçlanan bir olay olup bu tarih aynı zamanda birleşmenin başlangıcı tarihidir. Özetle birleşme olayı söz konusu tarih anında başlamakta ve bitmektedir. Dolayısıyla bir birleşme döneminden ziyade birleşme anından bahsetmek daha doğrudur. (Nazalı, 2013:124)

Tasfiye Dönemi Gibi Birleşme Dönemi Bulunduğunu Kabul Eden Görüşe Göre

Vergi hukuku olayların fiili yönüyle ilgilenmektedir. Birleşmede, birleşme sözleşmesinin şirket genel kurullarında onaylanmasından önceki çalışmalar hukuki açıdan tarafları bağlayıcı ve sonuç doğurucu nitelikte değildir. Yapılan bu çalışmaların ürünü olan birleşme sözleşmesi genel kurullarda onaylandıktan sonra tüm prosedür yasal açıdan geçerli olur. Vergi hukuku açısından tespit edilmesi istenilen, TTK açısından taraflar yönünden bağlayıcı veya sonuç doğurucu nitelik kazandığı an değil, bir olayın fiilen başlangıç anıdır. Bu sebeple, birleşmeye esas

alınacak bilançonun çıkarıldığı tarihte birleşmenin başladığını kabul etmek gerekir. (Tarakçı, 2003:141)

Birleşmede, birleşmeye esas alınan bilançonun düzenlendiği tarih birleşme döneminin başlangıç tarihi, birleşilen şirketin sermaye artırımına ilişkin esas mukavele değişikliğinin tescil ve ilan edildiği tarihte birleşmenin bitiş tarihidir. Birleşme başlangıç ve bitiş tarihleri arasındaki dönem birleşme dönemidir. (Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 2014:282)

3.1.1.1.2. Birleşme Karı

Birleşme karının tespitinde, tasfiye karının tespitine ilişkin usul ve esaslar uygulanır. Tasfiye karının belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar 5520 KVK'nın 17'nci maddesinin (4) numaralı fıkrasında düzenlenmiştir. Düzenleme uyarınca tasfiye karı; tasfiye dönemi sonu ile tasfiye dönemi başındaki servet değerleri arasındaki olumlu farktır. (Tekin ve Kartaloğlu, 2010:756)

Birleşme öncesi servet değeri, birleşme nedeniyle infisah eden işletmenin birleşmeden önceki mali bilançosunda belirlenen öz sermayesidir. Birleşme dönemi sonundaki servet değeri de, bilançodaki aktif kıymetlerin birleşme anlaşması ile belirlenen cari değerlerinden, borçların mahsup edilmesinden sonra kalan kısımdır. Birleşme kârı, birleşme nedeniyle infisah eden kurumun birleşme öncesi öz sermaye ile birleşme sonrası öz sermaye arasındaki olumlu farktır. (Ulusoy, 2004:96)

Birleşme döneminde oluşacak kar üç ayrı kaynaktan doğabilir. (Sumer ve Pernstreiner, 2004:33)

- Birleşmenin tamamlandığı tarihe kadar birleşme sebebiyle tüzel kişiliği sona eren kurumun, devam eden ticari ve sınai faaliyetlerden;
- Birleşilen şirketten aktif kıymetlerin içermiş olduğu gizli yedeklerin birleşme sebebi ile realize edilmiş olmasında;
- İktisadi anlamda bir değer olmakla birlikte birleşen şirketin muhasebe kayıtlarında görülmeyen, şerefîyelerin realizasyonundan kaynaklanmaktadır.

Bununla birlikte, münfesi kurumun veya kurumların ortaklarına veya sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya dolaylı olarak verilen değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler gibi kabul edildiğinden, ortaklara veya sahiplere verilen bu değerlerin birleşme kârının

hesaplanması sırasında ayrıca dikkate alınarak birleşme kârına ayrıca ilave edilmesi gerekmektedir. (Barınır, 2012)

Birleşilen kurumdan alınan değerlerin VUK'da yer alan esaslara göre değerlendirileceği belirtildiğinden, söz konusu değerler, VUK hükümlerine göre değerlendirilerek birleşme karına eklenecektir. (Göktuna, 2013:182)

Yeni kurulacak bir şirket bünyesinde birleşmek ile varolan bir şirketin bünyesinde birleşmeyi birbirinden ayıran faktör, birleşme karıdır. Birleşen şirketlerin infisah etmesi ve yeni bir şirket bünyesinde birleşilmesi durumunda, birleşen her şirket için birleşme karı hesaplanmakta ve bu karlar üzerinden vergi ödenmektedir. Var olan bir şirketin bünyesinde birleşilmesi durumunda ise infisah eden şirketin birleşmeden doğan karı hesaplanmakta ancak, birleşilen şirket açısından bir birleşme karı söz konusu olmamaktadır. (Yıldırım ve Kolotoğlu, 2003:248, 249)

3.1.1.1.3. Değişirme Birimi

Birleştiği ya da katıldığı için sona eren şirketlere, yeni kurulan veya devralan şirketin pay senetleri, belirlenen bir ölçü doğrultusunda verilir. "Değişirme birimi" adı verilen bu ölçü o şirketlerin mal varlıklarının değerlerine göre belirlenir. (Tarakçı,2003:122) Malvarlığı kapsamına işletmenin maddi değerinin yanı sıra, onun iç değeri, verim kapasitesi ve gelecek için verdiği ümitleri kapsayan ideal değeri de girer. (Karacan ve Aslanoğlu, 2007) Değişirme biriminin belirlenebilmesi için hem birleşen hem de birleşilen kurumun mal varlığının bilanço değerinden çok farklı olan cari değerinin bilinmesi gereklidir. (Özbalcı, 2004:663) Dikkat edilmesi gereken husus birleşecek kurumlarda aynı bilanço ve değerlendirme esaslarının kabul etmektir. (Yasaman, 1987:46)

Değişirme birimi değerlendirme yöntemlerine göre farklı sonuçlar verir. Değerleme yönteminin seçimine ilişkin Kanun'da herhangi bir belirleme yapılmadığından taraflar karşılıklı anlaşma ile değerlendirme yöntemini seçerler. (Ufuk, 2009) Tarafların karşılıklı görüşmeleri ile belirlenen değerlendirme yöntemine göre tespit edilen değer, vergi uygulaması yönünden de geçerlidir. Diğer taraftan, muvazaa hali veya birleşmenin örtülü kazanç dağıtımının aracı olarak kullanıldığı durumlarda, gerekli değerlendirme ayrıca yapılır. (Özbalcı, 2004:666)

3.1.1.1.4. Birleşme Primi

Birleşilen kurumun, birleşme dolayısı ile aldığı servet karşılığında, birleşen kurum ortaklarına kendi hisse senetlerini verecektir. Bunun içinde çok istisnai haller hariç, birleşilen kurumun sermaye artırımına gitmesi zorunludur. Birleşilen kurumun hisse senetlerinin rayiç değeri ile nominal değerlerinin eşit olması halinde problem yoktur. Ancak çoğu durumda birleşilen kurumun hisse senetleri nominalin üstüne çıkmaktadır. (Özbalcı, 2004:666) Devralan şirketin pay senetlerinin rayiç değerinin senetlerin nominal değerinden fazla olması halinde devir nedeniyle yapılacak sermaye artırımını devralınan varlıktan daha az olacağından, devralan şirket kazanç (birleşme primi) elde etmiş olacaktır. (Başaran Yavaşlar, 2005)

Birleşme primi emisyon primi niteliğindedir. Emisyon primi, şirketin hisse senetlerini, kuruluş veya sermaye artırımını sırasında itibari değerlerinden yüksek bir bedele satması durumunda, pay sahiplerinden tahsil ettiği tutarın hisse senetlerinin itibari değerini aşan kısmıdır. KVK'nın 5/1-ç maddesi ile emisyon primi kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. (Ufuk, 2009)

Birleşmenin yeni kuruluş yoluyla gerçekleştirilmesi halinde yeni kurulan şirketin esas sermayesi devrolan şirketlerin öz sermayesi kadar olacağından, birleşme primi bu tür birleşmelerde doğmayacaktır. (Akay, 1997:105)

3.1.1.1.5. Birleşen Şirketin Birleşilen Şirket Sermaye Payına Sahip Olması

Birleşmeler, çoğunlukla birbiri ile iştirak ilişkisi olan şirketler arasında gerçekleşir. Birleşen şirketin, birleşilen şirketin bir kısım sermaye payına sahip olduğu durumda, birleşme neticesinde, birleşilen şirket kendi hisse senetlerini iktisap etmiş olacağından, birleşilen şirkette bu ölçüde, daha az sermaye artırımını yapılıır. (Özbalcı, 2004:668)

3.1.1.1.6. Birleşilen Şirketin Birleşen Şirket Sermaye Payına Sahip Olması

Birleşilen şirket birleşen şirketin sermaye payına sahipse, birleşme nedeniyle iştirak ilişkisi sona erdiğinde birleşen şirketin, birleşilen şirkete isabet eden serveti birleşilen şirketin ortaklarına intikal etmiş olacağından birleşme nedeniyle yapılacak

sermaye artırımında birleşilen şirket dışındaki ortaklarına ait sermaye payının hesabı ve sermaye artışının buna göre yapılması gerekmektedir. (Tüfekçioğlu, 2002)

3.1.1.1.7. Birleşme Kârının Beyanı Ve Ödenmesi

Birleşme kârının, birleşmenin gerçekleştiği tarihi izleyen 30 gün içinde birleşilen kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine beyan edilmesi gerekmektedir. (Nazalı, 2013:127) Birleşme kârına ilişkin beyannameyi verme ödevi, tasfiyeyi yapmakla yükümlü olan birleşilen kurumun kanuni temsilcilerine aittir. (Göktuna, 2013:186,187)

Vergili birleşmelerde, birleşilen şirketin kendisine ilişkin sermaye kazancı oluşmamasına rağmen, birleşen kurumun bilanço değerlerinin yeniden değerlendirilmesi sonucu realize olan kazançların vergi ödemesi birleşilen kurumca yapılır. (Sumer ve Pernstreiner, 2004:35)

Birleşme kârına ilişkin olarak verilen birleşme beyanamesi üzerine tarh olunan kurumlar vergisi, birleşme beyanamesi verme süresi içinde birleşilen kurum tarafından ödenir. (Kavak, 2009:157)

Birleşen kurumun birleşme tarihine kadar olan kıst dönem karıda birleşme kârı ile birlikte, birleşilen kurum tarafından birleşme tarihinden itibaren 30 gün içinde beyan edilmeli ve aynı sürede ödenmelidir. KVK'ya göre tahakkuk eden ancak henüz vadesi gelmemiş vergilerin ödemesi de aynı süre içinde gerçekleştirilmelidir. (Göktuna, 2013:186)

3.1.1.1.8. Birleşme Halinde Sorumluluk

Birleşme halinde sorumluluk KVK'nın 18'nci Maddesi ile aynı Kanun'un 17'nci Maddesindeki sorumluluğa ilişkin hükümlerine atf yapılarak düzenlenmiştir. Bu hükmeye göre tasfiye memurlarına düşen sorumluluk ve ödevlerin tümü birleşme halinde birleşilen kurum tarafından yerine getirilecektir. (Göktuna, 2013:186)

3.1.1.1.9. Birleşen Kurumun Birleşme Öncesi Döneme İlişkin Olup Birleşmenin Gerçekleştiği Tarihten Sonra Verilmesi Gereken Beyannameleri

Birleşmenin gerçekleşmesinden önceki dönemlerle ilgili olup birleşmenin gerçekleştiği tarihten sonra verilmesi gereken birleşen kurum beyannamelerinin sorumluluğu birleşilen kuruma aittir. Söz konusu beyannamelerin verilmesi, birleşme

kârının beyanından sonraya bırakılmaz. (Canoğlu:1995) Beyannamelerin zamanında verilmemesi halinde cezalardan birleşilen kurum sorumlu olacaktır. (Nazalı, 2013:127)

3.1.1.1.10. Birleşme İşlemlerinin İncelenmesi

KVK'nın 18'nci maddesinde, tasfiye memurlarına düşen sorumluluk ve ödevlerin, birleşme halinde birleşilen kuruma ait olacağı hüküm altına alınmıştır. KVK'nın 17'nci maddesinin sekizinci fıkrasına göre tasfiye memurlar, tasfiye beyannamesinin verilmesi ile beraber işlemlerin vergi kanunları açısından incelenmesini dilekçe ile bağlı oldukları vergi dairesinden isterler. Bu kapsamda KVK'nın 18'nci maddesine yapılan atıf nedeniyle, birleşilen kurum, birleşen kurumun vergi dairesine vereceği bir dilekçe ile birleşme işlemlerinin incelenmesini istemek durumundadır. (Sezgin, 2013:878)

3.1.1.1.11. Birleşme Beyannamesinin Yeminli Mali Müşavire Tasdik Ettirilmesi

3568 sayılı Kanun'a dayanılarak yayınlanan 18 Seri No.lu Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliğine göre birleşme beyannamesi ile ekleri Yeminli Mali Müşavire tasdik ettirilebilecektir. Birleşme beyannamesinin yeminli mali müşavire tasdiki durumunda birleşme işlemleri aksi ihbar ve iddia edilmediği sürece, idarenin denetim elemanları tarafından incelenmiş kabul edilecek ve başka inceleme yapılmayacaktır. Bu durumda tasdik sonrasında birleşen kurumun sorumluluğunun ortadan kalkması gerekir. Ancak herhangi bir sebeple birleşme işlemlerinin sonradan incelenmesine gerek görülür ve inceleme neticesinde tespit edilen matrah farkına dayanan vergi ve ceza istenilmesi gerekirse, bu vergi ve cezalardan Yeminli Mali Müşavir müşterek ve müteselsil sorumluluğu olacaktır. (Barınır, 2012)

3.1.1.1.12. İtirazlı tarhiyatlar için karşılık ayrılması ve tahakkuk etmiş olan vergilerin ödenmesi

İtirazlı tarhiyatlara karşılık ayrılmasından, tahakkuk etmiş vergilerin ödenmesinden ve vergi alacağına bağlı ceza ve zamlardan birleşilen kurum sorumlu olacaktır. (Ufuk, 2009)

Birleşilen kuruma yüklenen bu sorumluk, birleşen kurumun birleşme tarihine kadar tahakkuk etmiş vergi ve kesilmiş cezalarına ilişkindir. (Sezgin, 2013:879) Birleşmenin gerçekleşmesinden önceki dönemlerle ilgili olup birleşmenin gerçekleşmesinden önce yapılması gereken ödevlerin yapılmamasından ortadan kalkan kurumun o dönemdeki kanuni temsilcileri sorumludur. Kanuni temsilciler; tasfiye hükmünde olduğu gibi ödedikleri vergiler için şirketten pay alan ortaklara rücu edebilirler. (Sarılı, 2010:441)

3.1.1.1.13. Birleşme Öncesi Dönemlere İlişkin Yapılacak Tarhiyatların Muhatabı

Birleşme öncesi dönemlere ilişkin birleşme nedeniyle münfesi hale gelen kurumlar adına sonradan yapılması gereken tarhiyat ve kesilecek cezalar için münfesi kurumun muhatap tutulması mümkün değildir. (Sezgin, 2013:390) Bu tarhiyatın, birleşen kurum infisah ederek ticaret sicilinden silindiğinden birleşilen kurum adına yapılması gerekir. Bu tarhiyat her ne kadar infisah eden birleşen kurumun sorumluluğunda olsa da hukuken var olmayan bir kurum adına işlem yapılamayacağından, tüm işlemler birleşilen kurum adına yapılacaktır. (Nazalı, 2013:128)

3.1.1.1.14. Birleşme Halinde Geçici Vergi Uygulaması

Birleşme tarihinde hukuki varlığı sona eren birleşen kurumların birleşme kârına ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin, birleşmenin gerçekleştiği tarihi takip eden 30 gün içinde verilmesi gerektiğinden, hukuki varlığı sona eren birleşen kurumlar, birleşme tarihinin içinde bulunduğu dönemden itibaren geçici vergi beyannamesi vermeyecektir. (Barınır, 2012)

3.1.1.1.15. Birleşen Kurumun Geçmiş Yıl Zararları

KVK'nın 9'uncu maddesinde, birleşmeye ilişkin olarak, KVK'nın 20'inci maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki devirlerde, belirli şartların yerine getirilmesi kaydıyla, birleşilen şirket tarafından, birleşen şirketin zararlarının indirilebileceği hüküm altına alınmış, devir sayılan birleşmeler dışındaki birleşmelerde, herhangi bir zarar mahsubundan bahsedilmemiştir. (Cengi, 2013:128)

KVK'nın 9'uncu maddesi ile zarar mahsubu imkânı yalnızca devir yoluyla vergisiz birleşme işlemlerinde tanındığından, KVK'nın 18'nci Maddesi çerçevesinde yapılan birleşme işlemleri nedeniyle birleşen kurumlara ait geçmiş yıl zararlarının birleşilen kurum tarafından kendi kazancından indirilmesi mümkün değildir. (Tekin ve Kartaloğlu, 2010:761)

3.1.1.1.16. Taşınmaz, Kurucu Senetler, İştirak Hisseleri, Rüşhan Hakları ve İntifa Senetlerinin İktisap Tarihi

KVK'nın 5'inci maddesinde devir yoluyla devir alınan taşınmazlar, kurucu senetler, iştirak hisseleri, ve rüşhan hakları ile intifa senetlerinin satılması sırasında iki yıllık süre hesaplanırken, devir olan kurumda geçen sürelerin de dikkate alınacağı hüküm altına alınmıştır. Maddede yapılan düzenlemeden anlaşılacağı üzere devir sayılmayan birleşmelerde, birleşen kurumdaki, birleşilen kuruma geçen ve istisna kapsamındaki kıymetlerin iktisap tarihi olarak birleşmenin gerçekleştiği dönem kabul edilir. Buna göre istisnadan yararlanılabilmesi için iki yıllık sürenin birleşilen kurumda geçmesi gerekmektedir. (Nazalı, 2013: 128)

3.1.1.1.17. Birleşme Giderleri

Birleşme nedeniyle birleşilen ve birleşen kurumlar bazı giderler yaparlar, bu giderler KVK'nın 8/1'inci maddesi hükmüne istinaden kurum kazancının tespitinde hasıllardan indirilir. (Kavak, 2009,157)

Diğer taraftan birleşilen şirket tarafından katlanılan giderler işlerin devamlı bir suretle genişletilmesi için yapılmakta ve karşılığında maddi bir kıymet iktisap edilmemektedir. Bu nedenle ilk tesis ve taazzuv giderleri niteliğinde olduğundan kurum tarafından aktifleştirilmesi de ihtiyaridir. (Yalçın ve Yücel, 1996:215,216)

3.1.1.2. Devir (Vergisiz Birleşme)

Kurumlar, iktisadi açıdan daha verimli olduğunu düşündükleri veya büyümelerinin neticesi olarak, ya başka kurumlar bünyesine alır ve yahut hukuki statülerini değiştirebilirler. (Aksoy, 2010: 327, 328)

KVK'nın 19'uncu maddesinde bir ve ikinci fıkralarda, devir birleşmenin özel bir türü olarak tanımlanmış ve mükellef kurumlar arasında kayıtlı değerler üzerinden kül halinde devralma suretiyle gerçekleştirilen işlemleri devir olarak kabul etmiştir.

(Doğan ve Yalçın, 2009:354) Kelime anlamı ile devralmayı (katılma) ifade eden “Devir” KVK’da vergiye tabi olmayan birleşmelerin karşılığı olarak kullanılmıştır. (Maç, 1996:36.5)

KVK’nın 20/1’inci maddesinde belirtilen koşullara uyulduğu zaman, birleşmeden doğan karlar hesaplanmaz ve vergilendirilmez, birleşen kurumun yalnızca devir tarihine kadar elde ettiği kazançlar vergiye tabi tutulur. (Akdoğan, 2008:421)

Devir şeklinde gerçekleştirilen vergisiz birleşmelerde, birleşilen kurum, birleşen kurum ya da kurumlardan yeniden değerlemeye tabi tutulmadan aldığı değerleri, ileriki tarihlerde elden çıkartması halinde realize olan kazançların vergisini ödemekle sorumlu olacaktır. (Sumer ve Pernstreiner, 2004:35)

3.1.1.2.1. Devir İçin Aranılan Şartlar

KVK’nın 19 ve 20’ nci maddeleri birleşmenin vergisiz gerçekleşmesi için belirli koşullar öngörmektedir. Bunlardan ilki birleşilen kurum ile birleşme sonucunda varlığı sona eren kurumların yasal ya da iş merkezleri Türkiye’de bulunmalı bir diğer ifadeyle her iki kurumunda tam mükellef kurum olmalıdır. İkincisi birleşilen kurum varlığı sona eren kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerini kül halinde devralmalı ve aynı şekilde bilançosuna geçirmelidir. (Öncel, Kumrulu ve Çağan, 2013:344)

3.1.1.2.1.1. Birleşen ve Birleşilen Kurumun Tam Mükellef Kurum Olması

Birleşmenin, devir olarak kabul edilebilmesi için, her iki kurumun da tam mükellef olmasının bir şart olarak ileri sürülmesi devir olayının niteliğinden kaynaklanmaktadır. Şöyle ki; birleşme kararı, devrolan kurumun bilançosundaki aktif kıymetlerin cari değerleriyle dikkate alınması nedeniyle doğmaktadır. Devir halinde kârın hesaplanmaması, yani aktif kıymetlerin değer artışından oluşan gizli yedeklerin vergiye tabi tutulmaması, bu kârların vergilendirilmesinin birleşilen kurumda realize edileceği tarihte yapılmak üzere ertelendiği anlamına gelmektedir. Vergilendirilmesi ertelenmiş olan bu kârların birleşilen kurum bünyesinde ileride kavranıp vergilendirilebilmesi devralan kurumların tam mükellef kurum olmasını gerektirmektedir. (Tarakçı, 2003:246)

3.1.1.2.1.2. Birleşilen Kurum Tarafından, Münfesih Kurumun Devir Tarihindeki Bilanço Değerlerinin Kül Halinde Devir Alınması

Birleşmeyi devir sayılabilmek için ikinci koşul, birleşilen kurum tarafından, birleşen kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerinin, bir bütün halinde devralınarak, aynen bilançosuna geçirilmesidir.

Bu durumda külli halefiyet söz konusu olup tüzel kişiliği sona eren şirketin ya da şirketlerin doğmuş ya da doğacak bütün borçlarından birleşilen şirket sorumlu olacaktır. (Öncel, Kumrulu ve Çağan, 2013:344)

Devirde bir çeşit vergi ertelenmesi yapılmaktadır. Burada devlet aslında vergi alacağından vazgeçmemekte sadece bu vergiyi, değer artışının devralan kurum bünyesinde gerçekleştiği tarihte yapılmak üzere ertelemektedir. Bunun bir gereği olarak da devrolan kuruma ait bilanço değerlerinin yeni bir değerlemeye tabi tutulmadan olduğu gibi birleşilen kuruma geçmesi gerekmektedir. (Vural, 2014:46)

3.1.1.2.2. Vergilendirilmemek İçin Aranılan Şartlar

Devir nedeniyle karın hesaplanmaması, vergiye tabi tutulmaması için yukarıdaki yer alan şartlara ilaveten aşağıdaki şartlarda öngörülmüştür.

3.1.1.2.2.1. Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Verilmesi

KVK'nın 19'uncu maddesi uyarınca gerçekleşecek birleşmeler vergilendirilmemekle birlikte, devir öncesi kıst dönem kazancının genel hükümler çerçevesinde vergilendirilmesi gerekmektedir. Öncelikle, devir işlemiyle ilgili olarak kıst döneme ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi verilecektir. Ayrıca, devrin gerçekleştiği tarih itibarıyla henüz kanuni süresi dolmamış, geçmiş normal dönem beyannamelerinin de verilmesi gerekmektedir. Devre ilişkin şirket yetkili kurullarının kararının Ticaret Sicilinde tescil edildiği tarih, devir tarihi olduğundan devre ilişkin şekli ödevlerin başlangıç tarihi olarak ta bu tarih kabul edilecektir. (Göktuna, 2013:204)

Devre ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi, birleşmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde münfesih kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine verilecektir. Beyannamenin, birleşilen kurumla, sona eren kurum tarafından devir tarihi itibari ile hazırlanması ve müştereken imzalanması

gerekmektedir. Devir işlemi hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılırsa, sona eren kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlanacak kurumlar vergisi beyannamesi de devre ilişkin kurumlar beyannamesi ile birlikte verilecektir. Söz konusu beyannamelerin de birleşen kurum ve sona eren kurum tarafından müştereken imzalanarak sona eren kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilmesi gerekmektedir. (1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Tebliği)

3.1.1.2.2.2. Taahhütname

Devralan kurum; devrolan kurumun tahakkuk eden ve edecek olan vergi borçlarını ödeyeceğini ve diğer ödevlerini yerine getireceğini devir olan kurumun vergi dairesine devir sebebiyle verilecek kurumlar vergisi beyannamesinin ekinde vereceği bir taahhütname ile taahhüt etmesi gerekmektedir. Mahalli en büyük mal memurluğu tarafından istenmesi halinde devralan kurum bu borçlar için teminat göstermek zorundadır. (Şenyüz, Gerçek ve Yüce, 2008:364)

3.1.1.2.3. Şartlara Uyulmaması Halinde Durum

KVK'nın 20'nci maddesinde yer alan şartlar devir halinde vergileme yapmanın şekli şartlarıdır. Şekli şartlara uyulmadığı zaman, vergisiz birleşme imkânı ortadan kalkar ve birleşmeden doğan kazanç, bir diğer ifadeyle devir alınan kurumda birleşme tarihine kadar doğmuş olan değer fazlaları vergiye tabi tutulur. Birleşme kazancı zamanında tespit ve beyan edilmemiş olacağından re'sen takdir edilerek münfesihi kurum adına re'sen tarhiyat yapılır. Tarhiyata muhatap devir alan kurum olur. (Özbalcı, 2004:720,721)

3.1.1.2.4. Tahakkuk Eden Vergilerin Ödenmesi

KVK'nın ödeme sürelerini düzenleyen 21'inci maddesinin 3'üncü fıkrası göre KVK'nın 20'nci maddesinin birinci fıkrasına göre gerçekleştirilmiş olan devirlerde;

Hesap dönemi başından devrin gerçekleştiği tarih arasındaki kıst döneme ilişkin, devrolan kurum adına tahakkuk eden vergilerin, devralan kurumun devrin gerçekleştiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna, kadar devralan kurumca ödenmesi gerekmektedir. (Erdem, 2012b:147)

Devir işleminin hesap döneminin sona erdiği aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde gerçekleştirilmesi halinde, birleşen kurum ile birleşilen kurumun devir tarihi itibarıyla hazırlanan ve müştereken imzalanan kıst dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi üzerinden tahakkuk ettirilen kurumlar vergisi ile birleşen kurumun önceki hesap dönemine ilişkin hazırlanan ve müştereken imzalanan kurumlar vergisi beyannamesi üzerinden tahakkuk ettirilen kurumlar vergisi, beyanname verme süresi içinde birleşilen kurum tarafından ödenir. (Kavak, 2009:180)

3.1.1.2.5. Devir Tarihi

TTK'nın 148'inci maddesinde *“birleşme için ilgili şirketlerin mukavelelerin değişmesi hakkındaki usul ve şartlar dairesinde ayrı ayrı karar vermeleri ve bu kararların tescil ve ilan olunması gerekir.”* hükmü yer almaktadır. Bu durumda devir işleminin hüküm ifade edebilmesi için TTK'nın 148'inci maddesine göre devri sağlayan mukavele değişikliğinin tescil ve ilan edilmesi şarttır. (Demir, 2013:815)

Devir tarihi, Ticaret Sicilinde devre ilişkin şirket yetkili kurul kararının tescil edildiği tarihtir.

Devir işlemi sırasında devir olan ve devir alan kurumların genel kurul kararlarının ticaret sicilinde farklı tarihlerde tescil edilmesi durumunda devir olan kurum genel kurul kararının ticaret siciline tescil edildiği tarihin devir tarihi olarak alınması hem hukuken hem de ekonomik gerçekliğe daha uygundur. Devir olan şirket, genel kurul kararının ticaret sicilinde tescil edilmesi ile birlikte hukuken ortadan kalkmakta, bir anlamda hukuki kişiliğini kaybetmekte ve yok olmaktadır. Devir olan şirket bu tarih itibarıyla hukuk alanında bulunmamaktadır. (Nazal, 2013:131,132)

3.1.1.2.6. Alınan Hisselerin Durumu

Devir işlemine konu olan varlıkların kayıtlı değerleri ile devredilmesi, devrolan şirketin ortaklarına varlıkların kayıtlı değeri kadar hisse verilmesini gerektirmemektedir. Yapılan işlemin KVK uyarınca devir olarak kabul edilebilmesi için devir karşılığında iktisap edilen hisselerin, varlıklarını devreden şirket ortaklarına, devreden şirketteki hisselerine isabet eden servet değeriyle orantılı olarak dağıtılması gerekmektedir. (Sezgin, 2014:896)

3.1.1.2.7. Devir Sonucu Elde Edilen Hisselerin İktisap Tarihi

Devir işleminin KVK'nın 19'uncu maddesi kapsamında gerçekleştirilmesi halinde, devrolan şirketin ortaklarına verilen hisselerin iktisap tarihi olarak bu yeni hisselerin verilmesine neden olan devir nedeniyle infisah eden şirketin hisselerinin iktisap edildiği tarihin esas alınması gerekmektedir. (Özelge, 2011a)

3.1.1.2.8. Devir Halinde Geçici Vergi Uygulaması

KVK'nın 19'uncu maddesi kapsamında gerçekleştirilen devirlerde, geçici vergiye ilişkin beyannamenin verilme süresi öncesinde devir işlemleri sebebiyle aynı dönemle ilgili olarak kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi durumunda, bu döneme ilişkin geçici vergi beyannamesi verilmez. (Erdem, 2012b:146)

Devir olan kurum tarafından, devir tarihine kadar ödenmiş olan geçici vergi, vergilendirilmesi gereken devirden önceki kazanç üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilir. Mahsubu yapılamayan geçici vergi tutarının kalması durumunda, kalan tutarı birleşilen kurum kurumlar vergisinden mahsup eder. (Şahin, 2009)

3.1.1.2.9. İştirak İlişkisi Bulunan Kurumlarda Devir Sonucu Oluşacak Sermeye Tutarı

Bir kurum, kendisinde iştiraki olan yada iştirak ettiği bir kurumu kül halinde devralması sebebiyle kurumun bünyesinde gerçekleştireceği sermaye artışı söz konusu iştirak paylarına isabet eden tutardan daha az olsa da KVK'nın 19' uncu maddesinde birinci fıkrada belirtilen şartların ihlal edildiği anlamına gelmeyecektir. Zira bu işlem nedeniyle ortakların şahsi durumlarında bir değişiklik meydana gelmediği gibi ortaklar arasında da bir servet transferi de olmamaktadır. (Nazalı, 2013:141)

İştirakler hesabındaki değer, iştirak hisselerinin itibari değerine eşit olmaması durumunda aradaki menfi veya müspet fark, kurumun vergiye tabi kazancının tespiti ile ilişkilendirilmeden geçici hesaplarda izlenebilir ve geçici hesaplar vergiye tabi kurum kazancının tespiti ile ilişkilendirilmeden kurum kayıtlarında sona erdirilebilir. (1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Tebliği)

3.1.1.2.10. Taşınmaz, Kurucu Senetler, İştirak Hisseleri, Rüçhan Hakları Ve İntifa Senetlerinin Satışından Doğan Kazanç İstisnası

KVK'nın 19 ve 20'nci maddelerine göre gerçekleştirilmiş devirlerde, devir olan kurumdan, devir alınan taşınmazlar, kurucu senetler, iştirak hisseleri, rüçhan hakları ve intifa senetlerinin iktisap tarihi olarak devir alınan kurumdaki iktisap tarihinin esas alınmalıdır. Bu durumda söz konusu kıymetlerin elde tutulma süresi hesaplanırken, devralan kurum ve devreden kurum bilançolarındaki toplam süre dikkate alınır. (Beyanname Düzenleme Kılavuzu, 2014:285)

3.1.1.2.11. Devir Halinde Zarar Mahsubu

KVK'nın 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca devir hallerinde varlıkları devralan kurumlara devir yoluyla infisah eden kurumların zararlarını belirli şartlar altında mahsup imkânı tanınmıştır. Zarar mahsubunu yapılabilmesi için gereken şartlar aşağıda açıklanmıştır.

3.1.1.2.11.1. Devrolunan Kurumun Öz Sermayesinin Pozitif Olması

Devir halinde, devralan kurum tarafından devralınan kurumun devir tarihindeki öz sermayesi tutarındaki zararı mahsup edilebilecektir. (Akyol, 2009:24) Maddede yer alan özsermaye kavramından kasıt, Vergi Usul Kanunu'nun 192'inci maddesinde tanımlanan özsermaye olup bu maddeye göre özsermaye, aktif toplamı ile borçlar arasındaki farktır. (Özdemir, 2014:136)

Öz sermayesi sıfır veya negatif olan bir kurumun devralınması halinde bu kurumun zararlarının mahsubu mümkün değildir. (1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Tebliği)

3.1.1.2.11.2. Devralınan Kurumun Son 5 Yıla İlişkin Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Kanuni Süresinde Verilmiş Olması

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile devralan ve devrolan kurumların son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanuni süresinde verilmiş olması, devir halinde zarar mahsubu yapılabilmesine şart olarak getirilmiştir.

Bu nedenle, kurumlar vergisi beyannamesinin pişmanlık hükümlerine göre kanuni süresi geçtikten sonra verilmiş olması halinde zarar mahsubu imkanını ortadan kalkmaktadır. (Kocaer, 2013:245)

3.1.1.2.11.3. Devralan Kurumun Aynı Faaliyete 5 Yıl Süreyle Devam Etmesi

Devirlerde “Aynı faaliyete devam” şartının getiriliş amacı, ekonomiye kazandırılması mümkün olmayan kurumların vergiden kaçınma amacına yönelik olarak bölünme ya da devir suretiyle devralınması veya devralınan kurumların faaliyetinin sona erdirilmesi veya 5 yıllık süre içinde arızı hale getirilerek kısmen durdurulması gibi ekonomik olmayan nedenlerle devir işlemi yapılmasını engellemektir. (1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Tebliği)

Burada devam edilmesi gereken aynı faaliyetten kasıt, devir olan kurumun faaliyeti olup devralan kurumun kendi faaliyetini bırakması/değiştirmesi önem arz etmemektedir. (Yakışıklı, 2010:28)

3.1.1.2.12. Mahsup Şartlarının İhlal Edilmesi

Yukarıda sayılan şartların ihlal edilmesi durumunda zarar mahsubu olanağı ortadan kalkacağından, mahsup edilen zararlara ilişkin gerekli düzeltme işlemleri yapılır ve zarar mahsubundan dolayı süresinde tahakkuk ettirilmemiş olan vergiler için vergi ziyai doğmuş sayılır. (Yalçın, 2010:783)

3.1.1.2.13. Devir Halinde Zarar Mahsubunun Sırası

Devir işleminin temel prensibi, vergisel açıdan devrolan kurumda başlanılan işlemlerin ve sürelerin devralan kurum bünyesinde devam ettirilmesine dayanmaktadır. (Nazalı, 2013:154)

KVK'nın 9'uncu maddesi uyarınca, zarar mahsubunun yapılabilmesi beş yıllık bir süre sınırlandırılmıştır. Geçmiş yıl zararlarının en eski yıldan başlayarak mahsuba konu edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla devralınan zararlar da doğdukları hesap dönemini izleyen beşinci hesap döneminin sonuna kadar mahsup edilmeli, bu süre, devir tarihini izleyen yıldan itibaren yeniden başlamamalıdır. (Yakışıklı, 2010:31)

3.1.1.2.14. Devir Giderleri

KVK'nın 8/1-c maddesi ile kurumların devir giderlerini hasılatтан indirilebilecekleri hüküm altına alınmıştır. Bentte belirtilen giderler, devrolan

kurumun yapmış olduğu devir giderlerdir. Bu giderlerin devir (birleşme) kararının tespitinde dikkate alınmaması gerekmektedir. (Sezgin, 2014:901)

Devralan kurumun, devir nedeniyle yaptığı giderler, faaliyetin devamlı suretle genişletilmesine ilişkindir. Giderlerin faaliyetin devamlı bir suretle genişletilmesi için yapılması karşılığında maddi bir kıymet iktisap ediliyorsa bu giderler maliyet unsurudur. Devir giderlerinin, genel ilke olarak ilk tesis ve taazzu gideri sayılması gerekmektedir. İstisnai olarak devir alınan belli bir kıymetle doğrudan ilgili olup maliyet gideri niteliğinde olan giderlerin, ilgili kıymetin maliyetine eklenebilmesi mümkün olabilir. Bu durumda, devir alınan kıymetin devir alan kurum bilançosunda, devir alınan kurum bilançosunda olduğundan farklı olması, devir şartların ihlal edildiği anlamına gelmez. (Özbalcı, 2004:709,710)

3.1.1.2.15. Serbest Bölgelerde Devir Uygulaması

Serbest bölgede faaliyet gösteren bir şirketin, devrinin TTK ve KVK hükümlerine uygun yapılması ve devrolan kurum adına düzenlenmiş olan faaliyet ruhsatının, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından devralan kurum adına yenilenmesi ve yenileme işlemi sonrası da devralan şirketin bölgede faaliyet gösteriyor olması halinde, devralan şirket 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun geçici 3. maddesi hükmünden yararlanabilecektir. İşlemin yalnızca faaliyet ruhsatının devri veya satın alınması şeklinde gerçekleşmesi durumunda, 3218 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesi ile öngörülen istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir. (Şahin, 2009)

3.1.1.3. Birleşme İle İlgili Diğer Hususlar

3.1.1.3.1. Birleşen Şirketin Gayrimenkullerinin Birleşilen Şirkete İntikali

Birleşilen şirketin malik sıfatıyla sermaye karşılığı olarak konulan taşınmazlar üzerinde tasarrufta bulunabilmesi için tapuda birleşilen kurum adına tescilinin yapılması gerekmektedir. Tescil işlemi yapılmazsa mülkiyeti geçmemiş kabul edilir. (Beyanname Düzenleme Kılavuzu, 2014:286, 287)

3.1.1.3.2. Birleşen Şirketin İş Ve Kredi Sözleşmeleri

Birleşme halinde devroluna şirketin bütün aktif ve pasifi, dolayısıyla da tüm hak ve borçları hiçbir işleme gerek kalmaksızın devralan şirkete geçmektedir. Bu

sözleşmelere ilişkin herhangi bir değişiklik yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak, birleşme işleminin gerçekleşmesinden sonra bu durumun birleşilen şirket yetkilileri tarafından, sözleşmenin diğer tarafına bildirilmesi gerekmektedir. (Beyanname Düzenleme Kılavuzu, 2014:287)

3.1.1.3.3. Birleşen Şirketin Ruhsatları ve İmtiyaz Hakları

Birleşen şirketin sahip olduğu lisans, patent, yatırım teşvik belgesi, diğer teşvikler, maden arama ruhsatı, inşaat ruhsatı vb. külli halefiyet yoluyla birleşilen şirkete geçmektedir. Bu durumda, gerekli belge ve bilgiler ilgili makamlara verilerek vize alınması gerekmektedir. (Beyanname Düzenleme Kılavuzu, 2014:287)

3.1.1.4. Şirketlerin Tür Değişikliği

Şirketlerin tür değiştirmesi, KVK'nın 19'uncu maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre aynı maddenin birinci fıkrasında belirtilen devir şartlarına uygun olarak gerçekleşen nevi değiştirmelerin devir hükmünde olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla, vergisiz birleşme olarak da ifade edilen devirin şartlarına uygun şekilde yapılan tür değişiklikleri devir olarak değerlendirilecektir. (Vural, 2014:48)

3.1.2. Bölünme

Bölünme, şirketlerin ağır işleyen hantal yapılarından kurtulmak, değişen ekonomik ve teknolojik koşullara ayak uydurabilmek, aynı şirketler topluluğu içinde uzmanlaşmaya gitmek, iş bölümünü geliştirmek, birbirinin farklı süreçler olan üretim, dağıtım ve pazarlama birimlerini ayrı birimler olarak örgütlemek, vergi kolaylıkları ya da indirimlerinden yararlanmak için başvurdukları bir yöntemdir. (Sarıkaya, 2005)

KVK, şirketlerin vergisiz sona ermesine ilişkin ikinci bir yol olarak “bölünme ve hisse değişimi”ni hükme bağlamıştır. Bu düzenleme yapılarak bir yandan şirketlerin yeniden yapılanmasına olanak tanımak, diğer taraftan da Avrupa Birliği mevzuatına uyum sağlamak amaçlanmıştır. KVK'nın 19'uncu maddesinin 3'üncü fıkrasının “a” bendinde tam bölünme, “b” bendinde kısmi bölünme, “c” bendinde ise hisse değişimine ilişkin hüküm yer almaktadır. (Öncel, Kumrulu ve Çağan, 2013:345)

Bölünme; 2001 yılında, mülga 5422 sayılı KVK'da değişiklik yapan 4684 sayılı Kanun ile vergi mevzuatımıza girmiştir. Yapılan bu düzenlemeye ilişkin Kanun gerekçesinde, zamanında doğru ve yerinde verilmiş kararlarla kurulan şirketlerin zaman içinde verimliliklerini kaybetmeleri ve optimum ölçeklerden uzaklaşarak verimsiz bir yapıya dönüşmesi, zaman içinde ortaklık kuran kişiler ve grupların müşterek olarak yürüttükleri faaliyetlerin gereklilikleri ve yeterlilikleri konusunda ortaklar ve gruplar arasında görüş ve anlayış farklılıklarının ortaya çıkması, mevzuattaki yetersizliklerin şirketlerin yeniden yapılanmasını zorlaştırması gibi hususlar dikkate alınarak ekonominin bir bütün olarak etkinlik ve verimlilik artışı ve rekabet avantajı sağlayabilmesi için şirketlerin vergisiz bölünerek yeniden yapılanmasına imkân sağlayacak düzenlemelere gidilmesi bir zorunluluk haline geldiği açıklamasına yer verilmiştir. Bölünmeye ilişkin 5422 sayılı eski Kanun'da yer alan hükümler, hemen hemen aynı şekilde 5520 sayılı yeni KVK'nın 19 ve 20'nci maddelerinde yer almıştır. (Şeker, 2011)

Devir işlemlerinde olduğu gibi bölünmenin de vergisiz yapılabilmesine imkân sağlanarak, işletmelerin daha etkin ve verimli çalışmalarını sağlayabilecek bölünme işlemlerini gerçekleştirmeleri mümkün kılınmıştır. Bölünmeye ilişkin getirilen bu hükümler ile aynı şirket bünyesinde yürütülen birden çok hizmet veya üretim faaliyetinin ayrıştırılarak, işletmelerin yeni oluşturulacak üretim ve hizmet işletmelerinin belli alanlarda yoğunlaşarak uzmanlaşmasını sağlayarak verimli ve karlı kuruluşlar haline getirilebilmesini amaçlanmıştır. (Özmen, 2007:605, 606)

Bölünme müessesinin günümüzde ciddi bir hareketlilik göstermesi ve buna ilişkin hükümlerin açık ve net düzenlenmesine neden olmuştur. Bölünmeye ilişkin madde metninde bölünme tam bölünme ve kısmi bölünme olarak iki şekilde düzenlenmiştir. Bu iki bölünme türü arasındaki temel fark, bölünen şirketin faaliyetine devam edip etmeyeceği noktasındadır. Tam bölünme şeklinde bölünen şirket, infisah edip tüzel kişiliği sona ererken, kısmi bölünme şeklinde bölünen şirketin tüzel kişiliği devam etmektedir. Bu nedenle tam bölünmeye, "infisahla sonuçlanan bölünme", kısmi bölünmeye de "infisahla sonuçlanmayan bölünme" denilebilir. (Doğrusöz, 2001)

3.1.2.1. Tam Bölünme

KVK'nın 19'ncu maddesinin üçüncü fıkrasının "a" bendine göre, Tam mükellef bir sermaye şirketinin tasfiyesiz olarak infisah etmek suretiyle bütün mal varlığını, alacaklarını ve borçlarını kayıtlı değerleri üzerinden mevcut veya yeni kurulacak iki veya daha fazla tam mükellef sermaye şirketine devretmesi ve karşılığında devredilen sermaye şirketinin ortaklarına devralan sermaye şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilmesi, bu Kanunun uygulanmasında tam bölünme hükmündedir. Devredilen şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibarî değerinin % 10'u kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi, işlemin bölünme sayılmasına engel değildir.

Bu tanım içerisinde temel olarak iki hususa vurgu yapılmaktadır. Birincisi tam mükellef bir sermaye şirketinin tasfiyesiz olarak infisah etmesi, ikincisi ise bütün mal varlığı, alacak ve borçların kayıtlı değerleri üzerinden iki veya daha fazla sermaye şirketine devredilmesidir. Teoride "Tasfiyesiz İnfisah" ve "Külli Halefiyet" ilkeleri olarak adlandırılan bu iki kavram, şirketler hukukunda birleşme işlemlerinde olduğu gibi tam bölünmede de birbirini tamamlayan iki ilkedir. Tasfiyesiz infisah ve külli halefiyet halleri, belirli bir ekonomik amaca ayrılmış malvarlıklarını ya da belirli bir ekonomik işlevi yerine getiren işletmelerin ekonomik bütünlüklerini korumalarına ve gerektiğinde hukuki bir bütünlük içinde el veya biçim değiştirmelerine imkân sağlayan hukuki kolaylıklardır. (Nazalı, 2008)

Tam bölünmede, bölünme sonucu elde edilen kazançlar, kurumlar vergisine tabi değildir. Diğer taraftan, bölünme tarihine kadar olan kurum kazancı kurumlar vergisine tabi olacaktır. Bu bölünme türünde, bölünen şirket münfesih hale geldiğinden, bölünme tarihi itibarıyla kazanç hesaplanarak beyan edilmesi gerekmektedir. (Kaplan, 2012:155)

3.1.2.1.1. Değişirme Biriminin Tespiti

Bölünen şirketin bilanço değerleri ile birlikte bilanço hesapları aynen devralan şirketlere geçecektir. Nominal sermaye artırımına buna göre yapılacak, ancak sermaye bölüşümü, payların cari değerine göre yapılacaktır. (Kavak, 2009:730)

Tam bölünme nedeniyle sona eren şirketin bilançosunda yer alan iktisadi değerleri nominal sermaye tutarına bölünecek, aynı işlem devralan sermaye şirketleri içinde yapılacak ve bu şekilde bölünen ve devralan şirketlerin cari hisse değerleri

bulunacaktır. Devralan her bir şirket için tespit edilen cari hisse değeri, bölünen şirket için tespit edilen cari hisse değerine bölünerek devralan her bir şirket için değişim oranı (değiştirme birimi) tespit edilecektir. (Sezgin, 2014:917)

3.1.2.1.2. Tam Bölünmenin Esasa İlişkin Şartları

KVK'ya göre yapılan bölünme işleminin tam bölünme sayılabilmesi için; (Akdoğan, 2008:419)

- i- Bölünen kurum ve devralacak kurumlar, tam mükellef kurum olmalı,
- ii- Bölünecek kurum ve devralacak kurumlar, sermaye şirketi niteliğinde olmalı,
- iii- Bölünen kurum tasfiyesiz olarak infisah etmeli,
- iv- Bölünen şirketin bütün mal varlıkları, alacaklar ve borçları kayıtlı değerleri üzerinden devredilmeli,
- v- Devir yeni kurulacak veya mevcut iki veya daha fazla tam mükellef sermaye şirketine yapılmalı,
- vi) Bütün mal varlığının, alacakların ve borçların belirtilen şekilde devri karşılığında; bölünen sermaye şirketin ortaklarına, devralan sermaye şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilmesi gerekmektedir.

Devredilen şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibari değerinin %10' u kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi, işlemin tam bölünme sayılmasına engel değildir.

3.1.2.1.2.1. Bölünecek Kurum Ve Devralacak Kurumların Tam Mükellef Kurum Olması

Bölünme, bir vergi istisnası değil vergi erteleme müessesesi olduğundan bölünme anında olmasa da daha sonra vergi alınacaktır. Devralan tam mükellef sermaye şirketlerinin mukayyet değerleriyle devralmış oldukları kıymetleri elden çıkardıkları anda gizli yedekler açığa çıkacağından, yalnızca Türkiye'de elde ettikleri gelirler nedeniyle vergiye tabi tutulan dar mükellef sermaye şirketleri açısından bu gizli yedeklerin açığa çıkmama ihtimali nedeniyle devralan kurumların tam mükellef olması gerekmektedir. Bölünen kurumun tam mükellef olması ise, bölünme tarihine kadar oluşacak kazancın vergilendirilebilmesi açısından gereklidir. (Nazalı, 2013:162)

3.1.2.1.2.2. Bölünecek Kurum Ve Devralacak Kurumların Sermaye Şirketi Niteliğinde Olması

5520 sayılı KVK 'nın 19'uncu maddesinin anılan (3/a) bendinde bölünen kurumun ve bölünen kurumun bütün malvarlığı, alacak ve borçların, kayıtlı değerleri üzerinden devralacak kurumların sermaye şirketi olması gerektiği hüküm altına alındığından, tam bölünme işlemine anonim, eshamlı komandit ve limited şirket mahiyetinde kurumlar taraf olabileceklerdir. (Tekin ve Kartaloğlu, 2010:783)

3.1.2.1.2.3. Tasfiyesiz Olarak İnfisah

Tam bölünmede tüm mal varlığı kayıtlı değerleri üzerinden devralan şirketlere devredilecek olan bölünen şirket tasfiyesiz olarak sona erer. Böylece sona eren şirkete ait mal varlığı unsurları en az iki şirket bünyesine intikal eder. (Kocaer, 2013:188)

3.1.2.1.2.4. Bütün Mal Varlıklarının, Alacakların Ve Borçların Kayıtlı Değerleri Üzerinden Devri

Bölünen şirketin varlıklarının, kayıtlı değerleri üzerinden devralan şirketlere aktarılması gerekmektedir. VUK' un 265' inci maddesinde bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında yer alan hesap değeri kayıtlı değer olarak tanımlamıştır. Devralan şirket tarafından bu varlıklar kayıtlı değerleri ile kendi kayıtlarına intikal ettirilecek, bu şekilde bölünmeyle gerçekte bir vergi erteleme yapılmış olacaktır. Bu varlıklar ileride devralan şirket tarafından elden çıkarıldığında kayıtlı bedel ile satış bedeli arasındaki fark kurumun kazancına dâhil edilir. (Doğan ve Yalçın, 2009:358)

3.1.2.1.2.5. Yeni Kurulacak Veya Mevcut İki Veya Daha Fazla Tam Mükellef Sermaye Şirketi Olması

Bölünen şirketin varlıklarını devralacak şirket sayısının en az iki olması gerekir. Çünkü bir şirketin, tek bir şirket tarafından devralınması halinde bölünme değil, devir yolu ile birleşme hükümlerine tabi olması gerekecektir. (Şahin, 2001:15) Devralan şirketlerin tamamı var olan şirket olabileceği gibi tamamı yeni

kurulmuş şirket olabilir. Aynı şekilde devralan şirketlerden bazıları var olan bazıları yeni kurulmuş şirket olabilir.(Sezgin, 2014:783)

3.1.2.1.2.6. Ortaklarına, Devralan Sermaye Şirketinin Sermayesini Temsil Eden İştirak Hisseleri Verilmesi

Tam bölünen sermaye şirketinin ortaklarına, devredilen malvarlığı karşılığında devralan sermaye şirketlerinin sermayesini temsil eden iştirak hisselerinin verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, tam bölünme işlemi birleşme ve devir işleminin aksine nakit ve nakitle ölçülebilen diğer kıymetler karşılığında yapılması mümkün olmayıp sadece devralan şirketin hisseleri karşılığında yapılabilmektedir. Devralan şirketten alınan payların bölünen şirketin ortakları arasında, bölünen şirketteki sermaye payları oranlarının korunduğu (simetrik) bölünme veya sermaye payları oranlarının korunmadığı (asimetrik) bölünme şeklinde paylaşılması pay değerinin korunması koşuluyla mümkündür. (Kocaer, 2013:190)

3.1.2.1.2.7. Tam Bölünmede %10'luk Nakit Ödeme Sınırı

Sermaye artırımını, alınan kıymetlerin itibari değerine (nakit ödeme hariç) eşit olacaktır. Devreden şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibari değerinin %10' u kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesi işlemin bölünme sayılmasına engel teşkil etmez. Getirilen bu düzenlemeyle hesapların kapatılması amacıyla yapılan küçük tutarlardaki nakit ödemelerin, işlemin bölünme sayılmasını engellememesini sağlamaktır. (1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Tebliği)

Bundan her bölünme işleminde mutlak suretle denkleştirme tazminatının verileceği anlamı çıkmamaktadır. Çünkü denkleştirme tazminatı ile ilgili unutulmaması gereken en önemli husus, denkleştirme tazminatının istisnai durumlarda ödeneceğidir. Bölünme işleminde asıl olan bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde pay sahipliği haklarının devam etmesi gerektiğidir. Bu nedenle, denkleştirme tazminatının, bölünme müessesesindeki pay sahipliğinin devam ilkesine uyulması esassından hareketle, şirket hesaplarının kapatılması veya hesaplardaki küçük farklılıkların kaldırılması amacıyla sınırlı olarak ödenmesi gerekmektedir. (Çoştan , 2004:81)

3.1.2.1.3. Tam Bölünmenin Şekle İlişkin Şartları

3.1.2.1.3.1. Bölünme Beyannamesinin Verilmesi

Tam bölünmede şirket yetkili kurulunun bölünmeye ilişkin kararının Ticaret Siciline tescil edildiği tarih bölünme tarihidir.

Bölünmeye ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi, bölünmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarih (bölünme tarihi) itibariyle mal varlıklarını devralan kurumlar ile bölünen kurum tarafından hazırlanacak ve müştereken imzalanarak bölünmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bölünen kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilecektir. (Göktuna, 2013:220)

Bölünen kurumun bölünme tarihine kadar olan kazancının vergilendirilebilmesi için bölünme tarihine kadar hesaplanan kazancının bu beyannameye dahil edilmesi ve vergilendirilmesi gerekmektedir. Bu tarihten sonraki işlemlerden doğan kazanç, devralan kurumlara ait olacaktır.

Bölünme işlemi, hesap döneminin kapandığı aydan kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar geçen süre içerisinde gerçekleşirse, bölünen kurumun önceki hesap dönemine ilişkin olarak hazırlanacak kurumlar vergisi beyannamesi bölünen kurum ve bu kurumun varlıklarını devralan kurumlar tarafından müştereken imzalanarak bölünen kurumun bağlı bulunduğu vergi dairesine bölünmeye ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi ile birlikte verilir. (1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Tebliği)

3.1.2.1.3.2. Taahhütname

Bölünen kurumun bölünme tarihine kadar tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarından, bölünen kurumun varlıklarını devralan kurumlar, müteselsilen sorumlu olacaklarını ve diğer ödevlerini yerine getireceklerini bölünme beyannamesine ekleyecekleri bir taahhütname ile gerçekleştireceklerdir. (Şahin, 2001:16)

3.1.2.1.4. Tam Bölünme İşlemlerinde Verginin Ödenmesi

KVK'nın 19 ve 20' nci maddelerine göre gerçekleşen tam bölünmelerde, bölünen kurum adına hesap dönemi başı ile bölünmenin gerçekleştiği tarih arasındaki kısıt döneme ilişkin tahakkuk eden vergilerin, birleşilen kurumun bölünmenin

gerçekleştiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar devralan kurumlar tarafından ödenmesi gerekmektedir.

Öte yandan, bölünmenin hesap döneminin kapandığı ay ile kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ay sonuna kadar geçen süre içerisinde yapılması durumunda, bölünen kurumun önceki hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesiyle, bölünmeye ilişkin beyanname, bölünmenin gerçekleşmiş olduğu tarihi takip eden otuz gün içinde verilmeli ve önceki hesap dönemine ilişkin tahakkuk etmiş olan vergiler de bu süre içinde ödenmelidir. Kıst döneme ilişkin tahakkuk eden vergiler ise birleşilen kurumun bölünmenin gerçekleştiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ay sonuna kadar ödenmelidir. (1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Tebliği)

3.1.2.1.5. Tam Bölünmede Sermaye Artırımı İhtiyacı

KVK'da tam bölünme işleminde bölünen sermaye şirketinin ortaklarına bölen sermaye şirketlerinin iştirak hisselerinin verileceği belirtilmekle birlikte, verilecek iştirak hisselerinin kaynağına ilişkin bir belirleme yapılmamıştır. (Elele, 2007) Bölünmede, bölünen şirket sona erdiğinden bölünen şirket açısından sermaye azaltımı yapılması gerekmez. (Pulaşlı, 2012: 158-159) Ancak bölünen şirketin varlıklarının mevcut sermaye şirketi tarafından devralınması halinde, mevcut olan sermaye şirketi doğal olarak sermaye artırımı yapmak durumunda kalacaktır. (Elele, 2007) Sermaye artırımı bölünen şirketlerin ortaklarının, bölen şirketlerin paylarını hukukten elde etmelerini sağlamak için gereklidir. Bölünme sonucu mal varlığını devralan şirket yeni kurulmuşsa, yeni kurulan (bölen) şirketin sermayesi, bölünen ortaklığın devrettiği miktar kadar olacağından sermaye artırımına gerek yoktur. (Pulaşlı, 2012: 158-159)

3.1.2.1.6. Tam Bölünmede Zarar Mahsubu

Tam bölünme halinde varlıkları devralan kurumlar, kendi bünyelerinde oluşan zararların yanı sıra tam bölünme işlemi sonucu bölünen kurumun devralınan öz sermaye tutarını geçmeyen ve devralınan kıymetlerle orantılı zararları, devralınan kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesi ve son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanunî süresinde verilmiş olması halinde indirilebilecektir.

Ancak bu şartlar ihlâl edilirse, zarar mahsuplarından dolayı süresinde tahakkuk ettirilmeyen vergiler için vergi ziyayı doğmuş sayılacaktır. (Karapınar, 2010)

3.1.2.1.6.1. İndirim Konusu Yapılacak Olan Zarar Tutarının Öz Sermayeyi Geçmemesi

Bölünme halinde devreden zararın mahsuba konu olabilecek tutarı, bölünen kurumdan alınan öz sermaye ile sınırlı olup bu sınır üst sınırdır. Mahsubu yapılabilecek zarar tutarı devralınan kıymetlerle orantılı olarak tespit edilecektir. (Beyanname Düzenleme kılavuzu, 2014:290)

Zarar mahsubunda getirilen bu sınırlamanın amacı, herhangi bir faaliyeti bulunmayan ancak büyük tutarlarda zararı olan sermaye şirketlerinin sırf zarar mahsubunda yaralanmak amacıyla tam bölünmelerine engel olmaktır. (Şahin, 2001)

3.1.2.1.6.2. Son Beş Yıla İlişkin Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Kanuni Süresinde Verilmiş Olması

Zarar mahsubu için son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanuni süresi içinde verilmiş olması gerekmektedir. Açık belirleme yapılmamış olmasına rağmen sözü edilen beyannameler, tam bölünme sonucu infisah eden kurumlara ait kurumlar vergisi beyannamelerini ifade etmektedir. Beyannamelerden birinin dahi kanuni süresinde verilmemiş olması halinde zarar mahsubu yapılamayacaktır. Ancak tam bölünme geçerli olmaya devam edecektir. (Nazalı, 2009)

Tam bölünme durumlarında zarar mahsubu düzenlemesini işletebilmek için infisah eden kurumun son beş yıla ait kurumlar vergisi beyannamelerinin tamamının kanuni süresinde verilmesi gerekmekte olup bir dönemin dahi pişmanlıkla verilmesi halinde mezkur şartın sağlanmayacağı anlaşılmaktadır. (Atçı, 2009:99)

3.1.2.1.6.3. Devir Alınan Kurumun Faaliyetine Bölünmenin Meydana Geldiği Hesap Döneminden İtibaren Beş Yıl Süre İle Devam Edilmesi

Faaliyetin beş yıl süreyle devam ettirilmesi şartı bölünen kurumu devralan her bir kurum için ayrı ayrı geçerli olacaktır. (Atçı, 2009:96) “Devralınan kurumun faaliyetine devam” şartı, zarar mahsubu olanağını elde ettikten sonra faaliyetin

herhangi bir şekilde sınırlandırılmamasını ifade etmektedir. Zarar mahsubu yapıldıktan sonra faaliyetin, arızı hale getirilmesi veya sona erdirilmesi halinde zarar mahsubundan yararlanılması mümkün olmayacaktır. (Gündoğdu, 2008)

3.1.2.1.7. Tam Bölünme Giderleri

KVK'nın 8/1-c maddesine göre kurumlar bölünme giderlerinin hasıllattan indirilebilecektir. Bu bentte bahsi geçen giderler, bölünen kurumdaki bölünme giderlerini kapsamaktadır. Bu giderler bölünmeden kaynaklanan karın tespitinde dikkate alınmayacaktır. Tam bölünmede devralan kurumların bölünme işlemleri için yaptığı giderler ise kuruluş ve örgütlenme gideri niteliğindedir. Çünkü devralan kurumlar tarafından bu tür giderler işlerin devamlı olarak genişletilmesine yönelik yapılmaktadır. (Sezgin, 2014:901)

3.1.2.1.8. Tam bölünme Sonucunda Elde Edilen Hisselerin İktisap Tarihi

Bölünme sonucunda bölünen şirket ortaklarına verilmiş olan hisselerin iktisap tarihi, bu hisselerin verilmesinin nedeni olan bölünen şirketin hisselerinin iktisap edildiği tarihtir. (1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Tebliği)

3.1.2.1.9. Taşınmaz, Kurucu Senetler, İştirak Hisseleri, Rüçhan Hakları ve İntifa Senetlerinin İktisap Tarihi

KVK'nın 19 ve 20'nci maddeleri kapsamında gerçekleştirilen tam bölünme hallerinde, bir şirketin, başka bir şirketin tam bölünmesi sonucunda tam bölünen şirketin bir kısım bilanço kalemleri devralması, yoluyla edindiği taşınmazların, iştirak hisselerinin, kurucu senetlerinin, intifa senetlerinin ve rüçhan haklarının iktisap edildiği tarih olarak devralınan veya bölünen kurumun bu mal ve hakları iktisap ettiği tarih dikkate alınmaktadır. (Maç, 2011)

3.1.2.2. Kısmi Bölünme

KVK'nın "Devir, bölünme, hisse değişimi" başlıklı 19'uncu maddesinde kısmi bölünme; tam mükellef bir sermaye şirketinin ya da sermaye şirketi niteliğindeki yabancı bir kurumun Türkiye'deki daimi temsilcisi veya işyerinin bilançosunda yer alan ve en az iki tam yıl süreyle elinde tuttuğu iştirak hisseleri ile bilançosunda yer alan taşınmazlarını ya da sahip olduğu hizmet veya üretim

işletmelerinin bir ya da bir kaçını, kayıtlı değerleri üzerinden, yeni kurulacak veya mevcut tam mükellef olan bir sermaye şirketine aynı sermaye olarak koyması şeklinde tanımlanmıştır.

Karşılığında sermaye payı alınmak suretiyle şirket varlıklarından bir kısmının başka bir şirkete aynı sermaye olarak konulmasını ifade eden kısmi bölünme, aslında özü itibarıyla bir aynı sermaye koyma işlemidir. (Yakışıklı, 2011)

Kısmi bölünmede tam bölünmeden farklı olarak, bölünen şirket mevcudiyetini devam ettirir, bölünen şirketin tasfiyesiz infisalı aranmaz. Bölünen şirketin malvarlığının bir kısmı kendisinde kalır, bir kısmı mevcut ya da yeni kurulacak bir veya daha fazla ortaklığa devredilir. (Kaplan, 2012:152) Kısmi bölünmede esas olan, hem bölen, hem de bölünen işletmelerin faaliyetine devam etmesidir. (Uzunoğlu, 2014:6) Ayrıca kısmi bölünmede ve kısmi bölünmeye konu edilebilecek varlıklar kanunda tek tek sayılmak suretiyle belirlenmiştir. (Güneş, 2012:122) Bölünen şirket ortakları, bölen şirket veya şirketlerin paylarını ve ortaklık haklarını elde etmektedirler. Kısmi bölünmede de tam bölünmedeki gibi bölünme kuralı olarak kısmi külli halefiyet ilkesi çerçevesinde gerçekleşir. (Kaplan, 2012:152)

Kısmi bölünme, vergisel etkileri bakımından bir vergi istisnası değil devreden tarafından devir sırasında tahakkuk ettirilip ödenmesi gereken vergilerin devralan işletmenin faaliyet sonuçlarına bağlı olarak öteleyecek bir vergi ertelemesidir. (Şenyüz, 2013:25)

3.1.2.2.1. Kısmi Bölünmenin Unsurları

3.1.2.2.1.1. Bölünen Kurum Tam Mükellef Bir Sermaye Şirketi Veya Sermaye Şirketi Niteliğindeki Yabancı Bir Kurumun Türkiye'deki İşyeri Ya Da Daimi Temsilcisi Olmalı

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 124'üncü maddesinde anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler sermaye şirketi olarak sayılmıştır. Bu durumda kısmi bölünmenin söz konusu olabilmesi için varlıklarını devreden kurumun, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan sermayesi paylara bölünmüş komandit, anonim ve limited şirket ya da sermaye şirketi niteliğinde olan yabancı bir kurumun Türkiye'deki daimi temsilcisi veya iş yeri olması gerekir. Diğer taraftan KVK'nın 2'nci maddesinin birinci fıkrasında, SPK'nın düzenlemesine ve denetimine

tabi fonlarla, bu fonlara benzer yabancı fonların sermaye şirketi sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu durumda söz konusu fonlarda bölünen kurum sıfatıyla kısmi bölünme işlemine taraf olabilecektir. (Sezgin, 2014:931)

3.1.2.2.1.2. Devralan Kurum Tam Mükellef Bir Sermaye Şirketi Olmalı

KVK'nın 19/3-b maddesi kapsamında kısmi bölünmeden bahsedebilmek için devralan kurumun tam mükellefiyete tabi bir sermaye şirketi olması bir diğer ifadeyle iş veya kanuni merkezi Türkiye'de bulunan limited, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket olması gerekmektedir. (Sezgin, 2014:932) Çünkü, kısmi bölünme müessesesi bir nev'i vergi erteleme işlevine haizdir. Kısmi bölünme yoluyla devredilen iktisadi kıymetlerin bünyesinde mevcut bulunan gizli yedeklerin, söz konusu kıymetler devralan kurumlar tarafından elde çıkarıldığı sırada vergilendirilmesi amaçlandığından devralan kurumun tam mükellef olması gerekmektedir. (Tekin ve Kartaloğlu, 2010:796)

3.1.2.2.1.3. Devre Konu Edilen İktisadi Kıymetler İştirak Hissesi, Taşınmaz, Üretim Ve Hizmet İşletmesi Olmalı

KVK'ya göre yalnızca taşınmazlar, iştirak hisseleri, üretim ve hizmet işletmeleri kısmi bölünmeye konu edilebilecek olup bu malvarlıklarının belli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Taşınmazlar, bölünen kurumun bilançosunda kayıtlı olmalı, iştirak hisseleri en az iki tam yıl (2x365 gün) elde tutulmuş olmalı, hizmet ya da üretim işletmelerin devredilmesinde, faaliyetin devamı için gerekli olan aktif ve pasif kalemlerin tamamının işletme bütünlüğü korunacak şekilde devredilmesi gerekmektedir. (Şenyüz, Gerçek v e Yüce, 2008:371)

TMK'da "Taşınmaz" olarak tanımlanan mallar, esas özelliği bakımından bir yerden başka bir yere taşınması mümkün olmayan, yerinde sabit olan mallardır. Taşınmazlar, TMK'nın 704'üncü maddesinde; arazi, tapu siciline ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar, kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler olarak sayılmıştır. (Kalkan, 2010)

İştirak hisselerin kısmi devrinde şirket aktifinde yer alan ve iki yıldan uzun süre elde tutulan iştirak hisselerinin mevcut veya yeni kurulacak iki ayrı şirkete aynı sermaye olarak konulması mümkündür. Ancak, söz konusu iştirak hisselerinin tek bir şirkete ait olması durumunda, bu iştirak hisselerinin bir bütün halinde kısmi bölünme

işlemine konu edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, şirket aktifinde iki yıldan uzun süre yer alan bir adet iştirake ait hisselerinin parça parça kısmi bölünme işlemine tabi tutulması mümkün değildir. (Özelge,2010a)

3.1.2.2.1.4. İktisadi Kıymetler Kayıtlı Değerleri Üzerinden Ayni Sermaye Olarak Konulmalı

Kısmi bölünmeye konu olan malvarlığı, devralan kuruma mutlaka kayıtlı değerleri üzerinden devredilmeli ve bunun karşılığında devralan kurumdan mutlaka sermaye payını temsil eden hisseler alınmalıdır. Bir diğer ifadeyle kısmi bölünme kapsamında malvarlığının devrinin mutlaka ayni sermaye karşılığında yapılması gerekmektedir. (Şen, 2014:42) Bundan maksat, kısmi bölünme işlemiyle bir işletme veya üretim tesisinin parça parça elden çıkarılarak elde edilecek paranın herhangi bir şirkete sermaye olarak koyulmasını dolayısıyla da, şirketin üretim ve hizmet yerine getirme faaliyetinin ortadan kalkmasının önüne geçmektir. (Özen, 2003)

Sermaye şirketine ayni sermaye koyma (kısmi bölünme) işlemi esas olarak vergisiz bir işlemdir. Ancak ortakların servet değerlerinde izah edilemeyen farkların meydana gelmesi halinde bu husus transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımını açısından tenkit edilebilecektir. Ayrıca sermaye olarak şirkete konulan taşınmazın değerinin şirket ortaklarının payına düşen sermayeden fazla olması nedeniyle bir bedel ödenirse, bu kısım satış olarak değerlendirilmelidir. (Yakışıklı, 2011:38,39)

3.1.2.2.2. Hizmet Ve Üretim İşletmelerinin Ayni Sermaye Olarak Konulması

Hizmet ve Üretim işletmesinin kısmi bölünmeye konu edilmesi halinde, faaliyetin devam etmesi için gerekli alet, edevat, her türlü tesis teçhizat ve makina, taşıtlar, taşınmaz, gayrimaddi haklar ile yarı mamul, hammadde mamul mallar gibi aktif kıymetler ile ilgili pasif kıymetlerin tamamının işletme bütünlüğü korunacak şekilde devredilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde devri yapılan işletme ile doğrudan ilgili olan nakit, alacaklar ve menkul kıymetlerin devredilmesi zorunludur. (Şenyüz, Gerçek ve Yüce, 2008:371)

3.1.2.2.2.1. Hizmet Ve Üretim İşletmelerinin Belli Bir Kısımının Kısmi Bölünmeye Konu Edilmesi

Hizmet ve üretim işletmelerinin belli bir kısmının sermaye şirketlerine aynı sermaye olarak konulması mümkün olmayıp işletme bütünlüğünün korunması gerekmektedir.

Tek bir üretim veya hizmet işletmesi bulunan kurumun, taşınmazlar ve iştirak hisselerini kısmi bölünmeye konu etmesi mümkün olup anılan işletmeyi ise kısmi bölünme kapsamında devretmesi mümkün değildir.

Birbirinden ayrı varlık ifade eden ve birbirinden ayrı olarak bir ticari faaliyeti devam ettirebilecek nitelikte olan varlıklardan oluşan işletmelerin, bu varlıkları kısmi bölünmeye konu edilebilecektir. (1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Tebliği)

3.1.2.2.2.2. Üretim Ve Hizmet İşletmelerine Bağlı Taşınmazların Durumu

Hizmet ve Üretim işletmeleri ile teknik ya da fiziki bütünlük gösteren ve bu işletmelerden ayrılması mümkün bulunmayan arsalar, araziler ve binalar da, bu işletmelere dahil taşınmazlar olarak kabul edilir. Bir fabrika binasının içerisinde iki farklı üretim işletmesi olması durumunda üretim işletmelerinden birinin devredilmesi sırasında fabrika binasının da bölünüp devredilmesi gerekmez. (Demir, 2013: 806)

3.1.2.2.2.3. Devredilen İktisadi Kıymetlerle Birlikte Bunlara Ait Borçların Da Devredilmesi Halinde Devre Konu Net Değerin Sıfır Veya Negatif Olması Durumu

Kısmi bölünme devredilen iktisadi kıymetlerle beraber bunlara bağlı borçların da devredilmesi sonucunda devredilen iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerlerinin sıfır yada negatif olması durumunda, devredilen iktisadi kıymetlerin defter değerleriyle devredilmesi ve devredilen iktisadi kıymetlere karşılık alınan iştirak hisselerinin de bilançoda iz bedeliyle takibinin yapılması gerekmektedir. (Kavak, 2009:204)

3.1.2.2.3. Üst Hakkının Kısmi Bölünmeye Konu Edilmesi

Şirketlerin sahip olduğu üst hakkının tapu kütüğünde gayrimenkul olarak tescil edilmiş olması halinde, kısmi bölünmeye konu edilmesi mümkündür. Söz konusu daimi ve müstakil üst hakkının şirket adına tapuya tescil edilmemiş olması halinde ise kısmi bölünmeye konu edilemeyecektir. (Özelge, 2011b)

3.1.2.2.4. Bölünen Varlıkların Değerinde Bölünmenin Gerçekleştiği Tarihe Kadar Meydana Gelecek Değişikliklerin Durumu

Bölünme kararının şirket organlarınca alındığı tarihten, tescil tarihine kadar geçen sürede faaliyette olan işletmelerin stoklarında meydana gelecek eksilmeler, devralan şirket tarafından kabul edilmesi halinde nakit ile tamamlanabilir. Stoklarda fazlalık olması durumunda, bunlar devredilebileceği gibi işletmelerde bırakılabilir. Bu husus kısmi bölünmeye engel değildir. (Kavak, 2009:209)

3.1.2.2.5. Bölünen Şirketin Ortaklarınca Yeni Şirketten Elde Edilecek Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi

KVK'da belirtilen şartlara uygun olarak yapılan kısmi bölünme işlemi sonucunda, bölünen şirketin ortaklarının, yeni şirketten elde edecekleri hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak, kısmen bölünen şirketin hisse senetlerinin iktisap edildiği tarihinin esas alınması gerekmektedir. (Özelge, 2010b)

3.1.2.2.6. Zarar Mahsubu

KVK'nın 9'uncu maddesinde devir ve tam bölünme işlemlerinde maddede belirlenen sınır dâhilinde devralınan kurumların zararlarının mahsubu kabul edilmiş ancak kısmi bölünme işlemlerinde zarar mahsubu yapılabileceğine ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Kısmi bölünmede, bölünen kurumdan devralan kuruma zarar intikali öngörülmediğinden, bölünen kurumun geçmiş yıl zararları devralan kurum tarafından hiçbir şekilde mahsup edilemeyecektir. (Arslan, 2007:287)

3.1.2.2.7. Sermaye Artırımı

Kısmi bölünmede, devreden şirketin malvarlığının bir kısmı devreden şirket tarafından ayrılarak, mevcut olan yani daha önceden kurulmuş olan şirkete devredilmesi halinde, devralan şirketin var olması ve sermayesinin bulunması nedeniyle şirket tarafından devralınan malvarlığı ölçüsüne bir sermaye artırımının yapılması gerekir. (Helvacı, 2004:18)

3.1.2.2.8. Sermaye Azaltımı

Kısmi bölünme yoluyla aynı sermaye konulması karşılığında elde edilen hisseler bölünen şirkette kalabileceği gibi, bu şirketin ortaklarına da verilebilecektir.

Bölünen şirketin bu hisseleri kendi ortaklarına verebilmesi için sermayesini azaltması gerekir. Bu azaltma, ortaklara verilecek hisselerin değeri kadardır. (Tan, 2014:42) Bu sermaye azaltımı ise, ihtiyari bir durum olmayıp, kısmi bölünme kapsamında yapılması gereken zorunlu bir işlemdir. Kısmi bölünme sebebiyle sermaye azaltımı yapılması ve sermaye içinde enflasyon düzeltme farkları ve geçmiş yıl kârları bulunması durumunda, enflasyon farklarının ve geçmiş yıl kârlarının, devralan şirketin özkaynakları arasında yaşaması koşuluyla, işletmeden çekiş olarak değerlendirilmeyecek ve vergiye tabi tutulmayacaktır. (Erdoğan, 2014:83,84)

3.1.2.2.9. Kısmi Bölünmede Vergilendirme

KVK'nın 20'nci maddesinde yapılan düzenlemeye göre; aynı kanunun 19'uncu maddesindeki şartlara göre gerçekleştirilen kısmi bölünme işlemleri sonucunda doğacak kârlar hesaplanmaz ve vergilendirilmez. Kısmi bölünme işleminde aynı sermaye koyma işleminin rayiç değerle değil kayıtlı değerle yapılması nedeniyle vergilendirilecek kazanç çıkmamaktadır. Kayıtlı değer korunduğundan varlıkları devralan şirket ileride bunları sattığı aşamada kazanç doğmaktadır. (Gündüz, 2014)

3.1.2.2.10. Devralan Şirketin Sorumluluğu

KVK'nın 20'nci maddesine göre kısmi bölünmede, bölünen kurum varlığını devir alan taraf devir aldığı varlığın emsal bedeli ile sınırlı olacak şekilde bölünen kurumun bölünme tarihine kadar tahakkuk eden vergi borçlarından müteselsilen sorumludurlar. (Kağıtçıoğlu, 2007:186)

3.1.3. Hisse Değişimi

Hisse değişimine ilişkin düzenleme mevzuatımıza, 5422 sayılı (mülga) KVK'nın 38'nci maddesinde değişiklik yapan 4684 sayılı Kanunla girmiştir. Bu düzenleme Avrupa Birliği mevzuatına uyum kapsamında yapılan bir düzenlemedir. 4684 sayılı kanunun gerekçesinde hisse değişiminin amacı olarak firmaların mevcut ortaklık yapılarının değiştirilmesinde kolaylık, ölçek ekonomisinden yararlanma, istenen alanda uzmanlaşma, verimlilik ve karlılığın artırılması, mali yapılarını güçlendirilmesi, kredibilitiyi yükseltmesi, nakit çıkışı olmadan muafiyetinden yararlanarak sermaye oluşturulması sayılmaktadır. (Ülüs, 2012:148)

3.1.3.1. Hisse Değişiminin Şartları

İki sermaye şirketi arasında gerçekleştirilen hisse değişimi işleminin KVK'nın 19'uncu maddesinde belirtildiği şekilde hisse değişimi olarak kabul edilebilmesi için bazı şartlara uygun olması gerekmektedir. Bu şartları aşağıda açıklamıştır.

3.1.3.1.1. Hisseleri Alacak Sermaye Şirketinin Tam Mükellef Bir Sermaye Şirketi Olması

Hisseleri devralacak şirketin tam mükellef kurum olması zorunludur. Hisselerini devreden şirket ise tam veya dar mükellef kurum olabilir. Bunun bir önemi bulunmamaktadır. (Güneş, 2008:33) KVK'da, hisseleri devralan şirket ve hisseleri devralınan şirketin “**sermaye şirketi**” olması şartı aranmış ve yeterli görmüştür. Bu nedenle, devralan şirketle, devralınan şirketin aynı nev'iden olma zorunluluğu yoktur.

Bu durumda, tam mükellef bir kurumun, Türkiye'deki bir kurumun yabancı ülkede bulunan bir iştirakinin hisselerini de hisse değişimine konu edebilecektir. (Güneş, 2009)

3.1.3.1.2. Alınacak Hisselerin; Bu Şirketin Hisse Çoğunluğunu Ve Yönetimini Elde Edecek Boyutta Olması

Hisseleri devralan şirketin, hisselerini devraldığı şirketin hem hisse çoğunluğunu hem de yönetimini elde edecek şekilde devralması gerekmektedir. Kanun koyucu bu iki şartı birlikte aramaktadır. Bu sebeple, yalnızca yönetim çoğunluğuna sahip olmaya yarayan imtiyazlı payların devralınması veya diğer pay sahiplerinin elinde bulunan ve yönetim kuruluna girme imtiyazı veren payların dolayısıyla, şirketin yönetim kurulunda çoğunluğu elde etmeye imkan vermeyecek biçimde hisselerin çoğunluğuna sahip olmak, kanunda aranan şartı sağlamaz. (Doğrusöz, 2002)

Kanunda yönetimi ve hisse çoğunluğu verecek hisse senetlerinin tek bir şirketten alınması gerekip gerekmediği hususunda bir açıklık bulunmamakla birlikte hisse değişiminin esas itibariyle şirketlerin yeniden yapılandırmasına vergi avantajı sağlayarak kolaylık sağlama amacı güden bir müessese olduğundan getirilecek açıklama ve yorumlarında bu amaç doğrultusunda olması gerekir. Hisse değişiminde

hisse çoğunluğunun ve yönetimin tek bir şirketten alınması gerektiğine dair bir belirleme yapılmamıştır. Çoğunluğu sağlayacak orandaki hisse senedini birden fazla şirketten devralınmaması halinde hisse değişimi kabul edilebilecektir. (Göktuna, 2013:243)

3.1.3.1.3. Hisseleri Devralan Kurumun, Devreden Kurumun Ortaklarına Kendi Şirketinin Sermayesini Temsil Eden İştirak Hisselerinin Verilmesi

Hisseleri devralan kurum, devraldığı hisseler karşılık; bu şirketin hisselerini devreden ortaklarına, kendi şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisselerini verecektir. Burada hisseleri devralan kurumun kendi iştirak hisselerini vereceği ortaklar, yalnızca hisselerini devreden ortaklar olarak sınırlandırılmıştır (Alpaslan, Şentürk ve Kaya, 2009) Hisse senedine karşılık olarak ortaklığın hisse senedi verilecektir. Ancak, değişim konusu olan hisse senetlerinin değerinin yüzde 10'una kadar kısmı para olarak ödenebilecek, bu husus yapılan işlemin hisse değişimi sayılmasına engel teşkil etmeyecektir. Nakit olarak ödenen tutar değişime tabi hisse senetlerinin değerinin yüzde 10'unu aşarsa o takdirde işlem hisse değişimi sayılmayacaktır. (Özel, 2009)

3.2. Diğer Vergi Kanunları Açısından Birleşme Bölünme Ve Hisse Değişimi

3.2.1. Gelir Vergisi Kanunu Açısından

GVK'nın 81'inci maddesine birinci fıkrasının (2) numaralı bendine göre, kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilançosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrolunması, devir alan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı alması (Bu ortaklık payını temsil eden hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır.) halinde değer artış kazancı hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir.

Kollektif ve adi komandit şirketlerin yukarıda belirtilen şartlar dahilinde nevi değiştirerek sermaye şirketi haline dönüşmesi (Kollektif ve adi komandit şirketlerin şekil değiştirerek anonim şirket haline dönüşmesi halinde şekil değiştiren Kollektif ve adi komandit şirketlerin ortaklarının anonim şirketteki ortaklık paylarını gösteren

hisse senetlerinin nama yazılı olması gerekmektedir.) durumunda da GVK'nın 81'inci maddesi uyarınca vergilendirilme yapılmayacaktır.

Kollektif veya adi komandit şirketlerin mevcut bir sermaye şirketine devri sonucu oluşan kazanç vergilendirilecektir.

Kollektif şirketin sermaye şirketi devir yoluyla birleşmesi halinde vergilendirme ve beyana ilişkin görüş talebine Gelir İdaresi Başkanlığı'nca verilen 02/02/2015 tarih ve 62030549-120[92-2014/85]-167 sayılı özelgede, *“kollektif şirketlerin sermaye şirketlerine devrine ilişkin olarak Gelir Vergisi Kanununun 81 inci maddesinde herhangi bir düzenleme yer almadığından, özelge talebinize konu devir işleminin anılan madde kapsamında ferdi bir işletmenin bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrinde öngörülen vergi ertelenmesi müessesesinden yararlanmak suretiyle yapılması mümkün bulunmamaktadır.”* denilmiştir.

3.2.2. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Açısından

Kamu alacağının güvenliğinin sağlanabilmesi için, iki yada daha fazla tüzel kişinin birleşmesi durumunda yeni kurulan tüzel kişi, devir halinde devralan tüzel kişi, bölünme halinde bölünen tüzel kişinin varlıkların devralan tüzel kişiler, tür değiştirme haline yeni tüzel kişi; birleşen, devralınan, bölünen veya eski şekildeki tüzel kişi ve kişilerin yerine geçer. (Oktar, 2011:398,399) Bu tüzel kişiler eski şekildeki tüzel kişi veya kişilerin amme alacağına tekabül eden borcundan dolayı sorumludurlar. Ödeme mükellefiyetini zamanında yerine getirmemeleri halinde bunlar hakkında 6183 sayılı AATUHK'nın 54 ve müteakip maddeleri uyarınca tahsil ve takip işlemleri uygulanacaktır. (Özbalcı, 2005:376)

3.2.3. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından

3.2.3.1. KVK 18 Kapsamında Birleşmelerin (Vergili Birleşme) Katma Değer Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu

KVK'nın 18'inci maddesi kapsamında yapılan birleşmelerde, birleşen kurumdan birleşilen kuruma devrolan kıymetlerin her birinin KDV karşısındaki durumu dikkate alınması ve teslimi vergi konusuna giren malların vergiye tabi tutulması gerekmektedir. Çünkü bu tür birleşmede, bilançosu gerçek ve fiktif

kalemlerden ibaret olan bir işletme bütünlüğünün değil, o işletmeye dahil kıymetlerin teslimi söz konusudur. (Beyanname Düzenleme Kılavuzu, 2014:537)

3.2.3.2. Devir İşleminin Katma Değer Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu

KDVK'nın 1'nci maddesinin (1) numaralı bendinde; ticari, sınai, zirai, faaliyet ve serbest melek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin katma değer vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. (Tekin ve Kartaloğlu, 2010:768)

KVK'nın 19 ve 20'nci maddelerindeki şartlara uygun şekilde gerçekleştirilen birleşmeler KDVK'nın 17/ 4-c maddesine göre KDV'den istisnadır. Birleşen (devrolan) şirketin devir öncesi çıkarılan son bilançosunda yer alan sonraki döneme devreden KDV tutarı, devralan şirket tarafından indirim konusu yapılabilecektir. (Korhan, 2014)

3.2.3.3. Bölünme İşleminin Katma Değer Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu

KDVK'nın 17/4-c maddesinde 4884 sayılı kanunla yapılan değişiklik ile KVK'ya göre yapılan bölünme işlemleri KDV'den istisna edilmiştir. Bu hükme göre KVK'ya göre gerçekleştirilen bölünme işlemleri KDV'den istisna olacaktır. (Kızılot, 2010:932) Yani bölünme işlemi hiç KDV doğmaksızın gerçekleşir. Bölünen şirketin devrolan KDV'si ve KDV iade alacağı da bu bilanço kalemini devralan şirkete aktarılır. (Maç, 2007)

Bölünme yoluyla devrolunan varlığa isabet eden KDV'nin ne şekilde hesaplanacağı açık değildir. Tam bölünmede bölen kurumların devir alabileceği indirilecek KDV tutarlarının devir aldıkları kıymetlerle orantılı ve onların mahiyetine uygun olması gerekir. (Nazalı, 2013:241) Kısmi bölünme yoluyla bölünmede devralan kurumun indirilecek KDV tutarları devrolunan varlıklarla eski şirkette kalan varlıkların birbirine oranı esas alınarak hesaplanabilir. Ya da devrolunan varlık için yüklenilen KDV'nin doğru şekilde tespit edilebilmesi mümkünse, bu tutar devreden KDV olarak yeni şirkete devredilebilir. (Şeker, 2007)

3.2.4. Vergi Usul Kanunu Açısından

3.2.4.1. Amortisman Uygulaması

3.2.4.1.1. KVK 18 Kapsamında Birleşme Halinde Amortisman Uygulaması

Birleşmede, bir veya bir kaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi söz konusu olup birleşme, birleşen kurumlar bakımından tasfiye hükmündedir. Birleşilen kurum tarafından birleşen kurum veya kurumların varlıklarının devralınması, varlıkların değerlendirilmesi açısından herhangi bir satış işleminden farksızdır ve devralınan tarih varlığın ilk iktisap tarihi olacaktır. (Meriç, 2014) Birleşme durumunda birleşen şirketin bilançosunda yer alan iktisadi kıymetler rayiç değerleri (cari değer) üzerinden birleşilen kuruma geçmektedir. Bu durumda birleşilen kurum tarafından, devir alınan amortisman tabi iktisadi kıymetler için yeniden amortisman ayrılacaktır. (Çiçek, 2009:155)

3.2.4.1.2. Devir Halinde Amortisman Uygulaması

KVK'nın 19 ve 20'nci maddeleri kapsamında gerçekleştirilen devirlerde, devralan kurum tarafından devralınan iktisadi kıymetler için amortisman uygulamasına kalınan yerden devam edilir. Amortismanın yıllık ayrılması ilkesine aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, devralınan iktisadi kıymetlere yıllık dönem için ayrılacak olan amortisman, devreden ve devralan şirketteki kıst dönem sürelerinin esas alınmak suretiyle orantı kurulmak suretiyle hesaplanması gerekir. (Bıyık ve Kıratlı, 2005:371)

3.2.4.1.3. Tam Bölünmede Amortisman

Tam bölünmede aktif veya pasifi dengeleyici hesapların ilgili olduğu aktif veya pasif hesapla birlikte devrolunması gerekmektedir. Bu nedenle, amortismanlarında, bağlı olduğu kıymetin hangi şirkete bağlı olduğuna göre dağıtılması, bir zorunluluktur. (Doğrusöz, 2001)

Tam bölünen kurumun devrettiği amortisman tabi iktisadi kıymetleri devralan kurumlar, bu iktisadi kıymetlerle birlikte bunlara ilişkin olarak bilançoda yer alan birikmiş amortismanları da devralacaklardır.(Tekin ve Kartaloğlu, 2010: 790) Tam bölünme, bölünen şirketin devrolan amortisman tabi iktisadi

kıymetlerinin kalan ömrü, devralan şirkette, bölünen şirkette uygulanan amortisman oranında ve süresinde itfa olunmaya kaldığı yerden devam edilir. (Şeker, 2007)

3.2.4.1.4. Kısmi Bölünmede Amortisman Uygulaması

Üretim ve hizmet işletmelerinin bölünme yoluyla devrinde işletme bütünlüğünün korunması esas olup söz konusu faaliyetin devamı için gerekli aktif ve pasif kalemlerin tamamının bölen şirkete devri zorunludur. Buna göre üretim işletmesine ait hammadde, yarı mamul ve mamul stokları ile bu işletmeye ait demirbaşlar ve demirbaşlarla ilgili birikmiş amortismanların da bölen şirkete devredilmesi gerekmektedir. (Şeker, 2007)

Kısmi bölünmede, işletmeye dahil amortisman tabi iktisadi kıymetler bölünme tarihine kadar bölünen işletmede bu tarihten itibaren devralan şirkette kullanılmaktadır. Dolayısıyla iktisadi kıymetlerde meydana gelecek yıpranma, aşınma veya kıymetten düşme, bölünme tarihine kadar bölünen şirkette, bölünme tarihinden itibaren devralan şirket bünyesinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla yıllık olarak ayrılması gereken amortismanın bölünme tarihine kadar olan kısmının bölünen şirket tarafından, bölünme tarihinden sonraya ait olan kısmının devralan şirket tarafından dikkate alınması gerekmektedir. (Güneş ve Manav, 2015:116,117)

3.2.4.2. Yenileme Fonları

3.2.4.2.1. KVK 18 Kapsamında Birleşmelerde Devrolan Kurumun Ayırmış Olduğu Yenileme Fonları

KVK'nın 18'nci maddesine göre, bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme sebebiyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmünde olduğundan bu madde kapsamında yapılan birleşmelerde, birleşen kuruma ait yenileme fonu hesabının kar zarar hesabına aktarılarak vergiye tabi tutulması gerekir. (Bilen, 2008)

3.2.4.2.2. Devir Halinde Devrolan Kurumun Ayırmış Olduğu Yenileme Fonları

Tam mükellef kurumların arasında gerçekleştirilen birleşme işlemlerinin devir olarak değerlendirilebilmesi için devrolan kurumların devir bilançosunda yer

alan değerlerin birleşilen kurum tarafından bir bütün olarak devralınması ve aynen bilançosuna geçirilmesi gerekmektedir. Bunun sonucu olarak devrolan kurumun, devir tarihinden önce amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin satışından doğan ve VUK'un 328'inci maddesi uyarınca yenileme fonuna ayrılan tutarların, devir tarihi itibariyle kullanılmayan kısmı da devralan kuruma geçecektir. (Tekin ve Kartaloğlu, 2010:767)

Devrolan ve devralan kurumun yenileme fonları, aynı neviden bir veya birden çok iktisadi kıymet alımında kullanılabilir. Her iki kuruma ait yenileme fonlarının, devir hükümünde birleşmeden sonra, devralan şirketin bilançosunda ayrı ayrı yer alması ve fonların kar zarar hesabına intikali için gereken kanuni srelerin de ayrı ayrı dikkate alınması gerekir. (Bilen, 2008)

3.2.4.2.3. Tam Bölünen Kurumun Ayırmış Olduğu Yenileme Fonları

Tam bölünen kurumun, bölünme öncesinde, amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin satışından elde ettiği kazancı VUK'un 328'inci maddesi uyarınca yenileme fonu hesabına almış olması ve yenilemeye konu sabit kıymetlerin itfası tamamlanmadan önce bölünmenin gerçekleşmiş olması halinde, anılan fonun, söz konusu fona ilişkin amortismanına tabi iktisadi kıymeti devralan kurum tarafından, bölünen şirketin varlığında devam ediyormuş gibi işleme tabi tutulması gerekmektedir. (Sezgin, 2014:924)

3.2.4.3. Kuruluş Ve rgtlenme Giderleri

Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin diğer iktisadi kıymetlerle birlikte itfa edilmeyen kısmı devir ve tam bölünme nedeniyle devralan kuruma intikal edeceğinden bu kurum tarafından VUK'un 326'ncı maddesi uyarınca kalınan yerden amortisman ayrılmaya devam edilecektir. (Kavak, 2009:186, 221)

3.2.5. Harçlar Kanunu Açısından

492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 123'üncü maddesinin üçüncü fıkrasına, göre anonim, eshamlı komandit, limited şirketlerin kuruluş, sermaye artırım, birleşme, devir, bölünme ve nev'i değişiklikleri nedeniyle yapılacak işlemler bu Kanunda yazılı harçlardan müstesnadır.

3.2.6. Gider Vergileri Kanunu Açısından

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 29 'uncu maddesine 4684 sayılı Kanun'un 20'nci maddesiyle eklenen (s) bendine göre KVK'ya göre yapılan birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimini işlemlerinden doğan kazançlar BSMV'den istisnadır. Buna göre bankacılık ve sigortacılık alanında faaliyette bulunan şirketlerin KVK' ya göre birleşme, bölünme ve hisse değişimi işlemlerinden doğan kazançlar BSMV'ye tabi tutulmayacaktır. (Kavak, 2009:168, 187, 222, 223)

3.2.7. Damga Vergisi Kanununu Açısından

488 Sayılı DVK'nun 9'uncu maddesinde, bu Kanuna ekli (2) sayılı tabloda yazılı kağıtların damga vergisinden müstesna olduğu; Kanuna ekli (2) sayılı tablonun "IV-Ticari ve medeni işlerle ilgili kağıtlar" bölümünün (17) numaralı fıkrasında ise; KVK'ya göre yapılan birleşme, devir ve bölünmeler nedeniyle düzenlenen kağıtların damga vergisinden müstesna olduğu hükme bağlanmıştır. (Özelge, 2010c)

5520 sayılı KVK'da hisse değişimi işlemi birleşme, devir ya da bölünme işleminden ayrı olarak tanımlandığından, mahiyet itibarıyla özel bir nitelik taşıyan bu işlemin birleşme, devir ya da bölünme olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla hisse değişimine ilişkin kağıtlar KVK'ya göre yapılan birleşme, devir ve bölünmeler nedeniyle düzenlenen kağıtlar arasında yer almadığından, söz konusu kağıdın Damga Vergisi Kanununa ekli (2) sayılı Tablonun IV/17 fıkrasına göre damga vergisinden istisna edilmesi mümkün değildir. (Özelge, 2010d)

3.2.8. Özel Tüketim Vergisi Kanunu Açısından

Şirketlerin ÖTVK'nın 1'nci maddesi kapsamındaki teslimleri nedeniyle hesapladığı özel tüketim vergisi beyannamelerini vermesi ve vergiyi de beyanname verme süresi içinde ödenmesi gerekmektedir.

KVK'nın 18'nci madde kapsamında yapılan birleşme, KVK'nın 19 ve 20'nci maddeleri kapsamında gerçekleştirilen devir ve bölünme işlemlerinde, ÖTVK'da herhangi bir istisna öngörülmediğinden, birleşen, devrolan ve bölünen şirketçe devredilen ve özel tüketim vergisine tabi olan mallar için emsal bedelleri üzerinden fatura düzenlenmek suretiyle özel tüketim vergisi hesaplanacak birleşen, devrolan ve bölünen şirket tarafından verilecek en son özel tüketim vergisi beyannamesi ile beyan edilerek ödenecektir. (Kavak, 2009:167,185,221)

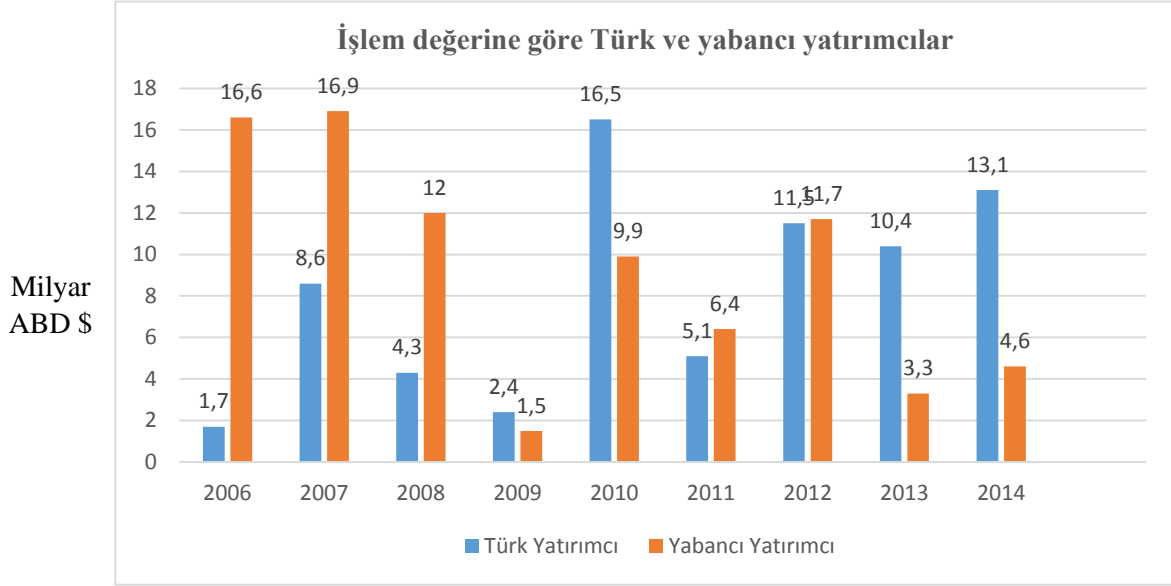
3.3. 2014 Yılında Türkiye’de Gerçekleşen Satın Alma Ve Birleşmeler

Türkiye’de 2014 yılında açıklanan toplam satın alma ve birleşme işlemi sayısı 318 olarak gerçekleşmiş olup bu sayı, geçtiğimiz yıla göre düşüş göstermiştir. Dünyada gerçekleşen birleşme ve satın alma işlem sayısı ise artmıştır. Dünyada gerçekleşen satın alma ve birleşme işlemlerine paralellik arz edecek şekilde, Türkiye'deki işlem hacminde yüksek değerli işlemler sayesinde 2013 yılına kıyasla önemli miktarlarda artış yaşanmıştır. (dunya.com, Birleşme-Satın Almaya Kamu Ve Yerli Damgası)

2014 yılından gerçekleşen yatırımların işlem adedi bazında 199’u yerli yatırımcılar 119’ u yabancı yatırımcılar tarafından gerçekleştirilmiştir. İşlem hacmi ise Türk yatırımcıların, 13,1 Milyar ABD Doları, Yabancı yatırımcıların 4,6 Milyar ABD Doları, toplamda 17.7 Milyar ABD Doları işlem hacmi gerçekleştiği görülmüştür.

2014 yılında yerli yatırımcılar da bir önceki yıla göre işlem sayısında 23 azalma olurken, işlem hacminde 2,7 Milyon ABD Doları civarında artış olmuştur. Yabancı yatırımcılar açısından ise işlem sayısı ve işlem hacminde artış gözlenmiştir. Önceki yıla göre işlem sayısı 5 artmış, işlem hacminde ise 1,3 Milyon ABD Doları civarında artış olmuştur. (Ernst & Young, Birleşme ve Satın Alma İşlemleri 2014 Raporu)

Tablo 1.1:Türkiye'de Gerçekleşen İşlem Değerine Göre Birleşme Ve Satın Almalar

Kaynak:<http://www.dunya.com/ekonomi/yatirim/birlesme-satin-almaya-kamu-ve-yerli-damgasi-250238h.htm>

Tablo 1.2: Türkiye'de Gerçekleşen İşlem Sayısına Göre Birleşme Ve Satın Almalar

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/RA1/\\$FILE/RA1.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/RA1/$FILE/RA1.pdf)

SONUÇ

Küreselleşmenin ve bunu sonucu da yoğun rekabetin yaşandığı ekonomik koşullarda şirketler varlıklarını sürdürebilmek için yapılarında değişiklik yapma yollarına başvurabilmektedirler.

Dünyadaki kaynak ve imkânlar bakımından belli büyükleri gerektiren hedefleri gerçekleştirmek isteyen kurumlar, ekonomik güçlerini bir araya getirirler. Bazen de hantal yapıdaki şirketin bünyesindeki birden fazla faaliyeti, gruplara ayırarak her birimin kendi alanlarında daha özel donanımlı ayrı işletmeler bünyesinde toplayabilirler. Amaçları şirketlerdeki mali ve teknik potansiyelin en uygun şekilde kullanılması ile optimal verime ulaşmaktır.

Modern anlamda vergi sistemlerine sahip ülkelerin büyük çoğunluğunda devir, bölünme ve hisse değişimi işlemleri, şirketler topluluklarının yeniden yapılanması özel vergileme rejimine tabi tutulmuş Türkiye Vergi Hukukunda da konuya ilişkin çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Devir ve birleşme 1950 yılından beri vergi kanunlarında yer almış, bölünme ve hisse değişimi ise vergi kanunlarına 03.07.2001 tarih ve 24451 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 4684 sayılı Kanunla girmiştir.

KVK'da birleşme bölünme ve hisse değişimine ilişkin yapılan düzenleme ile şartların sağlanması halinde devir, bölünme ve hisse değişimi işlemlerinden doğan karlar hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir. Yapılan düzenlemedeki şartların yerine getirilmesi karın ortaya çıkmasını engellemektedir. Bilançoda yer alan kıymetler kayıtlı değerleri üzerinden devrolacağından bu durumda herhangi bir kar ortaya çıkmayacak ve vergilendirmede yapılmayacaktır. KVK'da yapılan bu düzenleme vergi erteleme niteliği taşımaktadır. Varlıklar kayıtlı değerleriyle devredilecek, devralan kurum tarafından elden çıkarılması halinde vergiye tabi tutulacaktır.

KVK'nın 18'nci maddesi kapsamında gerçekleştirilen birleşme tasfiyeye ilişkin hükümlere atıf yapılarak düzenlenmiştir. Ancak tasfiye ve birleşme müessesesi uygulama süreci açısından farklılık göstermektedir. Tasfiye genellikle uzun bir süre gerektirirken birleşme daha kısa sürede gerçekleşmektedir. Kanunda tasfiye dönemi yerine birleşme döneminin geçerli olacağı hükmüne yer verilmiştir. Buda birleşmenin başlangıç ve bitiş tarihi olan bir dönem olup olmadığı, böyle bir dönemin varlığının kabul edilmesi halinde başlangıç ve bitiş tarihi olarak hangi tarihlerin alınması gerektiği hususları tereddütlere neden olmaktadır.

Şirket yeniden yapılandırmalarının çeşitli nedenleri olabilmektedir. Ama temel amaç mali ve teknik potansiyelin en uygun şekilde kullanılması ile optimal verime ulaşmaktır. Şirketlerin yeniden yapılandırmalarının önem kazandığı günümüzde şirketlerin varlıklarını koruyabilmeleri, mali yapısının güçlenmesi ve verimli olabilmeleri için şirket yeniden yapılandırılmalarına, özellikle Türkiye’de ve Dünyada uygulamasına daha çok rastlanan birleşmeye ilişkin kolaylaştırıcı ve teşvik edici düzenlemeler yapılması gerektiği düşünülmektedir. KVK’da yalnızca devir yoluyla yapılan birleşmelerin vergisiz yapılmasına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Büyümenin bir yolu olan KVK’nın 18’nci maddesi kapsamında yapılan birleşmelere ilişkin teşvik edici hüküm bulunmamaktadır. KVK’nın 18’nci kapsamında yapılan birleşmeler sonucunda elde edilen kara daha düşük bir vergi oranı uygulanması, daha önce KVK’nın Geçici 5’inci maddesinde yapılan KOBİ’lerin vergisiz birleşmesine ilişkin düzenlemenin kalıcı bir hüküm haline getirilmesi gibi teşvik edici düzenlemeler yapılabilir.

Türk Vergi Hukukunda şirket yeniden yapılandırmalarına ilişkin yapılan düzenlemeler vergi erteleme niteliği taşımaktadır. Vergi erteleme KVK’nın 19 ve 20’nci maddedeki şartları sağlayan kurumlar vergisi mükellefleri ile yine belli şartları sağlayan nevi değiştirerek sermaye şirketine dönüşen bilanço usulüne göre defter tutan şahıs şirketleri yararlanabilmektedir. Mevzuatımızda bilanço esasına göre defter tutan şahıs şirketlerinin sermaye şirketleriyle birleşmesine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu mükelleflerin vergi erteleme müessesinden yararlanabilmeleri için öncelikle nevi değiştirmek suretiyle sermaye şirketine dönüşmeleri ve daha sonra birleşme işlemini gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Gelir Vergisi Kanunu’nda yapılacak bir düzenleme ile yine belli şartlar dahilinde şahıs şirketlerinin sermaye şirketleriyle devir yoluyla birleşmelerine ilişkin bir düzenleme yapılması halinde bu şirketlerin fazladan prosedürlere tabi olmalarının önüne geçilmiş olacaktır.

KDVK, HK, DV ve Gider Vergileri Kanunu’nda KVK’nın 19 ve 20’nci maddesinde yer alan şartlar çerçevesinde gerçekleştirilen devir, bölünme işlemlerine istisna hükümleri getirilmiştir. Gider Vergileri Kanunu’nda hisse değişimine ilişkin de istisna hükmü bulunurken KDVK, HK ve DVK’da istisna hükümlerinde sadece devir ve bölünme işlemi yer almış, hisse değişimine ilişkin istisna hükmüne yer verilmemiştir.

ÖTVK'da ise KVK'nın 19 ve 20'nci maddeleri kapsamında gerçekleştirilecek devir ve bölünme işlemlerine ilişkin herhangi bir istisna hükmü yer almamaktadır. ÖTVK'da KDVK'da yer verildiği gibi bir istisna hükmüne yer verilmesi devir ve bölünme amaçlarının gerçekleştirilmesi bakımından yerinde olacaktır.

Birleşme ve devir müessesesi eskiden beri kanunlarımızda yer almasına karşın bölünme ilk olarak, 4684 sayılı Kanun aracılığıyla 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan değişikliklerle vergi hukukunda düzenlenmiştir. Oysaki vergilendirme işlemi, bölünmenin sonucuyla ilgili olup, bölünmenin maddi hukuku sürecini belirleyen ticaret hukukunda 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile daha sonradan yerini almıştır.

Sonuca ilişkin düzenlemelerin, sürece ilişkin düzenlemeden önce yapılmış olması bazı uyumsuzluklara neden olmuştur. KVK'da kısmi bölünmeye konu edilebilecek kıymetler taşınmaz, iştirak hissesi, üretim ve hizmet işletmesi olarak sınırlandırılmışken 6102 sayılı TTK'da kısmi bölünmeye konu edilebilecek kıymetlere sınırlama getirilmemiştir. Buda TTK'ya göre yapılan bazı kısmi bölünmelerin KVK'da yer alan vergi erteleme müessesesinden yararlanamamasına neden olmaktadır.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- Akay, H. (1997). İşletme Birleşmeleri ve Muhasebesi, İstanbul
- Akdoğan, A. (2008). Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, 8.baskı Ankara: Gazi Kitabevi
- Aksoy Ş. (2010). Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, İstanbul: Filiz Kitabevi
- Akuğur, M. (2005), Türk Hukukunda Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul: Vedat Kitapçılık
- Arslan, İ.(2005). Şirketler Hukuku Bilgisi, 10.Baskı, Konya: Mimoza
- Arslan, M. (2007). Türk Vergi Sistemi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Ataman, Ü. (1997).Şirketler Muhasebesi, 3. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi
- Aydın, N. (1990). Şirket Birleşmelerinde Finansal Analiz ve Bir Uygulama Örneği, Ankara: TOBB Yayınları
- Bahtiyar, M. (2015). Ortaklıklar Hukuku, 10. Bası, İstanbul: Beta Yayınları
- Beyanname Düzenleme Kılavuzu (2014), 2 Kurumlar Vergisi Kanunu Maliye, Hesap Uzmanları Derneği
- Bıyık R. ve Kıratlı, A. (2005). Giderler ve İndirimler, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık
- Büker, S., Aşıkoğlu, R., ve Sevil, G. (2009). Finansal Yönetim, 5. Baskı, Ankara: Sözkese Matbaacılık
- Ceylan, A. (2001). İşletmelerde Finansal Yönetim, 7. Baskı, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları
- Civan, M. ve EKŞİ, İ. H. (2001=). “KOBİ’lerde Yeniden Yapılanma ve bu Bağlamda Şirket Birleşmeleri ile İlgili Bir Uygulama”, I. Orta Anadolu Kongresi “ KOBİ’lerin Finansman Ve Pazarlama Sorunu”, 396, KOSGEB
- Çoştan, H. (2013). Birleşme Bölünme ve Tür Değişirme Kararları, Ankara, Seçkin Yayıncılık
- Çoştan, H. (2004). Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara: Turhan Kitabevi
- Demir, A. (2013). TMS-TFRS Türkiye Muhasebe- Finansal Raporlama Standartları- Yorumlar Açıklamalar Örnekler Ve Monografiler Tek Düzen Muhasebe Sistemi, İstanbul: Çağdaş Yayıncılık
- Dinç, M.(2011). Türk Ticaret Kanunu, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Doğan, H. ve Yalçın, H. (2009). Türk Vergi Sistemi, İstanbul: Uygulama Yayınları Tic. Ltd. Şti.

Göktuna, H.D.E. (2013). Vergi Hukukunda Birleşme, Bölünme Ve Hisse Değişimi İşlemleri, İstanbul: Legal Yayıncılık

Helvacı, M. (2004). Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, 1. Baskı İstanbul:Beta Basım Yayın

Nazalı, E. (2013). Vergisel ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri, 3. Baskı, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık

Maç, M. (1996). Güncel Kurumlar Vergisi, İstanbul: Denet Yayıncılık

Mucuk, İ. (1996). Modern İşletmecilik, 6.Basım, İstanbul: Türkmen Kitabevi

Kavak, A. (2009). Sermaye Şirketlerinin Tasfiye, Birleşme, Devri ve Bölünme İşlemleri, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları

Kaya, A. (2001). Anonim Ortaklıkta Pay Sahiplenin Bilgi Alma Hakkı, Ankara: Bankacılık Enstitüsü Yayınları

Kendigelen, A. (2011). Türk Ticaret Kanunu-Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık

Kılıç, Ş.A. (2009). Türk Ticaret Kanunu Tasarısına göre Şirketlerin Birleşmesi, İstanbul: Beta Yayın Evi

Kızılot, Ş. (2010). Açıklamalı ve İçtihatlı Katma Değer Vergisi Kanunu ve Uygulaması, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık

Kocaer, Ş. (2013). Şirket Yeniden Yapılandırılmaları, Ankara: Seçkin Yayıncılık

Oktar, A. (2011), Vergi Hukuku, İstanbul: Türkmen Kitabevi

Öncel, M. Kumrulu A. ve Çağan, N. (2013). Vergi Hukuku, Ankara: Turhan Kitabevi

Özbalcı, Y. (2004). Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve açıklamaları, Ankara: Oluş Yayıncılık

Özbalcı, Y. (2005). Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Yorum ve Açıklamaları, Oluş Yayıncılık A.Ş.

Özmen, M.A. (2007). 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ve Revizyon, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık

Poroy, R., Tekinalp Ü. ve Çamoğlu, E. (2010). Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul: Vedat Kitapçılık

Pulaşlı, H. (2012), Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara: Adalet Yayınevi.

Pulaşlı, H. (2011). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre şirketler hukuku şerhi. Cilt 1. Ankara: Adalet Yayınevi

- Sarıkamış, C. (2003). Şirket Birleşmeleri, İstanbul: Avcıoll Basım Yayın
- Sarılı, M.A. (2010).Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması, Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık
- Sezgin, B. (2014). Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Ankara: Adalet Yayınevi
- Sumer, H.ve Pernstreimer, H. (Ed.). (2004). Şirket Birleşmeleri, İstanbul:Alfa Yayınları,
- Şahin, M. (1989). İş İdaresine Giriş, 1. Fasikül, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Şenyüz, D., Gerçek, A. ve Yüce, M. (2008). Türk Vergi Sistemi, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık
- Tarakçı H. (2003). Kurumlarda Sona Erme Tasfiye-Birleşme-Devir- Nev'i Değiştirme Tan Bölünme Kısmi Bölünme Hisse Değişimi, Polaris Yayınları
- Tekin, C. ve Kartaloğlu, E. (2010). Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, İstanbul: Ömür Matbaacılık A.Ş.
- Ulusoy, M. (2004). Birleşme, Devir, Bölünme, Hisse Değişimi ve İştirak Yoluyla Şirketlerin Yeniden Yapılandırılması, Ankara: Yaklaşım Yayınları
- Ulusoy, E. (2012). Gerekçeli Karşılaştırmalı Yeni 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 1 Baskı, Ankara: Bilge Yayınevi
- Yasaman, H. (1987) Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara: Olgaç Matbaası, 1987
- Yıldırım, A.H. ve Kolotoğlu, O. (2003), Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu-Tasfiyesi-Birleşmesi Devri Nevi Değişikliği Bölünme ve Hisse Değişimi, Ankara: Yaklaşım Yayınları
- Yalçın, H. ve Yücel, S. (1996). Gelir ve Kurumlar Vergisi Uygulamasında Giderler, İstanbul: Hesap Uzmanları Kurulu Yayını
- Yalçın, H. (2010). Ticari Kazanç ve Kurum Kazancının Tespitinde Giderler, Uygulama Yayıncılık, 4. Bası, İstanbul:Ocak 2010,

SÜRELİ YAYINLAR

- Akyol, M.E. (2009).Gelir ve Kurumlar Vergisinde Zarar Mahsubu, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Şubat, Sayı:62
- Alpaslan, M., Şentürk, A.G. ve Kaya E. (2009). Kurumlar Vergisinde Hisse Değişim İşlemlerinin Analizi (Eski – Yeni Hükümlerin Mukayeseli Analizi) E- Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Ekim, Sayı: 202
<http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=10595>

Altinel, S. ve İnelli, E. (2011). Ticaret İşletmelerinin Kısmi Bölünmeye Konu Edilmesi Mümkün Müdür? Vergi Dünyası Dergisi, Ekim, Sayı:362, <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=7190>

Arslan, H.B, (2001) Şirket Evliliklerinde Başarısızlığın Temel Nedenleri, Active Yönetim Dergisi, Temmuz-Ağustos

Atçı, M. (2009). Kurumlarda Zarar Mahsubu, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Nisan, Sayı: 64

Barınır, İ. (2012). İşletme Birleşmelerinin Kurumlar Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu Ve Özellik Arz Eden Konular, Yaklaşım Dergisi, Nisan, Sayı: 232 <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=13824>

Başaran Yavaşlar, F. (2005). Sınır Ötesi Devir Yoluyla Birleşmelerde Kurumlar Vergisi, Vergi Dünyası Dergisi, Kasım, Sayı: 291, <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=3794>

Bilen, C.İ. (2008). Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlerle İlgili Özel Haller: Satış, Yenileme Fonu ve Sigorta Tazminatı, Vergi Dünyası Dergisi, Aralık 2008 Sayı: 328, <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=5187>

Büyükışık, E. (2000) “Holdinglelerde Dönemsonu İşlemleri ve Konsolide Mali Tablolar”, Vergi Dünyası, Mayıs, Sayı:225, <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=2502>

Canoğlu, M.A. (1995). Tasfiye ve Birleşme Hallerindeki Sonuçlar Dönem Karı veya Zararı Dışında Ayrı Hesaplarda İzlenmelidir, Vergi Dünyası Dergisi, Nisan, Sayı 164, <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=1243>

Cengi, A. (2013), Kurum Kazancının Tespitinde Zarar Mahsubuna İlişkin Esaslar Ve Özellikli Durumlar, Vergi Dünyası Dergisi, Nisan, Sayı: 380, <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=8044>

Çiçek, S. (2009). Maliyet Bedelinin Tespiti Çerçevesinde Amortisman Uygulaması, Özellik Arz Eden Hususlar ve Örnek Uygulamalar, Vergi Dünyası Dergisi Ekim 2009

Doğrusöz, B. (2001). Türk Vergi Hukukunda Şirket Bölünmesi Ve Hisse Değişimi (I- Tam Bölünme) Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Kasım, Sayı: 107 <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=949>

Doğrusöz, B. (2002). Türk Vergi Hukukunda Şirket Bölünmesi ve Hisse Değişimi (III-Hisse Değişimi), Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Ocak, Sayı: 109, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=952>

Elele, O. (2007). Tam Bölünme Uygulaması, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Ağustos, Sayı:176, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=7828>

Erdem, T. (2012a). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Şirket Bölünmelerine İlişkin Hükümleri, Vergi Sorunları Dergisi, Temmuz, Sayı: 286

- Erdem, T. (2012b). Şirket Birleşmelerinin Vergisel Boyutu, Vergi Sorunları Dergisi, Haziran, Sayı: 285
- Erdoğan, E. (2014). Kısmi Bölünmeye Bağlı Sermaye Azaltımında Enflasyon Düzeltmesi Farkları Ve Geçmiş Yıl Kârları, Vergi Dünyası Dergisi, Mayıs, Sayı: 393
- Güçlü, S. (2014). Türk Ticaret Kanunu Açısından Şirket Birleşmeleri, Vergi Sorunları Dergisi, Ocak, Sayı: 304
- Gülçiçek, A. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketlerin Tür Değişirme İşlemleri Ve Vergisel Boyutu, Vergi Sorunları Dergisi, Temmuz, Sayı: 286
- Gündoğdu, B. (2008). Devir Ve Tam Bölünme İşlemlerinde Zarar Mahsubu Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Mart, Sayı:183, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=8516>
- Gündüz, N.(2014). Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Bölünme Müessesesi ve Bu Müessese İle Sağlanan Avantajlar, E-Yaklaşım, Şubat, Sayı: 254, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=22489>
- Güneş, Ç. ve Manav, T. (2015). Kısmi Bölünme'de Amortisman Uygulaması Vergi Sorunları Dergisi, Ocak, Sayı: 316
- Güneş, İ.H. (2008). 5520 sayılı KVK'da Bölünme, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Ocak, Sayı: 49
- Güneş, İ.H. (2012). Bölünme İşlemlerinin TTK ve KVK Açısından İncelenmesi, Yeni Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Temmuz, Sayı:103
- Güneş, Ş. (2009). Şirketlerde Vergi Ödemeden Hisse Değişimi Uygulaması Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Ağustos, Sayı: 200, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=10301>
- İneli, E. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketlerin Birleşmesi, Bölünmesi Ve Tür Değişirmesi, Vergi Dünya Dergisi, Şubat, Sayı:366
- Kalkan, T.T. (2010). Kısmi Bölünmede “Taşınmaz” Tanımına Dahil Olan Haklar, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Aralık, Sayı: 216, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=12037>
- Kaplan, R. (2012). Şirketlerin Bölünme Ve Hisse Değişiminin Amaç Ve Koşullarının Kurumlar Vergisi Bakımından İncelenmesi, Vergi Dünyası Dergisi, Haziran, Sayı: 370
- Karacan, S. ve Aslanoğlu, S. (2007). Türkiye’de Şirket Birleşmeleri Ve Birleşmelerin Vergilendirme Karşısındaki Durumu-I Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Nisan, Sayı: 172, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=7453>
- Karapınar, A. (2003). Şirket Birleşmeleri ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Değerlendirilmesi”, Muhasebe ve Denetime Bakış, Sayı: 8

Karapınar, O.S. (2010). Şirketlerin Bölünme, Hisse Değişimi, Devir ve Nev'i Değişikliğinde Vergilerin Etkileri, E- Yaklaşım, Temmuz, Sayı: 211, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=11519>

Kızılot, Ş. (1996). Örtülü Kazanç Olayında Şirketten Çekilen Paralar ve Uygulanacak Faiz Oranı, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Eylül, Sayı: 45, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=1606>

Koçak, F. (2013). 6012 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler'de Bölünme, Mali Çözüm Dergisi, Mayıs – Haziran, Sayı:117

Kolotoğlu, O. (2012). Yeni TTK Ve Şirket Birleşmeleri, Vergi Sorunları Dergisi, Şubat, Sayı:281

Korhan, G. (2014). Şirket Birleşmeleri Ve Birleşilen Şirket Yönünden Katma Değer Vergisi İndirimi Ve İadesi, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Aralık, Sayı: 264, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=26602>

Maç, M. (2007). Şirketlerde Tam Bölünme Yoluyla Vergisiz Yeniden Yapılanma, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Mayıs, Sayı: 17, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=7572>

Maç, M. (2011). 2 Yıllık Sürelerin Hesabı Açısından İştirak Hisselerinin Elde Edilme Tarihinin Tespitine İlişkin Mevzuat Ve İdari Görüşler, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Eylül, Sayı: 225, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=13048>

Meriç, İ. (2014). Birleşme, Devir ve Bölünme Hallerinde Amortisman, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Şubat, Sayı: 254, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=22426>

Nacar, E. (2012a). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Şirket Bölünmelerine İlişkin Düzenlemeler, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Mart, Sayı: 231, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=13684>

Nacar, E. (2012b). Yeni TTK'da Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Durumunda Ortakların Açabileceği Davalar, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Haziran, Sayı:102

Nazalı, E. (2008). Tam Bölünme De İktisadi Ve Teknik Bütünlük Kavramı, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Temmuz, Sayı: 187, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=8933>

Nazalı, E. (2009). Tam Bölünme Halinde Zarar Mahsubu, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Ağustos, Sayı: 20, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=10318>

Özcan, Z. (2013). Şahıs Şirketi İle Sermaye Şirketinin Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Karşılaştırılması, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Kasım, Sayı:119

- Özen, N. (2003). Anonim ve Limited Şirketlerde Kısmi Bölünme Usul ve Esasları, Vergi Sorunları, Kasım, Sayı: 182, <http://www.vergisorunlari.com.tr/makale.aspx?makaleno=1775>
- Özdemir, T. (2014). Kurumlar Vergisi Matrahının Tespitinde KKEG Ve Zarar Mahsubu, Vergi Dünyası Dergisi, Nisan, Sayı: 392
- Özel, S. (2009). Hisse Değişimi Ve Vergi İlişkisi, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Mart, Sayı: 195, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=9792>
- Öztürk, N. (2012). Ticaret Şirketlerinde Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Hükümleri (Genel Bir Bakış), Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Ekim, Sayı: 238, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=14588>
- Sarı, H. (2009).Hisse Değişiminde Yönetimin Elde Edilmesi Şartı-I Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Kasım, Sayı: 203, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=10634>
- Sarıkaya, A.S. (2005). Şirketlerin Bölünmesi, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Aralık, Sayı: 156, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=6047>
- Şahin, C. (2009). Kurumların Nev’i Değişikliği Halinde Vergileme Esasları Ve Özellik Arzeden Durumlar-II, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Ocak, Sayı: 193 <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=9557>
- Şahin, H. K. (2001). “Birleşme, Devir, Bölünme ve Hisse Değişimi”, Vergi Sorunları Dergisi, Kasım, Sayı: 158
- Şeker, S. (2011). Kısmi Bölünmede “Serbest Fon” Ve “İşletmeden Çekme” Kavramları, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Kasım, Sayı: 227, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=13257>
- Şeker, S. (2007). Kısmi Bölünmede Doğrular Ve Yanlışlar, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Ocak, Sayı: 169, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=7212>
- Şen, S. (2014). Kısmi Bölünme Uygulamasına Konu Varlıklarda Meydana Gelen Eksilme Ve Artışların Durumu, Vergi Dünyası Dergisi, Ocak, Sayı:389
- Şenyüz, D. (2013). Kurumlar Vergisi Açısından Kısmi Bölünmede Stok Fazlalıklarının Devrinin Hukuki Sebebi Ve Vergisel Sonuçları, Vergi Dünyası Dergisi, Eylül, Sayı:385
- Menter, V. (2007). Joint Venture (Ortak Girişim) Sözleşmeleri Ve Türk Mevzuatındaki Durumu, Vergi Dünyası Dergisi, Ocak, Sayı:305 <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=4564>
- Tan, M. (2014). Kısmi Bölünmede Sermaye Azaltımı ve Azaltılacak Sermaye Tutarının Kaynağının Vergilendirmeye Etkisi, Vergi Sorunları Dergisi, Ocak, Sayı:304

Tüfekçioğlu, N. (2002). Şirket Birleşmesi ve İŞtirak İlişkisi, Vergi Dnyasy, Kasım Sayı:255, <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=2968>

Ufuk, M.T., (2009), 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'na G2re Birleşme, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Şubat 2009, Sayı: 194 , <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=9676>

Uzunoğlu, N. (2014). Kısmi B2l2nme İŞlemlerinde KDV Uygulaması, Vergi Dnyasy Dergisi, Mart, Sayı: 391

2l2s, M. (2012). Hisse Değişimi D2zenlemesi Ve Şirketlere Sağladığı Vergisel Avantajlar, Vergi Sorunları Dergisi, Şubat, Sayı: 281

2nl2, U. (2015). Ticaret Şirketleri AçıŐından Ge2erli Birleşme Halleri, Yaklaşım Mevzuat Dergisi, Nisan, Sayı: 268, <http://uye.yaklasim.com/MagazineContent.aspx?ID=27016>

Vural, İ. (2014). Kurumlar Vergisi Kanununa G2re Ger2ekleŐtirilen Devir ve Tam B2l2nme İŞlemlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Vergisel Hususlar, Vergi Sorunları Dergisi, Ocak, Sayı: 304

Yakışıklı, R. (2010). Devir İŞlemi Sonucu Zarar Mahsup S2resi Uzatılabilir mi? Vergi Dnyasy Dergisi, Ağustos, Sayı:348, <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=6523>

Yakışıklı, R. (2011). Gayrimenkullerin Sermaye Şirketlerine Aynı Sermaye Olarak Devredilmesi Vergi Dnyasy Dergisi, Ağustos, Sayı: 360, <http://vergidunyasi.com.tr/dergiler.php?id=7106>

Yerci, C. (2011a). Yeni T2rk Ticaret Kanunu 2zerine-III (Şirket Birleşmeleri) (MERGERS), Vergi Sorunları Dergisi, Mayıs, Sayı 272, <http://www.vergisorunlari.com.tr/makale.aspx?makaleno=4375>

Yerci, C. (2011b). Yeni T2rk Ticaret Kanunu 2zerine (IV) (Şirket B2l2nmeleri) (DEMERGERS) Vergi Sorunları Dergisi, Haziran, Sayı: 273 <http://www.vergisorunlari.com.tr/makale.aspx?makaleno=4481>

Yerci, C. (2011c). Yeni T2rk Ticaret Kanunu 2zerine (V) (Şirketlerin T2r Değiştirmesi) (Transformation) Temmuz, Sayı:274, <http://www.vergisorunlari.com.tr/makale.aspx?makaleno=4503>

TEZLER

Ak2ay, A. (2000) Anonim Şirketlerde Birleşme Devir İŞlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, YayınlanmamıŐ Y2ksek Lisans Tezi, İ2. Sosyal Bilimler Enstit2s2

Büyükipekci, S. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun İş Hayatına Yansımaları- Muhasebe Uygulamalarına Etkileri Ve Muhasebe Meslek Mensuplarında Algı Değerlemesi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Konya: SÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Çolak, M. (2006). Şirket Birleşmeleri ve Rekabete Etkileri, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: SİÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Erhan, G. (2006). Türkiye'de Şahıs ve Sermaye Şirketlerinin Vergisel Açıdan Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Bursa, U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ertem, V. (2013). 6102 Sayılı (yeni) Türk Ticaret Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanununa Göre Şirketlerin Bölünme İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, Malatya: İÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kağıtçıoğlu, M. (2007), Anonim Şirketlerde Kısmi Bölünme, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mühim, S.A. (2012). Şirket Birleşmeleri(Mergers) ve Havayolu Şirketlerinde Merger Uygulamalarına Örnekler, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, KÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özbingöl, Ayten (2008). Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Muhasebe ve Denetim Uygulamalarına Etkilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: BÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özcan, H. (2009). Sermaye Şirketlerinde Birleşme, Devir, Tasfiye Süreçleri Ve Vergilendirilmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Manisa: CBÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uysal, E. (2010). Türk Vergi Sistemi Açısından Sermaye Şirketlerinin Birleşmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi İstanbul: MÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yücebaş, Ö. (2005). Şirket Birleşmeleri Ve Türkiye Uygulaması, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü,

İNTERNET

Ağaoğlu, C. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Şirket Birleşme Ve Devralmalarında Teminat Ve Denkletmeler, e-dergi.marmara.edu.tr/maruhad/issue/download/.../5000000550

Akşit Aşık, N. (2008). Şirket Birleşmeleri Ve Sivil Havacılık Sektöründeki Uygulamaları, Mevzuat Dergisi, Haziran, Sayı:126 Erişim Tarihi: 05 Nisan 2015, <http://www.mevzuatdergisi.com/2008/06a/02.htm>

Albayrak Zincirlioğlu, C. (2014). İşyerinin Devrinde Türk Ticaret Kanunu İle İş Kanunu Hükümlerinin İş İlişkilerine Etkisi, TBB Dergisi, Erişim tarihi: 03 Mart 2015, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2014-114-1406>

Alp, M. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Bölünme, Birleşme ve Tür Değişirmenin İş İlişkilerine Etkisi (TTK 178; 158; 190), Erişim tarihi: 20 Mart 2015, <http://calismatoplum.org/sayi32/alp.pdf>

Arek, F. (2012) TTK ve Şirket Birleşmeleri, Erişim tarihi:15 Mart 2015 <http://www.ekonomistler.org.tr/wp-content/uploads/2012/03/cihan-tomris.png>

Bütüner, H. (2014). İşletmelerde Büyüme, Erişim Tarihi: 05 Mart 2015 <https://www.linkedin.com/pulse/isletmelerde-buyume-hakan-b%C3%BCt%C3%BCner-ph-d->

Coşar, A. (2013). Yeni TTK'ya Göre Şirketlerin Birleşme, Nevi Değişikliği, Devir, Bölünme Ve Hisse Değişimi İşlemleri İle Bu İşlemlerin Vergisel Boyutu-2, Erişim tarihi: 03 Mart 2015 <http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/abbascosar/016/>

Çoştan, H. (2012). Bölünmeye Katılan Şirketlerin Müteselsil Sorumluluklarının Sınırlandırılması, Erişim tarihi: 03 Mart 2015, e-dergi.marmara.edu.tr/maruhad/issue/download/.../5000000550

Çeker, M. (2012) Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri Ve Yeniden Yapılandırılmaları, Erişim tarihi: 06 Mart 2015, <http://www.erzincan.edu.tr/birim/HukukDergi/makale/2012%20XVI%202.4.pdf>

Dağlı, H. ve Ayaydın, H. (2012). Şirket Ele Geçirme Taktiklerinin Değerlendirilmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi Ekim <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/682/1.pdf>

Dalay, İ. (2014). Size Armağanım Olsun 7, Erişim Tarihi: 01 Mayıs 2015, <http://ismaildalay.blogspot.com.tr/2014/10/size-armaganm-olsun-7.html>

Demir, V. (2014) Şahıs İşletmesi-Adi Şirket Ve Kolektif Şirketlerin Özellikleri- Erişim Tarihi: 05 Mayıs 2015, <http://www.cnbce.com/garanti-kobi/yazarlar/volkan-demir/sahis-isletmesi-adi-sirket-ve-kolektif-sirketlerin-ozellikleri>

Develi, B. (2013). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Sa. 1-2 Erişim Tarihi: 05 Mart 2015 http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/17_1-2_14.pdf

Durgut, R. (2012). 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketlerin Bölünmesi Ve Bölünmeye Hâkim İlkeler, e-akademi Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Sayı: 126, Erişim tarihi: 03 Mart 2015 <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=6102 SAYILI YENİ TÜRK TİCARET KANUNU'NA GÖRE ŞİRKETLERİN BÖLÜNMESİ VE BÖLÜNMEYE HÂKİM İLKELER&kimlik=1346365354&url=makaleler/rdurgut-1.pdf>

Dunya.com, Birleşme-Satın Almaya Kamu Ve Yerli Damgası, Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2015 <http://www.dunya.com/ekonomi/yatirim/birlesme-satin-almaya-kamu-ve-yerli-damgasi-250238h.htm>

Erdem&Erdem Ortak Avukatlık Bürosu , (2010) Rekabet Hukuku Açısından Kartel Kavramı, Erişim Tarihi: 15 Mart 2015 <http://www.erdem-erdem.com/articles/rekabet-hukuku-acisindan-kartel-kavrami/>

Ernst & Young, Birleşme ve Satın Alma İşlemleri 2014 Raporu, Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2015 [www.ey.com/Publication/vwLUAssets/RA1/\\$FILE/RA1.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/RA1/$FILE/RA1.pdf) ,

Eyceyurt, T. ve Serçemeli, M. (2013). Şirket Birleşme Ve Satın Almalarının Hisse Senedi Fiyatına Etkisi, Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 27, Sayı:1 Erişim Tarihi: 5 Mart 2015 <http://e-dergi.atauni.edu.tr/atauniiibd/article/view/1025007948/1025007211>

Göktürk, K. (2013). Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci Ve Bazı Sorunlar, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Erişim tarihi: 06 Nisan 2015, webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/17_1-2_19.pdf

Koç, M. (2013) 6012 Sayılı TTK Göre Birleşme, Bölünme Ve Tür Değişirme Yolu İle İşyerinin Devrinin İşçilere Ve Sözleşmelere Etkisi, İş Müfettişliği Etüdü, Erişim tarihi:01 Nisan 2015, www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/ShowProperty/.../itkb/dosyalar/.../edud_21

Mutlu, A.() Adi Ortaklığa Ait İştirak Hisselerinin Devrinde Vergilendirme, Erişim tarihi: 20 Mart 2015 http://www.boylamymm.com.tr/files/MakalePdf/AD_ORTAKLIA_AT_TRAK_HSS ELERNN_DEVRNDE_VERGLENDRME.pdf

Oral Hukuk Bürosu, ().Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerin Bölünmesi Erişim tarihi: 20 Mart 2015, http://oral.av.tr/dosyalar/sirketlerin_bolunmesi.pdf

Sarıca S. (2012). Yatay Birleşmelerin Rekabet Üzerindeki Etkisi: Bir Literatür Çalışması, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1 Erişim Tarihi: 04 Nisan 2015 http://iibfdergi.karatekin.edu.tr/Makaleler/1441139466_101-117%20Sevilay.pdf

Süzek, S. (2013). İşyerinin Devri ve Hukuki Sonuçları, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 15, Özel S., (Basım Yılı: 2014) <http://webb.deu.edu.tr/hukuk/dergiler/dergimiz-15-ozel/1-ishukuku/12-sarpersuzek.pdf>

Tekinalp, B. (2011) Yeni Türk Ticaret Kanunu Geleceği Hazırlayan Bir Düzenleme? Erişim tarihi: 20 Mart 2015 <https://www.pwc.com.tr/tr/publications/Assets/ttk-yeni-turk-ticaret.pdf>

Tutar, H. İşletme Bilimlerine Giriş Erişim Tarihi: 01.Mayıs 2015 http://www.ataturkuni.com/ow_userfiles/plugins/forum/attachment_1238_5433a7f74aff1_5433a7f173678_%C3%BCnite-5.pdf

Türk Dil Kurumu (TDK), Erişim Tarihi: 12 Ocak 2015, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5544f154e5fcc3.86988866

Ulusan, H. ve Koçsoy, M. (2013). 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kısmi Bölünme İşlemi: Kurumlar Vergisi Kanunu İle Karşılaştırılması Ve Muhasebeleştirilmesi, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 9, Sayı 18, Erişim tarihi:01 Nisan 2015, www.ijmeb.org/index.php/zkesbe/article/download/286/pdf

Vanlı, V. ve Akın, M.Y. (2011) Yeni Türk Ticaret Kanunu Dünya Değişiyor. Ya Siz?, Erişim tarihi: 12 Nisan 2015, www.kpmgvergi.com/PDF/Blog/Yeni-TTK-Dunya-Degisiyor-Ya-Siz.pdf

ÖZELGELER

Özelge (2010a) Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 02.12.2010 tarihli ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 19-534 sayılı özelgesi, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>

Özelge (2010b) Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 10.11.2010 tarihli ve B.07.1.GİB.4.06.16.01-2010-KVK-19-1-699 sayılı özelgesi, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>

Özelge (2010c) Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 07/05/2010 tarihli 43456486-008-2 sayılı özelgesi, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>

Özelge (2010d) Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 13/01/2010 tarihli B.07.1.GİB.0.02.62/6202 -3211-3281 sayılı özelgesi, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>

Özelge (2011a) Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 11/11/2011 tarihli B.07.1.GİB.4.06.16.01-125[19-11/3]-983 sayılı özelgesi, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>

Özelge (2011b) Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 01/02/2011 tarihli ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 19-84 sayılı özelgesi, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028>

Özelge (2015) Gelir İdaresi Başkanlığı'nca verilen 02/02/2015 tarih ve 62030549-120[92-2014/85]-167 sayılı özelge <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028> (Erişim tarihi 07/04/2015)

KANUNLAR VE TEBLİĞLER

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu. (2007). T.C. Resmi Gazete, 26205, 21 Haziran 2006

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu. (1961). T.C. Resmi Gazete, 10700, 6 Ocak 1961

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu. (1984). T.C. Resmi Gazete, 18563, 2 Kasım 1984

6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun. (1953). T.C. Resmi Gazete, 8469, 28 Temmuz 1953

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu. (1961). T.C. Resmi Gazete, 10703, 10 Ocak 1961

- 4760 Özel Tüketim Vergisi Kanunu. (2002). T.C. Resmi Gazete, 24783, 12 Haziran 2002
- 488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu. (1964). T.C. Resmi Gazete, 11751, 11 Temmuz 1964
- 492 Sayılı Harçlar Kanunu. (1964). T.C. Resmi Gazete, 11756 - 17 Temmuz 1964
- 6102 Sayılı Sayılı Türk Ticaret Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 27846, 14 Şubat 2011
- 6098 Sayılı Borçlar Kanunu. (2011). T.C. Resmi Gazete, 27836, 04 Şubat 2011
- 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu. (1964). T.C. Resmi Gazete, 11746, 6 Temmuz 1964
- 4684 Sayılı Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2001) T.C. Resmi Gazete, 24451, 3 Temmuz 2001
- 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu. (1989). T.C. Resmi Gazete, 20194, 13 Haziran 1989
- 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Tebliği. (2007). T.C. Resmi Gazete, 26482, 03 Nisan 2007
- 18 Seri Nolu Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliği. (1995). T.C. Resmi Gazete, 22359, 30 Temmuz 1995

ÖZGEÇMİŞ

Nesrin ARSLAN, 26 Şubat 1976'da Biga/Çanakkale'de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Biga/Çanakkale'de tamamladı. 1999 yılında Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünü bitirdi. Kendisi 03/08/2000 tarihinden itibaren T.C. Gelir İdaresi Başkanlığı, İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığında görev yapmaktadır.